

INCIPIT TERTIUS LIBER SPECULI MORALIS

Xpeditis per dei gratiam duobus libris huius uoluminis. In quorū pmo sapiēs ymo dñs p sapientem ostendit assumēdam esse diligentiam agendorū. cū dicit. In omnibus opibus tuis. In secūdo hortat ad habēdā puidenciā futuroꝝ. cū subdit. Memorare nouissima tua. Nūc accedam⁹ ad terciū i quo p mittit pfectā innocēciam aīozū. cū addit. Et in eternū nō peccabis. pms videlicet duobus suppositis. q. d. Si diligentia opofā in agēdis tenueris. si puidenciā studiosā de futuris habueris. ex hīs pculdubio pfectā innocētiā cōsequis. Magna valde pmissio. & ex totis precordiis appetenda. qz qntuz ē de lege cōmuni nō est homo q nō peccet. ut dicit. iii. Re. viii. Ecce. vii. Nō est iustus i tēra q faciat bonuz & nō peccet subaudi uenialit. & paucissimoꝝ ē nō peccare mortali. ex munē grē spālis. Ex dictis in secūdo libro. luculent apparet qd nouissimoꝝ cōsideratio fūdit⁹ excludit uolūtatez peccādi. sic est facile uidē diligentē intueti ea q dicta sūt de morte. Itē eodem libro de extremo dei iudicio. Rurs⁹ eodē libro de penis peccatoꝝ i purgatoio. necnō et de re pboꝝ suppliētis i inferno. tandē de pmiis & remuneratioe iustoꝝ. Vlteri⁹ aut cōsiderare debem⁹ qd sūt alia qtuor q nō modicū suffragāt ad pseruādū hoīez a peccato q si iugit hēt hō pre oculis nūqz uellet assentire peccatis. pmiū ē rationalis aīe cōditio generosa. scdm ē eiusdē discusio seriosa. terciū ē in pugna sui defensio uirtuosa. quartū ē diuini uerbi retētio studiosa. Primū itaqz multū ualēs ad pseruandū hominē a peccato ē rationalis aīe dignitas & cōditio generosa. Nā si qd diligentē inspiceret anime dignitatem qncūqz de peccato omittere tepet peccato nullaten⁹ assentiret. Hāc. n. deus sup creaturas nobilē fecit & dignā q eā cū maiori deliberatōe creauit. ymagine sua illustrauit. similitudine decozauit. ornauit uirtute. scz iusticia naturali. Huic etiā dedit libertatis arbitriū. rōis fastigiū. inferioꝝ dñiū. itellēus acumen. discernendi facultatez. naturalis legis et scripte scientiā. spūs sui grām. angeloz locietatem. Hanc elegit sibi beatissima erimtas in habitaculū. p in filiā. fili⁹ in spōsam. spūssanctus sibi cōsecrauit i templū. Pro hac dei fili⁹ in mūdū uēit. carnem passibilem & mortalez assūpsit euangelica documta pposuit sctitatis exēpla pbuit. sacmēta instituit. mirabilia opa ostendit. p ei⁹ redemptioe iniuria mūdi mala sustinuit. sāguinē suū fudit. morteꝝ pculit. p hac liberanda ad inferos descendit. p hac spe cōfortanda hoīem assumptū resuscitauit a morte. p hac docenda et ad amozem suū

inflamanda spiritū sctū misit. p hac reuocāda ab errorib⁹ & ad ueritatē fidei reducenda. discipulos suos p uniuersū orbeꝝ dispersit. eosqz innumeris tormentoz & mortis generib⁹ exposuit. p hac exaltanda celos ascendit. & regnū etne bēitudinis pparauit. Hec oīa si qd attendēt. nō ipam uilipēdēt nec p uilissimo peccati cōmertio uenale dyabolo tradēt. nec lenoni uilissimo. turpissimo et crudelissimo prosti tueret nullo modo. Hoz multa describūtur. eccl. xvii. Deus de tēra creauit hoīem sū ymagine suā fecit illū. & c. b. i. mediū. suis. O aīa i signata dei ymagie decozata similitudine. desponsata fide dotata spū. redempta sāguine. deputata cū angelis. cōsoꝝ beatitudinis. heres boī tatis. ratiois princeps. qd tibi cū carne. Et infra Tor⁹ siqdem mūdus iste ad unius aīe precii estimari nō potest. p q xpī sāguis effus⁹ ē. et que non nisi christi sāguine redimi potuit. Extra si qd diligentē attendēt uilitateꝝ peccati qz uilē & miserā. qz fedā & fetidam. qz deformē & abhomiabilem deo et āgelis ei⁹ sanctis redat aīam peccatricē. quot & qnta mala pueniunt anime p peccatū. nullo modo. nulla ratione peccaret. De uilitate peccati & de malis & dampnis qmplurimis q facit in aīa. Re. infra ubi agit de effectib⁹ peccati. Qd autē aīe cōsiderata nobilitas ei⁹qz generosa cōditio pseruet ipam et retrahat a peccato dicit infra. io. iiii. Qui natus est ex deo nō peccat. Ex deo inqz nō ex sua substātia uel essentia pducente. s; ex deo ad suam ymaginē cōformante. & ex dō redimente. & deformatā p sacmēta regenerante. et p grām reformatante. Reuera omnis homo si natiuitatis huius dignitatē cōsiderat nō peccat. i. a deo uilitatem peccati abhomiabilem intuet. qd peccatū omittere pētus dedignatur. Vñ seneca. Si scirem domos ignoscituros et homines ignotaturos. adhuc peccare dedignarer. seqē. Qm semē dei manet i eo. Hoc semen ē fides. que ē bonoz oīm pmarū fundamētū. hoc semen manet i hoīe etiā post peccatū cui⁹ uirtute debet retrahi a peccato. sequit. Et non potest peccare. i. habet in se unde possit nō peccare si uelit. Secūdu q multū ualeat ad pseruandū hoīem a peccato ē seriosa sui circumspectio. Si enī homo semetipm diligēt sine dissimulatione discutēt. & omnes aīe sue latebras. omnes sens⁹ suos tā interioꝝ qz exteioꝝ sollicitate uisitare. nūqz peccaret. Hoc autē ē summe necessariū qm cū tota uita hoīs sit temptatō. sic dicit. iob. vii. temptatio ē uita hoīs sup tēra. expedit omnino ut se custodiat & defendat sicut inferi⁹ ostendēt. Rursus qz nō solū ab extrinseco. i. a tēptatione hostili gnāt i nob peccatū. ymo etiā a nob ipis. i. a coruptioe nostra intrinseca. & nosipi frequentē dam⁹ hostibus occasionē temptādi. ideo summe necessaria est nob circumspecta nrī custodia. Sic enim quādo abbates & pces in monasteriis omnī die circueūt pscrutanē & uisitāt omnes officinas & oīa latibula ne fiat i eis aliqd iordiatū.

vel ne lateat aliqd in honestu. tādū regularis disciplina seruat. Quando vero plati negligūt vel otempnūt discutē & corrigere tūc perit regularis obseruācia discipline & religionis honestas. Sic etiā ē ī aīa q̄ qñ semetipaz discutit p̄scrutat & uisitat om̄ia latibula cordis sui. & om̄es sensus suos & si qd̄ inozdiatū inuenit statī corrigit. tūc ozdimata sunt om̄ia. nec potest ibi late uel manē aliqd̄ in honestu. Ideo dicit eccl̄. vii. **V**isitās sp̄m tuā non peccabis. i. si domuz cōsciencie tue sollicitē uisitare uolueris nō peccabis. qz nec peccatū omitteres. eesl̄ cōmissum inuenieris. illud ibi manē seu mozā cōtra here nō p̄mitteres. **D**ebes ergo diligent̄ inspiciē ne sit in corde tuo aliq̄ mala cogitatio. nec in lingua inozdiata locutio. nec ī sensibus uitioz fa delectatio. **¶ De custodia cordis**

¶ Primo itaqz debes custodire cor tuū sicut monet sapiēs. p̄. iii. **O**m̄i custodia serua cor tuū qm̄ ex ip̄o uita p̄cedit. Sic enī cor ē p̄ncipiū uite naturalis. ita ē p̄ncipiū uite uel moz̄tis moz̄alis. **E**x corde enī exeunt cogitationes male. furta. homicidia &c. **M**athei. xii.

¶ De cogitatione

¶ Notādū aut̄ quot eria sūt ḡna cogitatio nū. qdā enī sunt utiles & fructuose. qdā uolubiles & ociose. & qdā uitiose. **¶** **U**tiles & fructuose sunt qñ ex uolūtate & p̄posito uisatur homo ī eis. honozes dei & utilitatē aīe sue. uel p̄ximi sui intendēs de q̄bus. i. **R**e. ii. **D**eus scienciaz dñs ē. & ip̄i &c. **E**t p̄. viii. **E**rudit̄is īter sum cogitationibz. **S**ap̄. v. **C**ogitatio illoz apud altissimū. bñ. **O**mne t̄pus in quo de deo nō cogitas. hoc te p̄didisse puta. **I**tē fructuose sunt semp cogitationes male. qñ uirilē & cito eis resistit. q̄ntūcūqz male sint. **V**n̄ ver. **S**emp lucraē bona semp q̄ meditaē. **P**ugnās lucraē oē mala q̄ meditaē. **G**reḡ. **T**ēptatio cui n̄ oseritur n̄ ē peccatuz. s; materia exercēde uertutis. **D**e hac materia infra. ubi agit̄ de tēptatione. et supra ubi de p̄seuerācia. **¶** **I**tē in uita. patrū qdā senex r̄ndit cuidā m̄rogātī de cogitationibus. **M**oztuos nō timeas. s; uiuētes fuge. hoc est o sensu uel ope p̄ctm̄ nō opare. **I**tem abbas syrus r̄ndit. **S**i cogitationes nō habes. qz opa nō hēs hoc ē qz q̄ cogitatione adūsus p̄ctm̄ n̄ pugnat. neqz otradicit. s; cozpalit̄ peccat. cogitationū nullas molestias hēt. **S**ic ubi ē palus fixus ī aq̄. uel saxū. ibi ē strepitū undarū quoniam eis resistit. ubi autē palus undas sequit̄ sine strepitu uadit. **S**ic q̄ ducit̄ a cogitatione ī actū nō repugnans. nō hēt strepitū malaz cogitationū. s; q̄ eis repugnat. **I**n uis. pa. qdā fr̄ m̄rogauit senem qd̄ faceret oē diūsas tēptationes. **R**̄ndit. **N**ō pugnes otra om̄es. s; cōtra illam q̄ caput ē aliaz. **C**ōt̄ immūdas cogitationes nichil adeo ualet. sic eas sp̄ualibus p̄ribus reuelare. ī q̄rū reuelatiōe ofulus hostis fugit. ut scabiosus qñ scabies eius nudaē. **¶** **S**ecundo sunt cogitationes inutiles & infructuose. & ociose. & hoc dupliciter. qñ sc; dyabolus ingerit cordi assidue malas cogitationes tūc sūt

sine fructu suo quē intendūt demones. qñ sūt sine o sensu ne placeant. tūc necesse hnt̄ eua nescere & deficere. ut uentz & fumus. **I**n uita patrū dixit abbas pastoz. **C**ogitationes sūt ut securis q̄ nichil opatur nisi aliqs ei manū p̄oz rigat. s; remanet ociosa. **I**tē dixit qdā. **S**ic uertes incluse ī capsa extermianē & putrefiūt si fuerint ibi longo t̄pe. sic cogitationes in cordibus n̄ris deficiūt & extermianē nisi fecerimz eas. **I**tem ad abbatē ioseph. **S**ic siqs claudat ī uase serpentē p̄cedente t̄pe mozitur. sic maligne cogitationes paulatim deficiūt paciencia illius cui eas demones immittūt. **I**tē ociose sūt qñ sunt uane & uolubiles ut uentz. **I**nterzoga uir fr̄ qd̄ faceret quia multe cogitationes ī aīa sua ueniebāt et picitari sibi uidebat ī eis. duxit eū senex sub aere dicens. **E**xpande sinū tuum ad uentz. & app̄hende. **Q**ui cū diceret se nō posse retinere. ait senex. sic nō potes uētos app̄hende nec retinē. sic nō potes cogitationes p̄hibē ne ueniāt. s; tuū est eis resistere. **I**tē ociose sunt qñ de eo q̄ ad deū p̄met nō sunt. bñ. **O**m̄e t̄pus. &c. ut sup̄. p̄. xxi. **C**ogitationes robusti semp ī habūdancia. &c. **I**tē in collatōibz patrū dixit qdā pater. **M**ens hōis ē ut mola quā mcur̄ aquaz uoluit. & q̄scere nō sinit. s; necesse ē uoluē & reuoluē q̄cqd̄ ei mistraē. si ue frumentum. siue lolū. **I**ta mens circūacti tēptationibus hēt uoluē et reuoluē siue bonas siue malas cogitationes q̄ mistranē ei. **I**ob. xx. **C**ogitationes uarie succedūt sibi et mens mea ī diuersa rapitur. **R**̄ndit sophar. **I**tem nota qz stabilitas loci multū ualet otra istas cogitationes. **I**tē dixit quidam frat̄ senī. **C**ogitationes mee nutant & tribuloz. **R**̄ndit senex. **I**n cella tua sede. quēadmodū enī si asina alligata sit. & pullus ei gestiat & currat huc atqz illuc et quocunqz ierit semper ad matrem suam reuertitur. ita erūt cogitationes eius q̄ prop̄ deū ī cella residet. si ad modicū nutat. reuertunt̄ tamē ad eum. **I**tē qdā senex ait. **N**ō deserās cor tuū t̄pe tēptationis. qz si deserueris. añ te semp inuenies qz fugiebas. **¶** **T**ertio notādū est quot sunt cogitationes qdā uitiose & culpabiles. qzū sunt q̄tuoz ḡna. alie enī sunt curiose. alie libidinoze & mozoze. alie in o sensu p̄nitiose. alie in defensione culpe magis malitiose. **¶** **P**rimū ergo genz cogitationū uitiosarū est curiositas. **E**st aut̄ curiosa cogitatio qñ studet hō quō sciat & cognoscat ea q̄ nō p̄tinent ad salutem. uel qñ nimis ip̄licat se circa uana ut p̄hi de q̄bus. **R**o. i. **E**uanuerūt ī cogitationibus suis. & obscuratū ē insipiēs cor eoz. **E** cōtra. p̄. xii. **C**ogitationes iustoze iudicia. **I**bidez xx. **C**ogitationes o filiis robozāt. **Q**z fit q̄ndo implicat se homo in cogitationibz q̄ sūt recto iudicio & o silio rerū magis utiliū. **¶** **S**ecūdū modz ē qñ sunt libidinoze et mozoze. i. quādo homo delectat̄ in malis cogitationibz. & moratur in eis. **I**n collatōe patrū dixit qdā senex. **A**īa ē ad modū aq̄le q̄ cū descēdit de alto contēplationis. insidet cad auerī delectatōis

carnalis. Item in uicis patrum quidam senex querebat causam passionum suarum dixit. Infestant te passiones quae uasa eorum intra te sunt. scilicet cogitationes & ymaginationes carnales. mox ibi faciendo. quoniam eas non eicis uiriliter et uelociter. **P**reterea cogitationes dum in animo ludunt illudunt. **Ieremias. iiii.** Laua a malicia cor tuum. usquequo morabuntur in te cogitationes noxae. **Ite** in uicis patrum. **fr** quidam uenit ad quendam senem dicens. Oza pro me quia a spiritu fornicationis sollicitus. & orauit senex pro eo. **Ite** uenit idem petens. & senex idem fecit. **Cum** autem iterum ueniens idem diceret. rogauit senex dominum ut ostenderet ei causam quare non exaudiret quod uidit spiritum fornicationis iuxta fratrem illum sedentem & quasi ludentem cum eo. angelus autem bonus missus in adiutorium eius similiter. et indignabatur aduersus illum quod non prosternebat se deo. **h** pocum delectabatur in cogitationibus suis. **Annunciauit** senex fratri que uiderat monens quod obfisteret cogitationibus suis malis. **Exaudiuit** frater senem. et inuenit requiem. **Ite** ait quidam senex. **Sicut** apponitur amaritudo uberi ut puer sepetur ab eo. ita delectationi cogitationis apponenda est amaritudo cruciatuum eterni. **Ad** hoc ualent quae dicta sunt super de iser. **no.** de illis quorum habitacula tangebantur a nebulis ferocis. **Ite** cauere debet homo. ne dum de peccato cogitat ad dolendum. & dolore delendum. immittat ei dyabolus delectationem carnalem. ut delectetur in eo. de quo dolere & flere uolebat. **Vn** soph. **iii.** Corumpunt omnes cogitationes suas. **Tertio** sunt cogitationes punitiose quae pueniunt usque ad consensum mortalis peccati. tunc enim sunt sicut fetus uiperi qui corrodendo matrem suam occidunt. & uentre de quo nascuntur dilacerant & diripiunt. **Sic** enim uiperas a fetibus suis inter se positis lacerant & occidunt. ita nos cogitationes nostrae in cordibus nostris orae & in uentre mortis nutritae per consensum occidunt. **Ide**o dicitur. **Ieremias. iiii.** Usquequo morabuntur in te cogitationes noxae. **Et** danielis. **xiii.** Senes pleni iniqua cogitatione. **Quarto** sunt cogitationes magis punitiose. quam scilicet peccatum in corde regitur. occultatur. excusatur. & defenditur. quod est genus peccati. de quo infra ubi agitur de gradibus superbiae. **De** talibus cogitationibus dicitur sapi. **i.** Peruse cogitationes sepant a deo. **Magna** pueritas est. deo uelle occultare quod ipsum latere non potest. **Iob. xxxxi.** Nulla te latet cogitatio. **Et** i. pali. **xxviii.** Omnis nouit corda & cogitationes intelligit. **Magna** etiam pueritas est uelle excusare & defendere quod accusari & adprehendi debet. **Ide**o dicitur. **Isa. lv.** Derelinquit impius uiam suam. & uir iniquus cogitationes suas.

DE CUSTODIA LINGUE.

Dost custodiam cordis uidendum est de custodia lingue. circa quam consideranda sunt quatuor. **Primo** ostendum est quantum sit necessarium et difficile linguam contempnendo seruare. **Secundo** quam sollicite cauenda sunt peccata lingue. **Tertio** quae quot sunt huic peccata. **Quarto** pro opposi-

tum dicendum erit de silentio. **Circa** primum scilicet quam necessarium sit homini linguam suam sollicite custodire. patet ex hoc quod dicitur. **psalmus. xviii.** Mors et uita in manibus lingue. **Quantum** autem difficile sit eam contempnere & custodire. ostenditur. **Iacobi. iiii.** lingua nostra ignis est. uniuersitas iniquitatis. lingua ostentat in membris nostris. quae maculat totum corpus & inflamat rotam natiuitatis nostrae inflamata a gebenna. **Omnes** enim natura bestiarum & uolucrum. & serpentum & ceterorum animalium domantur. lingua autem nullus hominum domare potest. **Est** enim iniquum malum plena ueneno mortifero. **Ide**o hortatur sapiens. **ecclesiasticus. xxviii.** post multa mala quae ex lingua punire testatur. **Attende** ne labaris in lingua & cadas in conspectu inimicorum insidiantium tibi & sit casus tuus insanabilis in morte. **Nota** quoque tuos in uerbis istis consideranda. et memoriam omnem danda. **Primo** quia lingua lubrica est. & in lubrico constituta. **Ide**o in uicia multa per linguam incidimus facilius & frequenter. propterea maior & diligentior sollicitudo requiritur circa custodiam eius. **Ide**o dicitur. **Attende** scilicet propter lingue lubricitatem. **Secundo** nota quod aduersarii nostri multum infestant nos de peccatis lingue quia ubi castrum debilius inuenitur. ibi fortius impugnantur. **Vnde** frequenter temptamur de peccato lingue quae de aliis. propter quod uicium lingue uigilantius est cauendum. quia ubi magis insitit robur obsidientium ibi uigilantius est & fortius obsistendum. **Tertio** propter facilitatem lapsus & difficultatem resurgendi. **Ide**o dicitur. & sit casus tuus insanabilis. **Quarto** propter peccatorum lingue generalitatem. quia scilicet sunt ad mortem. **Attende** ergo quod in peccata lingue facilius labimur & frequenter. & ad hoc fortius impugnamur. & cum maiori difficultate resurgimus. ac pro hoc in mortem primam & secundam incidimus. id est in mortem culpe quae est mors prima. et in mortem gehenne quae est mors secunda. **Ite** per linguam corrumpunt homines. & in mortem perperam & in mortes multorum. sicut infra patebit. **Sunt** autem peccata lingue diligenter & studiose cauenda. tunc quia deo sunt iniuriosa. tunc quia sunt ipsi loquenti pernitiosa. tunc quia proximo michi sunt dampnosa. **Primo** quod deo sunt iniuriosa. **Deus** enim propter seipsum homini linguam dedit. id est ad se laudandum. bene dicendum. & sibi gratias agendum. pro omnibus bonis & beneficiis quae fecit. & gratias facit nobis. & se facturum promittit. ut homines sacrificent ei sacrificium laudis et annuncient opera eius in exultatione. hoc est officium angelorum. & ita iam in hoc exilio pro modulo nostro precipiamus cum angelis sanctis. **Vnde** i. cor. **xiii.** Si linguas hominum loquamur & angelorum. **Linguas** hominum loquamur peccata propria ostendendo humilitatem & orando. laudando uero deum linguas loquamur angelorum. **Iacobi. iiii.** In lingua benedicimus deum. **Qua** generaliter ergo peccant. & quam nequitia ingrati sunt quae uerba blasphemiae proferunt. uel alia huiusmodi contra deum. **ysaiah. lvi.** **Lingue** eorum & abominabiles eorum contra deum. **Secundo** dedit nobis dominus linguam ad conceptus nostros iuicem exprimendum. et ad corpus alienum et sustentandum. huiusmodi duo opera naturae ad quae nobis est data. gustum uisus & loquamur. & quod est actus maius & melius.

dedit eam nobis ad ueniam impetrandam in
 confessione ad gratiam & merita promerenda in
 oratione. ysa. lxxv. Michi curabit omne genu
 & confitebit omnis lingua. De his duobus infra
Confessio. & infra **Oro**. Tertio dedit deus nos
 bis linguam ad proximorum salutem procurandam. do-
 cendo. monendo. consulendo. corripiendo. argu-
 endo. consolando. & huiusmodi. ysa. l. Domi-
 nus dedit michi linguam eruditam &c. ecci. vi. Lin-
 gua eucharis in bono homine habundabit. q. s. p. dei
 gratiam sciat & possit proximos a malo retrahere
 & ad bonum attrahere. Talis fuit lingua petri
 pauli. & aliorum apostolorum. quod cum essent pauci humi-
 les & abiecti totum mundum modico tempore ad fidei
 ihesu christi per dei gratiam conuerterunt. Talis etiam
 fuit lingua beati augustini. & beati ambrosii. aliorumque docto-
 rum sanctorum. & predicato-
 rum. quod ad fidei christi mul-
 tas animas adduxerunt. fideles uero ad salutem et
 nam instruendo. monendo. exhortando. & hu-
 iusmodi. in fide & moribus attraxerunt. quod uide-
 licet eorum lingua erat sancti spiritus instrumentum.
 quod loquebatur in eis & eas mouebat. Sic dicit. ps.
Lingua mea calamus scribe velociter scribentis
 .i. spiritus sancti quod uelociter. .i. in instanti scribit legem
 & mandata. & omnia ad salutem necessaria in
 cordibus auditorum. Vnde in linguis igneis descendit
 spiritus sanctus in apostolos. aliosque discipulos. ut ig-
 nea uerba loquendo infidelium mentes per errorem ex-
 cecatas illuminaret. obduratas ad penitentiam
 emollirent. frigiditas ad amorem diuinum uehementius
 inflamarent. et pigritas ad bonum operandum fortius
 excitarerent. Quarto dedit dominus nobis linguas
 ad secreta sua misteria. & ecclesiastica sacra-
 menta. quibus sanctificantur creature uisibiles per uerbum
 dei. & orationem. uiuificantur & secretantur anime spi-
 rituales moribus curantur. diuina offensa remittitur.
 gratia infunditur. remedia conferuntur. demones
 effugantur. & quod maius est mirabilis et efficacius
 etiam in christi corpus creature uisibiles conuertitur.
 ecci. xxxvi. Si est lingua curationis. est & miti-
 gationis & misericordie. In istis non solum patrum
 angelis. ymo etiam excellimus quod non eis con-
 tulit sacramentorum suorum misteria dispensanda.
Attendant ergo unusquisque quoniam sit ingratus.
 quanta iniquitas. quantum flagitium. membrum tam nobis-
 le. tantis donatum prerogatiuis. & praeiudiciis ad or-
 natum. iniquare sordibus peccatorum. & quod est instru-
 mentum dei in tam dignis & diuinis officiis fa-
 cere dyaboli instrumentum. sic ergo patet quan-
 tum sit cauendum uicium lingue & omnino detestandum.
 quod est deo multipliciter iniuriosum. **Secundum**
 do caueda sunt sollicite peccata lingue quae ipsi loquenti
 sunt perniciosa. et ei faciunt multa mala. Primum quod omne
 bonum mortificat. Secundo quod peccata multiplicat. Tercio
 quod personarum reddit odibiles. Quarto quod red-
 dit eam dampnabilem. Primum in qua peccatum lingue omne
 bonum mortificat. corrumpit et inficit. sic modicum
 uenenum infusum in uas uini uel balsami. Iac. iiii.
Lingua constituit in membris nostris quod maculat totum
 corpus. Et post. Est enim in quietus malum plena
 ueneno mortifero. Lingua similis est salaman-
 drae. de qua dicitur psalmi quod quando arborum pomum ascendit

omnis fructus eius in iaculo suo pergit et inficit. Qua-
 liter omne bonum quod est in homine maculat. &
 corrumpit. ostendit. Iac. i. Si quis putat se religiosus
 esse non refrenans linguam suam seducens cor suum habet
 uana est religio. Exemplum de moniali de qua loquitur
 beatus gregorius. dicitur quod post mortem suam cum esset sepulta
 in ecclesia uisa est ardere a capite usque ad renes. sed
 a libris & deorsum remanebat intacta. cuius causa
 assignat. gregorius. quod cum esset casta et religiosa in ali-
 is. in lingua tamen fuerat uiciofa. Secundo lingua peccata
 multiplicat. unde facit homines multipliciter uiciofos. et de
 peccato corruunt in peccatum. psalmi. xxxvi. Os lubricum operatur
 ruinas. Eiusdem. xii. propter peccata labiorum ruina proxi-
 mat malo. ysa. iiii. Ruit iherusalem iudas concidit
 quia lingue eorum et adinventiones eorum contra
 dominum. psalmi. xxv. Sic urbs patres et absque muro
 ambitu. sic homo qui non potest in loquendo conti-
 nere spiritum suum. In uitis. pa. cum quidam senex iret
 ad beatum antonium. inuenit quosdam alios fratres
 qui ibant ad eum qui in nauis et in uia multa loque-
 bantur et de diuersis scripturis de opere manuum
 & alius senex tacebat. cum uenissent ad senem
 ait seni. bonos fratres habuisti socios itineis. cui ait
 boni sunt sed habitatio eorum non habet ianuam
 quod uult intrare in eorum stabulum & soluit. Facit
 enim hominem sicut domum sine hostio. archam si-
 ne sera. ciuitatem sine rectore. nauem sine gubernatore.
 equum sine freno. uas sine operculo. Tercio
 lingua reddit hominem odibilem. nec mirum.
 quod omnem gratiam effundit & abicit. ecci. xx. Sa-
 piens in uerbis seipsum amabilem facit. gratie fa-
 tuorum effundens. Et infra. Homo acharis. .i. si-
 ne gratia quasi fabula uana. quod scilicet nec ipse repu-
 tatur. nec fides eius sermonibus adhibetur. ymo
 uerba eius fabulosa uidentur. & uelut fabula deri-
 dentur. Sed extra dicitur. ecci. vi. Lingua eucharis. .i.
 gratiosa in bono homine habundabit. b. Lingua in lu-
 brico posita lata & tenuis optimum instrumentum
 ad euacuandum cor. Vnde sensibilibus uidemus quod
 homines linguosi sunt aridi. id est uocati. & omni bono
 spirituuali uacui. Sic enim linguis igneis. .i. igne
 celesti mentes apostolorum replere solidentur. exsic-
 cantur. & spiritu sancto replentur. sic linguis igne
 maligno succensis exsicantur corda. & spiritus san-
 cti gratia uacuantur. ex quo sequitur quod lingua
 reddit hominem odibilem uel odiosum. psalmi. xxii.
Verbosus odiosus erit. ecci. viii. Terribilis in
 ciuitate sua uir linguosus. et temerarius in uerbo
 suo odibilis erit. ecci. xx. Procax ad loquendum
 odibilis erit. ecci. xxv. Ascensus barenosus pe-
 dibus ueterum. sic mulier linguata homini grauis
 sicut scilicet ad sustinendum. **Narrat** de quodam
 quod cum ipse in mari haberet uxorem suam secum lingua
 tam grauem ad tollerandum. cum immineret tempesta
 te clamatum esset a nauis quod grauiora de nauis pro-
 cicerent. ille exhibuit uxorem dicens. quod in toto na-
 ui non erat aliquid grauius lingua eius. **Hec est cau-**
sa quare multi habent uxores suas exosas. & ma-
le tractant eas quod malas habent linguas. **Hec**
 cum quedam iuuenula requireret a quodam uetula. quod
 dicebat diuinatrix quod facere posset unde pacem ui-
 ri sui habere ualere. & amorem. & unde erat quod ea ita

male tractabat. dixit uetula. q̄ summo mane
 surgeret ante diem. & intraret uicinuꝝ uetule
 ortu. et q̄ nō loq̄ret eūdō nec redeundo. & cū
 illuc ueniret genua flecteret uers⁹ ozienteꝝ ter.
 & p̄ n̄r diceret & ab herba q̄ uocatur auzone
 queret ter qd̄ faceret qz uir suus eaz male tra-
 ctaret. & ab herba audiret qd̄ eā facē oportet.
 q̄ illa fecit. s; uetula eā puenit. & sub herba la-
 tuit. cū autē q̄reret hoc q̄ instructa fuerat. ad
 tertiā questionē iuuenule r̄ndit uetula ter. p̄-
 mo i bassa uoce. postea i altando uocē. tace &
 pacē habe. redeūdo nō loq̄ris. Cū autē redisset
 et uetula queret qd̄ audisset. et illa referret. di-
 xit uetula. uere filia bene dictū ē tibi si tacue-
 ris & uiro redeunte domū & litigante liguaꝝ
 tenuis pacē cū eo habebis. Itē alia consimilis
 misit aliā. p̄ casu cōsimili post uenatoꝝ p̄nci-
 pis dicēs qd̄ doceret eaz lepoꝝes quos infecunt
 canes quō pacē & amozē uiri sui habēt si inter
 rogaret eos. ip̄a autē cū uidet lepoꝝes fugiētes.
 nec de uerbis ei⁹ curantes reuerſa ad uetulam
 cōquerbat se illusam Cui uetula. In ueritate
 lepus oprime te docuit. etsi non uerbo. tñ exē-
 plo. Sic enī lepus nō rebellādo. nec de ubis cu-
 rando. s; fugiendo. & canes declinādo euade-
 bat. ita & tu potes. Itē ali⁹ docuit aliā digiūze
 supponē ozi suo. Quā odiosū reddat hominē
 nō solū hōibus. s; etiaz deo & angelis patet ex
 hoc qd̄ dicit i uitis pa. Legit. n. ibi qd̄ cuidā d̄ se
 nib⁹ sanctis p̄ sp̄m̄ sanctū reuelatū est qd̄ cum
 fr̄es cōuenissent & loq̄rent de hīs q̄ p̄tinebāt
 ad edificatiōē. uidebat sanctos āgelos inter
 eos stantes. & letātes delectabāt i eloq̄o dei et
 leuabāt man⁹ q̄si deo gr̄as referētes. Cū autē
 de secularib⁹ loq̄rent. uel de imprinentib⁹ ad
 salutē. statū angeli indignantes longi⁹ recede-
 bāt. & demones in sp̄e p̄ozozū accedebāt. &
 delectabant uolūtates se. et pleni fetozib⁹ pol-
 luebāt eos. Cū autē postmodū loq̄rent de edifi-
 catione. iterū ueniebāt angeli ut prius. agētes
 & mouentes man⁹ lauabāt eos a sordib⁹. Sā-
 ctus autē senex ibat p̄ monasteria post multuz
 fletū & ululatū. monens fr̄es et dicens. Caue-
 te fr̄es a multiloquio. & ociosis sermōib⁹. et
 seruate linguā p̄ quā mal⁹ intreit aīe gnāt. et
 p̄ quā dō et āgelis sc̄tis odibiles sum⁹. ūba. n.
 inuilia ifirmā faciūt mentē. & euacuāt aīam
 n̄ram. Quarto ligua reddit hominē dāpnabi-
 lē. sic patet. luc. xvi. d̄ diuite epulone. qui p̄p̄
 loquacitatē suā dāpnat⁹ est ut dicit. gregori⁹
 et eterne pene supplicio cruciat⁹. nec unā aque
 guttā potuit impēre. Et de dāpnatis d̄ apo.
 xvi. Manducauerūt liguas suas p̄ dolorib⁹. & c̄
 Quia enī p̄ que peccat q̄s p̄ h̄ et torquet. ideo
 qui p̄ liguas suas peccauerūt. in liguis p̄cipue
 cruciant⁹. Vlteri⁹ de mltis malis q̄ facit ligua
 loquētī sp̄āl̄ inuenies. infra ubi in sp̄ālī agit
 de singulis ei⁹ peccatis. Tercio cauēda sūt
 peccata lingue quia p̄ximo multipl̄ sūt dam-
 nosa. Primo nāq; ligua p̄ximū succendit. &
 puocat ad iracundiam & furozē. Hic ē serpēs
 flatu adures et iflāmans filios isrl̄. deu. xviii.

Hic serpēs dicitur sicula faciens sicire p̄c̄m uim
 dicte uel aliud. Job. xxxxi. Alitus ei⁹ prunas
 ardē facit. & de oze ei⁹ ignis egreditur admo-
 dū uehemoth. siue dyaboli. ecci. xxviii. Ligua
 neqm̄ flāma sua nō uret iustos. q̄ dereliquerūt
 deum in cōsideratōe illā. & ardebit i illis. & non
 extinguet. Iac. iiii. Ligua n̄ra ignis ē q̄ inflam-
 mat. inflāmata a gehēna nō igne q̄ luceat. s; q̄
 fetet obscurat. et denigrat. Itē ecci. xxviii. Li-
 gua testificās adducet mortē. si inflāueis. q̄
 si ignis ardebit. De hīs magister iacob⁹ dixit
 multa exēpla maxie p̄tra litigatoꝝes. & alioꝝ
 inflāmatoꝝes ad iraz. Cū q̄dam mulier litigio-
 sa frequētē litigaret p̄tra quēdam bonū uirū.
 & ip̄e ei q̄si cani latrātī rezgū uerteret. & nich
 il r̄nderet. req̄situs ab alio q̄re nō r̄nderet. di-
 xit qd̄ nesciebat litigare. Ait ille. Si uis ut qui-
 escat q̄re aliā litigiōsā. & educas eā q̄ litiget p̄-
 te. & indicauit ei q̄ndam q̄ optie sciebat litiga-
 re. Cū autē eā rogaret ut accepto bono p̄rio liti-
 garet cōtra talez qz audierat qd̄ hoc facē noue-
 rat. ip̄a fortit̄ indignata incepit cū eo litigare
 & uitupare fortit̄ dicēs qd̄ aliaz q̄reret. q̄a non
 erat talis. Cū autē ille diceret. b̄ndict⁹ de⁹. qz i-
 ueni qd̄ q̄rebā. tūc illa acius & turpi⁹ eū uitu-
 pabat. & se magis excusabat. tunc ille. nō q̄rā
 ego aliā qz melioꝝē te ad hoc nō inuenirez q̄ h̄
 melius sciat facē & uelit et possit. Itē cū q̄dam
 alia litigaret cū q̄daz bona muliere. nec possit
 eā sedare ac d̄tu coram tota uicinia illa abscul-
 tasset. ad ultimū dixit. nisi tacueitis ego d̄ uo-
 bis dicā corā om̄ibus tale uerbū qd̄ nūquaz de
 uobis fuit dictū. Cū autē illa imitaret qd̄ dicit
 illud qz de ea mentiret. ait. O d̄na. p̄ba ml̄ier
 loq̄mini. at illa ofusa adhuc uitupabat eā. Itē
 cū alia mulier cū q̄dam alia corā uicinia litiga-
 ret. & illa eēt iplacabilis. altēa expandit ei pa-
 lliū suū dicēs sicut audiuerat i sermonib⁹. Do-
 mina ista uitupia ūra sunt michi ualde neces-
 saria. q̄si p̄iosum aurum & lapides p̄iosi ad
 mea debita q̄bus multū affligoz p̄soluenda. et
 ad coronā eternaz michi fabricādam. p̄ciatis
 ergo satis de hīs i hoc pallio. Prop̄ hoc b̄n̄ di-
 cit. p̄. xv. Resp̄sio mollis frāgit iraz. sermo
 durus suscitāt furozē. Sic patet i uitis patrum
 Dū abbas machari⁹ montē ascendēt et q̄dam
 discipul⁹ eū p̄cederet obuiā cuidam sacerdoti
 ydoloꝝ curzētī. & ḡnde lignū portanti clama-
 uit. Quo curris demon. at ille idignat⁹ cātuz
 eū uerberauit qd̄ euz. q. exanimē reliq̄t. Itē cur-
 rens obuiāuit beato machario. Cui ait sc̄tus.
 Salueis laboratoꝝ salueris. qui admirans ait.
 Quid inuenisti i me boni ut ita me saluaret
 Cui macharius. qz uidit te loboꝝantē. ignozās
 quo currēs. Et ille. et ego tua saluatione com-
 punctus. serunz magni dei te esse cognoui &
 dixit ei quō p̄ uerb⁹ otumeliosis alteri ūbera i-
 tulerat. Et tenens pedes ei⁹ rogauit ut eū mo-
 nachū faceret qd̄ asserebat qd̄ alt̄ eū nō dimittes-
 ret. tūc aliū fratrē qz uulnezat⁹ ābulare nō po-
 terat. ad ecclesiam manibus detulerūt. fratres
 autē illū uidentes ouersum admirati sunt. &

multi ex paganis prope illu[m] sacerdotes suu[m] ad fidem conuersi sunt. Dicebat macharius hmo durus & malus etiam bonos puerit. hu[m]ilis & bonus malos ouertit i bonu[m]. Seco lingua inquit nat emittedo immudicia & fetoz q fit duplici. s. uel p uerba otumelie. ul p uerba immun dicie. Per uerba qd otumelie. qz litigiosi uel otumeliosi similes sunt pdicib[us] de qbus dicie. q postqua diu pugnauerit rostro & unguibus. ad ultim[u] posteriorib[us] ppriis pugnado. & mutuis stercozib[us] pectis i facib[us] se maculant. Sic homines linguosi post litigia se fedat uicupis & otumeliosis uerbis. Itē siles sūt iudeis crucifixozib[us] christi. q postq[ue] christo mala fecerant & dixerat. etia i ei[us] facie spuebāt. Per ūba uero immudicie lingua multos inquit nat. qz sic dicie. **Iac. iiii.** Lingua maculat totum corpus. s. ecce. ideo p[ro]cipit leui. xiiii. q[ue] leproso h[ab]eat os opertuz ne alicu suo corumpat alios & trahat ad immudicia. qz. i. cor. xv. **C**orum p[ro]p[ter] bonos mozes colloquia praua. **F**requentē enī luxuriosi ūbis suis impudicis trahunt alios ad luxuriam. **T**ertio lingua seducit. & inducit in erroze. **eccl. v.** Lingua imprudentis subuersio illi[us] ē. **I**mprudens q[ui]ppe p[ri]mo subuertit postmodu[m] subuertit alios p[er] linguam suam. sic fuit lingua arrii q[ui] fere totuz munduz subuertit & i fecit. etia ipm papā leonē. et multos impatoēs p[ro] cui[us] peste tot & tate psecutiones ozte sunt i ecclā dei. q[ui] q[ui]cuq[ue] p[ro] fide stabāt ad mortē q[ui]rebant. uel i exiliu[m] relegabāt. ut athanasi[us] alexandrin[us] p[ri]archa. et be[atus] hylari[us] et be[atus] martin[us]. **D**e cui[us] secte ozru legit ecclāstice hystoz. li. xi. & de p[ro]cessu ei[us] & i[nt]ectōne & psecutōne facta catholicis. xiiii. & xiiii. eiusdē hyst. **I**tem xi. li. viii. capi. de psecutione basilii. Itē xv. ca. xvii. de psecutione ambrosii. Itē pestifera fuit lingua manichei. a quo secta manicheozū. & alioz heresiarchaz. & maxime machometi. q[ui] fere totā ecclēsiā orientālē. & meridianaz subuertit et destruxit. sicut patet hodie. **D**e lingua pestifera dicie apoc. ix. **A**ngel[us] abyssi q[ui] p[ro]fidebat locustis p[ro] q[ui]s signat[ur] herici. dicebat[ur] extiminas. **E**t. iiii. eiusdē. **D**e oze eozū p[ro]cessit ignis. i. ūba i[nt]lamācia ad irā. et fum[us]. quia excecācia p[ro] erroze. et sulphur. quia fetēcia p[ro] blasphemiam. uel luxuriā. **D**e hac materia. **R**e. infra **H**eresis **Q**uarto lingua mala disseminat. s. infamias. discordias. et rancores. **D**e p[ro]cto seiancium infamias. **R**e. infra. **D**etractio **D**e peccato semmāciū discordias. **R**e. infra. **I**ntē filias ire **Q**nto lingua pūgit & uulnerat. p[ro]p[ter] d[omi]nos eoz[um] arma & sagitte. & lingua eoz[um] gladi[us] acut[us]. **I**tē ix. **S**agitta uulnerans lingua eoz[um]. **S**exto lingua mortē gnat. p[ri]mo suā. postmodu[m] m[ul]toz alioz. non un[us] tm[en] s[ed] q[ui]q[ue] decē uel centū uel mille. **I**ob. xx. **O**ccidet eum lingua uipere. **eccl. xxviii.** **M**ulti ceciderūt i oze gladii. s[ed] nō sic q[ui] q[ui] interierūt p[ro] linguam. **S**eq[ue]nt[ur]. **M**ozs illi[us] mozs nequissima. **C**irca tercium. s. q[ui] & quot fuit p[ro]cta lingue dicendū q[ue] taz multa ut uix ualeāt numerari. **I**ac. iiii. **L**ingua ignis uniu[er]sitas inq[ui]t

eatis. glo. p[ro] hāc omnia facinora aut cōmāntur ut adulecia. latrocinia & h[ab]it[us] mōi. aut p[ro]petranē ut piuria falsa testimonia. aut defendunt. sic facit qlibet ipius facin[osus] q[ui] omisit. **D**icū autē esse lingue p[ro]cta. iactancia. yronia. simulata confessio. peccatoz[um] defensio. cōtentio. ipugnatio veritatis agnite. & de hiis omibus **R**e. infra inter g[ra]dus superbie. & mē filias inanis glorie. **I**tē detractio. susurratio. derisio. murmuratō prauū osiliū. secreti reuelatio. de q[ui]b[us]. **R**e. sub muidia. **I**tē blasphemia. cōuiciū seu otumelia. litigiū. clamor. maledictio. impropertū. discordiaz seminatio. de q[ui]b[us] omib[us]. **R**e. infra. sub ira **I**tē adulatio. multiloquiū. uaniloquiū. scurrilitas. indiscreta. p[ro]missio. indiscreta conminatio. taciturnitas. de singulis hoz[um]. **R**e. sub accidia. **I**tē mēdaciū. piuriū. falsū testimoniū. **R**e. sub auaricia. **I**tē turpiloquiū. **R**e. sub luxuria **C**ū autē lingua h[ab]m p[ro]p[ri]m ogruat i duo opa nature. gustū uidelicet et loq[ui]am. hec omnia supradicta p[ro]mēt ad linguam q[ui]ntū ad p[ri]mū ei[us] officiu[m] i. loq[ui]am. **P**rec[us] hec sunt duo peccata p[ri]ncipia ad linguam q[ui]ntū ad h[ab]m ei[us] officiu[m] i. gustum. uidelicet caltrimargia & ebrietas. de q[ui]b[us]. **R**e. infra. sub gula. **DE SILENTIO. DI. IIII.**

Circa quartū. s. de silentio scienduz q[ue] sic peccata lingue sollicitē sūt ca uenda. sic ē silentiū diligenduz. & regulariter obseruandū. multiplici ratione. p[ri]mū ē exemplaris inforatio. h[ab]m est regularis institutio. terciū ē. candoz puritatis. q[ui]ntū ē decoz honestatis. q[ui]ntum qz ualeat ad in structionē. sextū qz p[ro]dest ad deuotionē. septimū qz p[ro]tendit sapienciam. octauū qz ostendit pacienciam. nonū qz dat ueruz gaudiū. decimū qz meretur p[ri]miū. **P**rimū ergo p[ro]p[ter] quod debet amari silentiū est exemplaris inforatio **D**eus enī silet n[ost]ra dissimilando p[ro]cta. et ad penitenciam expectādo. s[ed] postea loq[ui]t i iudicio disceptādo. & unicuiq[ue] h[ab]m opera sua reddēdo. **ysa. xxxiii.** **T**acui. semp silui. paciēs fui quasi pturiens loquar. p[ro] hoc ostendens nob[is] q[ue] ē tēpus tacendi. & t[em]pus loquēdi. sic dicie. **eccl. iiii.** **I**tē xp[istu]s ante pilatū stetit sic mut[us] et nō aperiens os suū. p[ro]p[ter] s. **E**go aut tanquā sur. nō. au. & sic mut[us]. & c. **ysa. llii.** **S**ic ouis ad occisionē duct[us]. et obmutescet. & nō apuit os suū. **S**imilit[er] b[ea]ta uirgo rarissime & paucissima ūba legit[ur] p[ro]tulisse. **I**tē abbas agathon. ut taciturnitatez disceret. dicie lapidē i oze suo p[ro] triennū tenuisse. **I**tē de quodā milite inuenit[ur] q[ui] uolens in[ter]re religionem attendēs mala q[ue] faciebat lingua. misit quendaz uassallū suū ad abbatē inuigēs ei q[ui] diceret abbati uoluntatez suā. & q[ue] esset mutus. patet t[ame]n p[ro] omnia obedire. receptus credebatur mut[us]. & cū multū p[ro]fecisset. eduxit euz abbas secū ad quendaz militē i extremis laborantem. quē uidens i exitu miserabilē a demonib[us] p[ro]trahi. fleuit multū. redeuntibus illis occurrit q[ui]dā miles p[ro]mittēs abbati q[ue] expeditis factis suis quācūq[ue] religionē intraret. **Q**ui cū p[ro]cederet eos uiam t[em]ptans. p[ro] quendā pontem

cecidit. et submersus est. cuius animam uidit dictus miles in monachi specie in celum ab angelis de ferri. & cuius risisset adiurauit illum dictus abbas in uirtute sancte obediencie quod si posset loqui dicere ei quod fecisset sic. Qui ait. Male fecisti contra propositum meum faciens me loqui. Cui omnia uita narrauit. Cum autem abbas coram eo se prostrasset et ille eum repulisset rogauit illum. ut ipsum in aliquo loco includeret. ubi suum propositum seruaret.

Secundum regulam institutio. uidelicet benedicti. aug. francisci. & huiusmodi. qui quasi custodia religionis silentium posuerunt in claustris. oratorio. dormitorio. & aliis officiis. **ysa. xxxii.** Cuius iusticie silentium. **le. viii.** Conuenite in gradiamur ciuitatem munitam. et sileamus ibi. unus enim debet alium ad silentium prouocare. Sic enim homo in ingressu religionis posuit pedes suos in imo obediencie ut non sit ei licitum pedem extra ponere ut domus religionis exeat fines sine licencia prelati. ita nec lingua debet exire terminos suos sine licencia prelati quam in manu eius posuit. sic alia membra. clauis oris. est licentia prelati. sera. regula. clausura. silentium. fures uident esse qui faciunt extra clauem nec accipiunt eam a prelato qui clauem domus debet tradere. & seruare. **ps. xxii.** Ne transgrediaris terminos antiquos. loca uel tempus. quos posuerunt presbiteri tui. **le. nono.** aduertit quam preciosum thesaurum continent in se qui ubique silentium precium. Sic dicit. **amos. viii.** ubique precium silentium. **tercium** est amor puritatis ad quam seruanda multum ualeat silentium. propter quod ait. **ps.** Dixi custodiam uias meas ut non delinquam in lingua mea. **idem.** Pone domine custodia oris meo. **eccl. xxii.** Quis dabit oris meo custodia & super labia mea signaculum certum ut non cada; in ipis & lingua mea prodatur me. **Greg.** Menses sine clausura silentii. undique patet iaculis inimici. In uita. pa. cum arsenio ad huc esset in palatio. rogauit dominum dicens. Domine dirige me ad salutem. Et uox ad eum. Euge hoies et saluaberis. **le. cum** ad huc in solitudine oraret. uox facta est iterum ad eum. Euge tace quiesce. hec enim sunt radices non peccandi. Nota sunt legem. uas non habens operculum. si silentium immundum est. propter quod ambrosius. Alliga sermonem tuum ne lasciuiat. & multiloquo sibi peccata colligat. lutum enim colligit animus uerbis exundans. **idem.** Plures uidi peccasse loquendo. & paucos tacendo. **le. dicit** **gg.** Redire non ualeat ad cognitionem sui mens qui multiloquo est corrupta. sed a secreto intime considerationis se excludit quod in fonte impuro intuentis facies non uidetur. **b.** Quis nouit quantas modicum membrum lingue attrahat sores. quam multiplex in labiis in circuitu mundicia. quanta sit purities oris in circuitu. unde in laude; beati iohannis baptiste canitur. Antra deserti tenebris sub annis. &c. uere in magno periculo sunt homines sine silentio ut equantes equum rabi dum sine freno. in domo succensa sunt sine obstaculo. in uia in qua est fouea abyssalis sine operculo. sunt ut castrum sine clausura. sunt ut urbs sine porta. sunt ut domus exposita. sunt ut archa sine sera. ut

nauis sine anchoza. uinea sine sepe. messis sine custode. In uita. patrum dixit abbas sythoi. Crede quod xxx. anni sunt quod non depercor dominum pro peccato. sed orans dico. Domine ihesu christe protege me a lingua mea. & usque nunc per singulos dies coruo pro ipsam & delinquo. **Quartum** est decor honestatis. **Sene.** Primum argumentum opposite mentis est in se posse consistere secum morari. Leuitas quippe mentium propeudat ex leuitate uobis. & nequicia ex nequicia. & huiusmodi. **Matth. xxvii.** Loquela tua manifestum te facit. **Grego.** Pravi sicut in mente sunt leues. ita in locutione precipites. quod quod leuis conscientia accipit leuior prius lingua prodit. **idem.** Qualis homo ostendit. talis animus comprobatur. **Quintum** est quod silentium ualeat ad instructionem. **eccl. xii.** Audi tacens & pro reuerentia accedet tibi bona gratia. **idem.** Audi tacens simul et querens. Unde christus in medio doctorum tacet. audit. & interrogat. **Luce. iiii.** **Senec.** Est tacitus auditor. querenti facile responde. contemderi facile cede. nec iurgia attentionesque contemderi. In uita. pa. fratres quidam interrogauit abbatem moyses. huiusmodi. qui respondit ei. vade & sede in cella tua. et ipsa te docebit uniuersa. **Sextum** est quod prodest ad deuotionem. **tre. iiii.** Sedebit solitarius & tacebit quod leuabit se super se. **gg.** Menses moze aqua circumclusa ad superiora colligit quod illud repetit unde descendit. & relaxata depit. & se per inferiora iuuliter spargit. Quot enim superuacuis uerbis a silentio sui censura dissipatur. quasi per tot ruinas extra se ducitur. Unde redire ad sui cognitionem non sufficit quod multiloquum exterius sparsa uim intime considerationis amittit. Dicitur naturales & artifices quod aqua tantum potest ascendere quantum descendit per aqueductum. & per cubitum uelera. **Septimum** est quia signum est sapientie. **Sene.** Silentium hominis stulti pro sapientia est. **ps. xvii.** Stultus si tacuit. sapiens reputabitur. **Iob. xiiii.** uerum taceretis ut reputem sapientes. **Xenocrates** philosophus cum in multis taceret. interrogatus cur hoc faceret. Respondit quod locutum esse penituit. tacuisse nunquam. **le. socrates** in alios philosophos tacens interrogatus respondendo utrum hoc faceret ex inopia an ex stulticia. ait. Nemo stultus tacere potest. **Theophilus** philosophus rustico tacenti in conuiuio dixit. Ex doctis hoc solum habes quod taces. **le. censo.** philosophus cuidam loquenti ait. Si te auribus nostris audires. taceres. **Iero.** **Bn** loqui nescit. qui tacere non nouit. **Quidam** philosophus. Serua uocis & silentii temperamentum. & si loqui libuerit. sic loquaris ut alias libentius audiaris. **Octauum** est quod signum est pacientie. Unde christus & coram pylato & coram herode tacuit in signum pacientie. **Item** colaphis celsus. conspuus. illusus. flagellatus. coronatus. crucifixus. etc. semper tacuit. **ysa. liii.** Quali agnus coram rodente se obmuetuit. **eccl. xiiii.** Pauper lesus tacebit. In uita. pa. fratres quoniam in scyri uoluerunt pro bare abbatem moysen. & ipso adueniente dixerunt. **Ve** quod uerit excors iste in me nos. **Qui** tacuit. **Discedente** conuentu querunt fratres ab eo si fuerat turbatus. **Qui** respondit. turbatus sum & non sum locutus. **Item** abbas pastor querit ab

abbate uestozio unde tantā acq̄suerat uirtutē
ut q̄n abbas ei aliqd̄ inuigeret in monasterio
ipse non loq̄ret nec se mediū faciebat. ait adiu
rat⁹. q̄n inuēi i monasterio dixi. Tu & asin⁹
unū estote. ut sic asin⁹ ūberaē & non loq̄tur.
iniuriam patitur & nō r̄ndet. sic & tu. Sic in
ps. legiē. ve iumentū factus sum apud te. &c.
Nonū ē qz dat pacem & gaudiū. p̄. xxvi.
Qui imponit stulto silenciū. iras mitigat. In
uitis patrū. frat̄ q̄daz interrogauit senem. us
qz quo est seruandum silenciū. q̄ r̄ndit. usqz
quo interzogeis. In omni loco si tacitus fueris
req̄em habebis. Ibidē. Qui sedet i cella a trib⁹
bellis eripit. audit⁹. locutionis. & usus. Vnū
tū habebit. s. cordis. Item frater interrogauit
senē. Si habito cū aliis & uideo aliqm̄ rem in
conuenientē. tunc uis ut loquar. Dixit senex.
si sūt aliq̄ maiores aut coetanei. tacens magis
req̄em habeb. i hoc etiā qz m̄ozem te facis. se
curū te reddis. Si aut coartat te spūs tuus. cō
monefacito hūiliter. Si non obediūt. relique
labozem tuū i aspectu dei. & consolabitur te.

Decimū ē. qz dat eēnū brauiū. ps. Letati sūt
qz siluerunt. & deduxit eos. &c. Ido dicit̄. tre.
iii. Bonū est p̄stolari cū silentio salutare dñi.

DE CUSTODIA SENSVM DISTINCTIO. V.

Dostquā dictū ē de custodia cordis
& ozis. dicendū ē de custodia sen
suū exterior⁹. Per hos enī aīe ciui
tas ipugnat̄. Sic aut ciuitas q̄n ob
idet totū robur exercitus ponit̄ cca portas. q̄
bus fractis. ciuitas cito capit̄. E oīra ciues ob
fessi. totū robur ostituūt circa portas. Vñ. Iē.
cū p̄diceret ciuitatē ierlm̄ capiendā a caldeis dī
xit qd̄ uenirent omēs p̄ncipes et cognatiōēs
regnoz aquilonis et collocarēt soliuū suū i por
tis eius. vnusq̄sqz i iroitu suo. Iē. i. Sic aīa nō
custodiens sensus suos expugnat̄. capit̄. spoli
atur. Vñ de singulis eoz̄ specialit̄ ē uidentū.
De uisu. **E**t p̄mo de custodia oculoꝝ. qz sic
uisus mē alios sensus poz ē in situ & ordmē i
capite. ita i aīe nocumēto optimet p̄ncipatum
Ideo diligētē in uigilandū ē circa custodiam
oculoꝝ. Ad hoc aut debēt q̄tuoz p̄ncipalit̄ nos
mouere. Primo qd̄ multiplex opatio naturē
Secōdo consideratio iacture. Tertio mēna specula
tio. Quarto eterna retributio. **P**rimo qd̄ez
ad custodiam oculoꝝ debet nos mouere solli
citudine nature. q̄ tot opimenta posuit. Dicunt
enī p̄hī qz natura uirtutē uisua opuit septem
tunicis. q̄ruz altēa deficiente. necē est uim uisi
bilem depire. Itē deus fecit naturā oculi maxi
me neciam et maxime passibilē ab int̄sico tā
gente. Itē naturale ē hoī ut manus uel qlibet
mēbrū qz potest ante oculos ponat pro custo
dia eozuz a lesione contri. Itē natura uisū mē
sensus alios posuit capitaneū p̄ncipē. et superi
ozem ducē. & ideo magis timēda est ei⁹ ipug
natio. & cauci⁹ custodiendus est. Itē usuz ocu
loꝝ maxime fecit necm. & abusus maxime pi
culosus ē & ideo maxie ē cauend⁹. Itē natura
collocauit oculos in summo capitis nri. p qd̄

nobis signat̄ qz eos figere debem⁹ i xpo capi
te nro. ps. Oculi mei semp ad dñm. Et qz na
turā dñam i celo otemplari debem⁹. ut ad eā
sp̄ dirigam⁹ oculos intēozes intēionū n̄rarū
& affectionuz. **V**t b̄tus martm⁹ faciebat. qui
oculis ac manib⁹ erat i celū sp̄ intent⁹. Et b̄tus
stephs. q̄ inten dēs i celū uidit gloiam dei. ac.
vii. Et b̄tus iohānes q̄ p aqlam figurat̄. q̄a in
tuitus est solē i rota. i. deū i sua deitate. d̄ quo
legiē qz cū reuersus eēt de exilio de parthmos
inlula i asyā. & inueniret multas hēses pullu
la sse. ouocauit pplm̄ & indixit oīom. & missa
celebrata sub diuo exiens. & oculos in solari ro
ta infigens irreflexos. euāgelii illud. In p̄nci
pio erat ūbum. i. quo hēses q̄ pullulauerāt oīu
tauit. liba uoce depromsit. Dicit̄ a nat̄alibus
qd̄ aqla uolens expiri pullos suos. q̄ sūt gnosi
uel degnes. inuit eos ūsus rotaz solis. & illos
q̄ solem intuentē irreuberatis oculis tanqz ge
nerosos fouet & nutrit. illos aut q̄ oculos ad
t̄ram deflectūt. tanqz degnes et indignos abi
cit. Sic domi⁹ eos degnes reputat. qui mentis
oculos i eū nō figūt. s̄ affectiones & cogitā
nes i t̄renis ponūt. p̄. xvii. Oculi sapientis i ca
pite eius. oculi stultoꝝ i fimbri⁹ t̄re. Itē natura
nra & eius figura hoc signat. Sen. Cetera aīa
lia natura deiecit ad pastū. hoīem autē erexit
ad sidera. Dicit̄ qz lup⁹ rapiēs puerū & nutri
ens. cū puer uult naturalit̄ oculos eleuare sur
sum. lup⁹ eum pcutit cauda sup oculos ut ad
modū catuloꝝ suoꝝ respiciat deozū. Sic dya
bolus hoīes lucris t̄palibus. Itē qd̄ i celestibus
oculos mentis figam⁹. hoc ē figuratū i hoc qz
precepit filiis isrl̄. Nū. xv. qz i ozis & angulis
pallioꝝ ponerent uittas iacictimas & fimbri
as ut nō seq̄rent cogitationes suas. & oculos
fornicantes p̄ uarias res. s̄ uidētes eas recorda
rentur uniuoꝝ mādatorum dei. Hec fimbrie
signant mādara dei. Vitte iacictime p̄ozp̄ co
lōzē celestē signat̄ celestē b̄ritudinē. p qd̄ debē
oīa facē q̄ facim⁹. In q̄ debem⁹ intēozes &
affectiones figē. **S**ecūdo debet nos moue
re magnitudo iacture. Sunt enī oculi nri rap
tozes. fures & p̄ditozes. & turpitudis ofiliato
res. porte mortis. & fenestre. Raptores sunt.
t̄re. iiii. Ocul⁹ me⁹ dep̄dat̄ ē aīam meā in cun
ctis filiab⁹ urbis mee. Capiūt & furāt̄ et p̄dāt̄
aīam aliqm̄ nō aduertentē. & captiua detinet̄ i
reb⁹ extēozib⁹ q̄s illicite aīa occupiscit. Iudith.
xxv. Sādalia ei⁹ rapuerūt oculos ei⁹. & pulch
ritudo ei⁹ captiua fecit aīam ei⁹. Hiī sūt latrū
culi egressi de syria. q̄ captiua ducūt puellā de
israhel. in obsequiū uxozis naaman leprosi. q̄
signat̄ occupiscenciā mūdi cui⁹ decoꝝ leprosus
est dū se amantes ificit. Naaman interpretatur
decoꝝans. Syria sublimis interpretat̄. & signat̄
caput de cui⁹ sublimiozi p̄te duo oculi egredi
unt̄. dū circa extēozia uaganē. Cito aut capti
uas faciūt aīas dū circa mulieꝝ p̄chritudinē
euaganē. p̄h⁹. Cū mulieres aspiciunt̄ utimam
limcos oculos h̄rem⁹. Lmx enī ē aīal ita acute
uidens ut uis uisua ei⁹. vii. vt dicit̄ penetret

parietes. q. d. phus. **V**einā sic aspiciunt exteri-
ozem pulchritudine. uiderem? femina pulchra
ozē feditate & cordis pūitate. **F**emina pulchra
fozis manet intus plena fetozis. **L**egit̄ i barla
am. ubi refert iohānes dan. quomō theodas
magus dedit filiū regi auēnit q. omēs uiros
excluderet a consortio filii sui iolaphat. & uir
gines speciosissimas cū eo icluderet. ad q. rū uī
tionem & colloquiū animus iolaphat emolli
retur. & a xpo reuocatur & retulit ei hoc exē
plū ostendēs quā potens sit aspectus mulieris
ad captiuandū corda uiroz. ait. **Q**uidam rex
q. ndam habuit filius. postquā diu desiderata
susceptione. plis caruisset. quē cū ostendēt me
dicis. ipi desiderata ei? disposicōe dixerūt patri
q. nisi eū icluderet talit̄ q. p. decennū nō uide
ret lumen. lumie puareē oculoꝝ. quē illo tpe i
clusum expleto decennio emisit p. & fecit ad
duci coram eo diuerfaz rerū pulchritudies. et
noia singulaz rez ei indicat̄. ut equoz & ali
ozū iumentoꝝ. iuuenū. & hoīm. et mulierum
& auū. **C**um aut̄ q. reret de mulierib? dixit ei
spatari? regis ludendo. **H**ii sunt demones q.
seducūt hoies. q. rū amoze i earum aspectu ma
gis exarserat. **I**tē nota q. i mulierib? nō soluz
cū aspiciūt. ymo etiaz cū aspiciūt potentes sūt
oculi aīas cape. **J**ob. xl. **I**n oculis suis. q. hāmo
capiet eā. **C**ū rex anglie richard? intrasset i
q. ndam abbatiam monialiū uidit ibi q. ndam
sanctimoniale uirgīem cui? pulchritudie ille
ctus. mādauit abbatisse q. eā sibi mittet. q. si n̄
faceret. ipse abbatia destruet. & eā uolent̄ au
ferret. **Q**uidē dicta monialis q. siuit qd ei i
ipa plus placuisset audiensq. q. oculi ei? eū il
laqueauerāt uolens deceret p. culis oculoꝝ ca
rere. eruit sibi oculos suos. & ponēs eos i uase
milit̄ dicto regi. mandans ei q. faceret se op
tato. q. ex hoc ofusus eā in pace dimisit. **V**nō
gg. sup illud. gen. iii. **V**idit mlr lignuz. dicit.
Depmēdi sunt ocli a lasciuia sue uoluptatis.
q. q. si q. ndam raptozes ad culpaz uelocissimi sūt
Omnis enī corruptio tā aīe quā corpis. ab eis
sumpsit exordiu. **P**rimū nāq. p. ctm & prima
corruptio carnis. ortū habuit ab oculis. **G**ene.
iii. **V**idens mlr lignū q. esset pulchrū. & c. di
cit̄ q. q. cito gustauerūt apti sūt oculi eoz. i.
riui ocupiscenzaz. & corruptele carnis. **I**tem
cū oculi maxime sint passibiles. maxie mēne
passionis illatiui. oculi maxie ledūtur natura
lit̄ ex intuitu lepre. & maxie intuitu lepre spi
ritualis. i. peccati carnalis. ofueuerūt aīam in
ficere. & sic lep̄ mateialis & sentiē & appet̄ in
oculis. sic & spūalis. **G**lo. sup illud **M**ath. vii.
qd uidēs festucam. & c. **O**cul? q. i paradiso post
culpā ē referat. aptus nider non unde p. ficit̄.
at. s. unde deteri? cadat. **H**oc signat̄. genesis.
xxxiii. **V**bi dicit̄. **D**ina egressa ut uidēt muli
eres regionis illi? corumpit̄ a sychen. **A**ugu.
Ne dicatis uos habere aīos pudicos. si habea
tis oculos impudicos. q. p. hos intactis ab im
mūda uiolatione corpib?. fugit castitas ipsa o
moibus ibi sup. hugo de sancto uictore. **F**est

corpus ab immūda uiolacōe nō tangit̄. ipa ta
mē immūda uiolatio. uisu. affectu. cogitacōe
delectacōe. p. petrat̄ uis? iozimat? p. it malaz co
gitationē. cogitatio delectationē. delectatō cō
sensum. cōsensus opationē. opatio ofuetudies
cōsuetudo nēccitatē. & ita paulatim sic corrupi
tur aīa. ut iam dicat se non posse a peccato ab
stinē. **O**culi etiā sunt p. ditozes secreta aīe exte
ri? nūciantes. **A**ug. **I**mpudicus ocul? ipudici
cordis est nūci?. **O**culi inteioza secreta cordis
et ei? turpitudinē reuelāt. tam demonib? qm
homibus. q. e. fructu arborz agnoscitur. et ex
riuuli qlitate fontis qualitas indicat̄. et illa q.
sunt in domo uident̄ p. ostiū uel fenestras. &
ignis i domo p. cipit̄ p. fumū exteius exeuntez
Itē oculi sunt porte uel fenestre p. quas mozs i
erat ad aīam **I**e. ix. **A**scendit mozs p. fenestras
uīas. **P**er oculos frequēt̄ capiūt incauti. a laq.
is uenanciū demonū sic aues. **S**ed attende q.
aues descendentes ad trā circūq. respiciūt
ne i laqueos pedes suos immittāt. uel ne alio
mō capiant̄. ita q. oculis cauent laqueos. **S**ed
aīa oculis q. bus laq. declinare debēt irretituz
et capiūt. q. solo uisu infinitis laq. i. rebus cō
cupiscibilib? etiā ab ea distantib? capi potest i
cautis oculis. et prop̄ euagationē & incuriaz
oculoꝝ. **I**deo dicit̄. ecci. ix. **N**e respicias mulie
rem multivolā. ne forte incidas i laq. illius.
Phus q. ndam uidens aucupem iocantē cū q. dā
muliere clamauit. **T**u qui auib? & feris tēdis
laq. uide ne capiaris icidēs i eos. **A**b h? mōi
laq. capiūt incauti iuueis. de quo. p. u. vii. **V**i
deo ueroz dē iuuenē. & c. **E**t postea seq̄. uelut
si auis festinet ad laq. **T**ertio debet nos
mouē ad custodiā oculoꝝ mēna speculatō. q.
quāto ocul? exteioz cca exteioza uagat̄. tan
to magis ab inteiozi speculacōe ocul? interior
obscuratur. **V**n de balaā dicit̄. **N**ū. xxxiii. **D**i
xit uir cui? obstruct? ē ocul? q. uisionē omipo
tentis dei intuit? ē q. cadit & apit̄ oculi eius.
Itē de paulo dr̄ act. ix. **C**ū excecāt exteri?. illū
naē inter?. **A**d hoc facit exempluz didimi de
cui? intellcūs. p. funditate multa dicit̄ i hyst.
ecclesiastica. q. cū esset cecus tā magni & alti i.
tellectus factus est ut p. fectus uideret̄ eē i omī
facultate. **H**ic p. m? expositoꝝ sacrescripture le
gitur q. uidit i spū p. reuelatōne moztē iuliani
apostate. **C**ū aut̄ btus antoni? uisitasset alexā
driā prop̄ hēricos arrianos oē eos p. dicando.
& sederet iuxta didimū. q. siuit ab eo si doleret
de hoc q. oculoꝝ materialū lūie puareē. et ait
q. de hoc nō debebat dolē. s. potius gaudē. q. a
& musce & pulices corpales oculos habebāt &
uilissima quez aīalia ita uidebāt nec hoc esset
magnū s. p. eo maxie debebat gaudē. q. deus
ei dederat oculos angeloꝝ. non corpales q. im
pediūt p. fectū aīe & puritatē & acūmē intelle
ctus p. fantasmata rez exteioz q. immittūt i
aīa. **S**en. **I**ntelligendū ē prem esse innocencie
cecitatem. **H**ic enī oculi adulteria m̄rant. **H**ic
incestū. hīc alia q. hoies ocupiscāt. **P**rop̄ h? oī
impedimēta q. dā p. hī legūt̄ sibi oculos eruisse.

in hoc nō imitandi. **Q**uarto mouē nos dēt
eterna retributio q̄ ē dei uisio. **Aug.** Visio est
tota merces. **ysa. xxxiii.** Regē in decoze suo uī
debūt. **Eiusdē. lx.** Tūc uidebīs & afflues. & c̄.
Iob. xxi. Qui inclinauerit oculos suos ipse sal
uabit. **In uīt. p.** Cū m̄ abbatīs pastoīs & alio
rū fratrū suoꝝ uellet eos uidē nec possēt. cum
irent ad ecclesiam optulit se eis. **Ipi** autē ad cel
lam suā retrocedētes. ostiū ei in faciē clausērūt.
Tūc pastoz q̄siuit utruꝝ eos uellet uidere ī pre
senti uel in futuro. cū illa q̄reret si abstīnēt hic
ab eoꝝ uisione. si uideret eos ī futuro. **Rūdit**
abbas. **Si** potes equanimī sustīnē ut hic nos
nō uideas. uidebīs nos illic. **Tūc** illa gaudēs
recessit dicēs q̄ magis uellet eos hic nō uidē.
ut uideret eos ibi. **Ecōē** q̄ male custodiūt ocu
los suos. eētū supplicīū sustīnēbūt. & eētā dei
uisione carebunt. q̄ p̄ que peccat q̄s. p̄ hec &
toꝝq̄tur. **sap. xi.** Affligēt aut ardoē **Leui. xxxiii.**
Ardoꝝ cōficiet oculos n̄os. & affliget aīas n̄o
stras. **Item** mezoꝝ. **deuē. xxxiii.** Dabit tibi d̄ns
oculos deficientes & aīam mezoꝝ cōsumptā.
Itē troꝝe **Ibidem** Terrebeis prop̄ ea q̄ uidebīs
oculis tuis. **In** uita marie de ogines legītur
q̄ cū quedā mulier moꝝeret. reuelatū fuit ei et
uidit maximam multitudinē demonū occur
rentem & uolentē eam cape. & pugnantē cōt̄
bonos āgelos p̄ q̄ impetrauit ut a demonibꝝ
liberaret. & ī purgatoꝝio toꝝq̄ret. & ostendit
ei orātī b̄s petrꝝ q̄uo ī purgatoꝝio dicta mu
lier toꝝq̄bat̄ transiens ab aquis niuū ad calo
zem n̄m̄. prop̄ hoc q̄ nimis ardens fuerat
in mūdi uaitatibꝝ cōspiciendis. **De** auditu
Ecūdus int̄ q̄nqꝝ sensus est auditꝝ. **Dicit**
enī aresto. in libro de natura aīaliū q̄ uisus ī
om̄ibus aīalibus ē supra auditū & ulē natura
liter se extendit. post eū auditus. sub q̄bus est
olfactus. **Et** notandū ē q̄ p̄mo debemꝝ audi
tū n̄m̄ diligentē custodire. **Scōo** a q̄bus. **Sūt**
autē q̄nqꝝ q̄ nos debent mouere ad custodiam
aurium siue auditus. **Primo** q̄ mens fre
quentē affligit. **eccl. vii.** Cunctis sermonibus
q̄ dicunt̄ ne accomodes teoꝝ tuꝝ. ne forte au
dias seruū maledicentē tibi. **In** hoc cautioꝝ est
uulpes hoīe. q̄ ut dicitur intrudīt se in foueas
cū timet audire tonitruū & ne illud audiat et
turbetur. opturat pedibus suis aures suas q̄n
tum potest. **Iob. xxxix.** Nō audierūt uocē exa
ctoꝝis eoꝝ. s̄. q̄ habent uerba cōturbancia alio
rum. **Scōo** q̄ dyaboli seruus efficiēt ut ducat
eum quo uult ne possit euadere. sic facit carni
fex de porcis emptis cū uult eos ducere ad rez
ram suā. **Carnifices** enī habent canes ad hoc
aptatos. q̄ cū uolūt a carnificibus recedere. et
ad ēram illam redire. canes eos subsecunt. &
cū eos p̄ aures cepint p̄ uolūtate sua ad carni
ficem. q̄ ad hoc eos ducit ut iterficiat deducūt
usqꝝ ad gregē alioꝝ q̄ ad moꝝtes ducunt. **Sic**
canes. ī. derractoꝝes uel oblocutoꝝes eos quos
p̄ aures tenent q̄ uerba mala audiūt libentē ad
cōsoꝝcia maloꝝ & carnifices infernales addu
cunt. ut p̄ uolūtate sua eos ad moꝝtē trahant

et ne euadant. **exo. xxi.** Qui uolebat possidere
hominem seruū pfozabat ei aurē. et ex quo ha
bebat aurem pfozatom. erat ei seruꝝ sempitēnꝝ
Sic q̄m̄diu habet homo aurem pfozatom ad re
cipienduz om̄ia mala uerba. fit seruꝝ dyaboli
sempiternus. **Tertio** quia moꝝdax & detra
ctoꝝ & rixosus efficiēt ut fiat imitator eozum
quoꝝ est discipulus. **p̄. xxv.** Sic q̄ apprehen
dit auribus canem & transit ipaciens. sic qui
immiscet se rixis. et qui audit rixas ad moduz
canis qui moꝝdet & latrat cū apprehendit au
ribus moꝝdet alios. **Quarto** q̄ mens pollu
itur. **osee. viii.** **Effraim** quasi uas immunduz ī
nationibus. q̄ ē q̄n̄ lingua hoīs non habet li
gaturam t̄p̄ancie uel discretionis. & auris nō
habet operculū prudencie. **Nūi. xix.** Vas est ī
mundū q̄ nō habet ligaturā aut opimentum
Dixit q̄dam p̄r q̄ hō habens inimicū q̄ cōsue
uit p̄ fenestras soꝝdes in domuz. p̄icere. debet
tacere & fenestras claudere **Sic** hō aures oꝝtra
soꝝdes demonū. **Quinto** aufert deuotionem.
Leui. xxiii. Nō acceptabit d̄ns q̄ offert ei aīal
habēs aurem amputatā. **Sexto** q̄ aufert au
rem aufere etiā uitā q̄ latro inuentꝝ aure am
putata suspenditur. **Dicitur** q̄ dracho p̄ hunc
modū occidit elephantē. rostrū suum in aure
figendo. & sanguinem absoꝝbendo. & cauda
pedes eoꝝ ligando. **Sic** dyabolus hoīs cū au
diūt uerba male p̄suasionis cōfidūt & affecur
ant p̄ p̄missionem finalis penitencie. **Ab** ī
stis autē est audicus maxie custodiēdꝝ. a uerb
uel musicis cantibꝝ uel instrumentis ad lascī
uiam. et libidīnē puocantibꝝ et reuo cātibus a
bono. q̄ uirtles aīos emolliūt. quozum finis lu
ctus. **Eccl. ix.** Ne audias saltatricē. ne peas in
efficacia illius. **Iob. xxi.** Tenēt tympanū & cy
tharam. & gaudent ad sonitū oꝝgani. ducūt ī
bo. di. f. & ī p̄c. & c̄. **ysa. v.** **Cythara.** & c̄. p̄mo
mach. ix. **Cōuerse** sunt nuptie ī luctū. & uox
musicoz in lamentuz. **Iob. xxx.** **Verfa** ē in lu
ctū cythara. & c̄. **Dicit** de ulyxe q̄ cū iret p̄ ma
re p̄ loca ubi cōsueuerāt audiri cantus syena
rū q̄ pingunt̄ & describuntur a poetis pisces
ex pte inferiori. & mulieres ex pte supioꝝi. ca
nentes cū cytharis & tybiis. ille sapiens dicit
opturasse aures suas p̄ice. ne attractus cantꝝ
eaz dulcedie p̄cipitaret se ī mare. **Quod** mul
ti faciūt allecti suauitate musicozuz. & mulie
brū cantuū se p̄cipitantes in piculum luxurie
& amaritudinē m̄ferni. **Aures** p̄ice sibi optu
rat. q̄ cogitans quā turpe. tenax. fetidū. & cō
bustibile ī inferno sit p̄c̄m. **Aures** auertit ab
huiꝝ oī. **Iero. ī** p̄logo sup̄ iosue nos ad patriā
festmautes. syrenarū moꝝtiferos cantꝝ debēꝝ
surda aure transire. nō sic ille de quo dicit q̄
suauitate cantus attractus ductus ē ad suspē
diū. **Itē** dicit q̄ cū alexander iuuenis delectatē
tur ī h̄oī. uidēs aliq̄n̄ antigonꝝ eiꝝ nutritiꝝ
eū cytharizantē. timens ne p̄ hoc emolliret eiꝝ
anīmī uigoꝝ. cucurrit & fregit cytharā eius.
dicens. **Etate** tuāz decetēo regnare decet non
cytharizare. **Secūdo** cauendum est a uerbis

adulatoz. vñ. in ps. Molli sunt sermones eius. &c. Sen. Si corinthes es adulationes deuota. sitq; tibi tam triste laudari a turpib; quaz ut lauderis ob turpia. Itē diffidillimū op; cōti nēcie ē blandicias adulatoz repellere. quoz h; mones aīm resoluūt uoluptate qdam. Similē adulatoz cuidam serpenti de quo dicit. yfio. q; si quē momozderit oze suo tabescere facit. hic est dipsas tabeficus. Tertio custodiend; est auditus a uerbis detractoz. eccl. xxix. Sepi aures tuas spimis & ne audias liguam neq; q; bona uel puertit. uel dimimuit. & mala imponit uel auget. q; ē extra equitatē. hoc facit q; ad modum spimaz liguam habens pungentē alios arguendo ruder. Seqt. Et aurib; tuis facito ostia & seras q; facit q; detractoz auditum nō pandit. nec sozdes alienas ī domū suam pici pmittit. q; ut dicit. gg. Nō min; peccat auditoz quā detractoz. q; si deerit auditoz deerit detractoz. Quarto a uerbis subuersoz ut sunt uerba mala suggenciū. ii. thi. ii. Quozuz sūmo ut canē serpit. eze. ii. Increduli & subuersozes sunt tecum. Ideo ad modū aspīdis debemus aures opturare tra & cauda. i. osiderādo fragilitatē nrām & finē peccati & nrām ne audiam; marfos dyaboli. i. malos suafores. ps. Fac illis scōm sili. ser. sic. aspi. sur. & op. aures suas. Quito a ubis litigiosis. ne portis aptis ignis meret domū cōsciencie. & inflāmet eam dracho flāmiuom. eccl. xxix. Iracūdu incendit litem. Et post. Certamē festinā succendit igne; & lī. &c. Sexto a ubis ociosis. & hoc audiendo edificatozia ūba. uel stupendo ī eis pū. ii. Audiāt sap. au. t. Hoc signat. ii. re. xxii. Bananias q; edificatio dñi. uel nrāio. uel secretarius interpretatur. erat auricularius dauid. & signat ūbum dēi qd; debet esse custos aurium nrārū. Septimo a uerbis blasphemosis. eccl. xxvii. Loq;la multū iurans horripilōnez capiti statuet & irreuerencia ipi; opturatio aurīuz. Vñ dicit mgr; Iaco. de quodā iudeo cū luders cū quodā xpiano ad aleas. iudeus audiens blasphemias de deo quas christianus euomebat. duabus manib; aures suas opturans relicta pecunia sua fugit. De olfactu. Olfactū autē debem; custodire ab odoribus uariis. & precipue ab illis q; alliciunt ad peccatū. ut illoz qui portant res odorabiles. uel conspurgunt se uel domos uel lectos. uel uestes. ut p; hoc alliciāt. ad libidmē maxime prop; qtuoz. Primo ne aiabus nrīs uel pximoz noceam; ut illa mētrix. de q; pū. vii. Aspersi cubile meū mirra & aloē & cynamō. Et post. Statim seqtur eā q; si bos ad uictimam. &c. Et illa de qua. ysa. lvii. Vixisti te regio unguento & multipilci pigmentario. &c. Et bēa magd. q; cū illo ūgueto p̄ioso q; pauerat ad ūguendū se unxit pedes dñi. similē & pelagia meretrix q; uenerat ad episcopoz cōciliū ad aīas uenandū. de q; infra ubi agitur de penitencia. Scō ut fetozē inferni caueā. de quo ysa. ii. Erit p; suauī odore. &c. sup; de inferno. de adulteris. In uī. pa

de bēo arsenio dī q; mittebat aquā ī peluim ut infunderēt palme. nec pmittebat inde aqm fetidā remouei. s; sup; illā aliā infundi faciebat ita ut fetoze eius cella repleret. & hoc ut dicebat sustiebat libēt p; thymiamate & ūguētis q; bus usus fuerat ī seculo et muscata ad uitādū fetozē inferni. Tertio ut odorem spūalē dēi & bonoz meli; sentiam;. bñ. Dñe q; non sentit odore;. t. aut mortu; aut fetid; est. Can. i. Currem; ī odore unguento; tuo;. Iohānes euāgelista dño apparēte sibi clamauit. Odor tu; dñe occupāscēcias ī me gnauit etnas. Legit ī kalendario bede. viii. idus febru. q; cū beata dozothea uirgo ad martiriū ducere. & illa gaudens se dicēt ire ī paradī. qdam scolasticus rogauit eā ut ei mitteret de fructibus ei;. Cū autē decollata esset. tñ sensit ille ī mappula uirginis odorem. q; clamauit se christianuz esse. & decollatus p; fide odore & fructū etnū pmeruit. Quarto ut odore paradī p̄cipiam;. Odoris enī suauissimi cozpa sanctorum erūt ubi sunt cythare & phyale plene odozamento rū q; sūt orōnes sanctor;. Apoc. iiii. & vii. ascēdit fūmus aromātū. &c. De gustu. Vartus mē sensus ē gustus. de quo nihil ad p̄sens dicē pponim;. s; ifra qñ agem; de uicio gula qd; ē unū de uiciis capitalibus. Itē infra de ieiunio & abstīnencia. De tactu. Ultimus ī ter omēs sensus ē tactus. q; multum expedit diligētē & sollicitē custodiri. q; cū sit materia lioz uehementioz ē ipressioz. & ideo si sit illicitus. fit hostis aīe potentioz. fortioz. & uiolētioz ad nocendū. Est autē tactus illicitus q; druplici ratione. Primo prop; imobedienciā. p; mū enī peccatū cōmissum fuit per tactū ligni uetici. sic patet gen. iiii. Dixit mulier ad serpētem. De ligno sciencie p̄cepit nobis dñs ne comederem; neq; tāgerem; illud ne forte moriamur. forte addidit de suo. q; q; tetigit. omēs dampnati sumus ad mortē. Omēs fructus arborum paradī scēsserat eis dñs. hoc soluz imbuerat. & ipsi hoc solum tetigerūt. Scōo tactus aliq; ē illicitus prop; irreuerenciā. maxime mīstri dñi q; habēt tractare & dispēlare de uīa. debent ea tractare deuote. reuerenter. eumunde. ysa. lii. Pollutum nolite tangere. mūdāmi q; fertis uala dñi. Debēt aduertere sacerdotes & mīstri. ymo & omēs q; recipiūt cozp; xpī. cū mūdicia & reuerencia debēt accedē. & tangē sancta scōz. i. pali. xiii. dī q; irat; dñs cōtra ozam pcussit eum q; tetigerat archā. Si ergo tam horrenda morte pcussus ē q; archam tetigerat. q; nō erat n̄ umbra & figura cozpis xpī. & tñ sacerdos exns uoluit eam tenere ne caderet q; declinauerant eam boues. q; morte plectendus ē miser peccator q; indigne tangit uel q̄secrat corpus xpī. Itē dñs post resurrectōnem suaz non pmisit q; bēa magda. tangeret eū. s; repellens eam dixit ei. Noli me tangē. q; tñ erat scēssima. deuotissima. & amozis eius igne succensa. Quis ergo dignus ē ad eū accedere. & tangere sacratissimum corpus eius.

pmisit deus euenire illi ut posteris daret exē-
plum paciencie. sic & sancti iob. Itē sanctos
martires in exm̄ fidelitatis & cōstantie. Sap.
iii. De^o tēptauit eos. & inuenit illos dignos
se. Itē filios isrl̄i exemplū tioris. exo. xx. ut p
bare uos uerit̄ deus. et ut terroz eius esset i uo
bis. & nō peccaretis. deut. vii. Tēptauit te dñs
ut nota fierent q̄ i aīo tuo uerfabant. Itē i ex-
empluz amozis. deut. xiii. Tēptat uos dñs ut
palam fiat utruz diligatis eum an non. **S**e-
cūdo tēptat mūdus. Sap. xiiii. Creature dei fa-
cte sunt i odiū & mūscipulam et tēptationem
pedibus insipientiū. **S**up omēs res occupiscibi-
les quas ostendit mūdus p̄tenduntur laq̄i ut
hoies i eis capiāt. Laq̄i isti sunt ea p̄ q̄ res tpa-
les i amozis suū alliciūt. siue eaz pulchritudo
siue dulcedo. et hōi. Hoies capiūt cū hīs fru-
untur. q̄bus pot^o debent uti. **B**eat^o antoni^o
raptus in extasi uidit munduz plenū laq̄is &
clamauit. Quis euadet o dñe hos laq̄os. **R**ñsū
est ei q̄ hūilitas euaderet eos. i. paup̄tas spū q̄
mūdāna cōtempnit. ab hīs non capiūt. nisi q̄
hoc cape nite. sic nec piscis hamo. nec auis la-
queo. nec fera pedica. nisi eā tangat. **I**ob. xviii.
Immisit in rete pedes suos. & i maculis eius.
et post. **A**bcondita est in t̄ra pedica eius
grossior tēptatio. et pecipula eius sup semitā
q̄ grossiores. s. seculares capit grossiorib⁹ cus-
piditatib⁹. religiosos & clericos q̄ sunt in semitā
ta q̄ filioz tēptationib⁹ subtiliorib⁹ capit. Itē
ysa. xxxiii. **E**ormido timoris i obseruando. si
res nimis timent amittē fouea despationis et
nimii dolois i rerū amissione. laqueus nimii
amozis i possidendo. **T**ertio tēptat cazo
i. carnalis occupiscencia. **I**ac. i. **V**nusq̄sqz tēpta-
tur a occupiscencia sua abstractus & illectus.
Hec illa meretrix q̄ habet poculū aureum in
manu illiciti actus. plenū abhōmiatione imū
dicie. **C**alix ē carnalis occupiscencia uel delecta-
tio. apoc. xvii. **N**otandū autē qd̄ caro ē eua mi-
sera q̄ uirū in mortē inducit. s. spm̄. & a pady-
so excludit dū peccatū mortifere suasionis
fentiendo uel nō corrigendo accipit. que non
est acceptanda s; corrigenda. **g**ene. iii. **H**ec est
egiptiaca q̄ ioseph. i. spm̄ ad consensum illicitum
cogē cupit. q̄ non est audienda. s; relicto
pallio carnalis & secularis ouersationis fugiē-
da. **g**ene. xxxix. **H**ec est thamar q̄ deposita ue-
ste lugubri. s. penitencie induta teristro molli-
cici sedet i biuio q̄scens i uoluptate & uanita-
te. ut iudā. i. penitencē spm̄ puocet ad incestu-
osum cōcubitum. q̄ nō ē aspicienda s; cōtemp-
nenda. **g**en. xxxviii. **H**ec ē corbia filia p̄ncipis
madian q̄ ornata hitu meretricio. mittit ad se-
ducendos filios israhel. q̄ nō est appetenda s;
p̄ disciplinā t̄nsfodienda. **N**ūi. xxv. **H**ec ē me-
retrix ornata hitu meretricio p̄pata. ad capiē-
das aīas. garrula. uaga. q̄etis impatiens. q̄z uī-
dit salomō de fenestra domus sue. p̄. vii. **V**e-
cordem iuuenē illa q̄antem & ad pdicionez tra-
hentem. q̄ nō est seq̄nda s; sp̄nenda. **H**ec est
iabel. q̄ sylarā. i. spm̄ a p̄lio fugientē. & ocium

& q̄etem appetentē inuitat ad q̄scendū in ta-
bernaculo suo. i. i agendo curā carnis i deside-
riis q̄ p̄pando lac blande delectationis p̄ cō-
sensum illicitū occidit dū clauū amozis pene-
trantis & illiciti i eū infigit. hec non est audi-
enda s; declinanda & cauenda. **I**ud. iiii. **I**tem
hec ē dalia sicula q̄ sanfonē nimis ei opatiēdo
& secretū suū ei reuelando & gremio ei^o doz-
miendo. nimis ei consentiente. & curā ei^o agē-
tem. crime uirtutuz spoliavit & philisteis. i. de
monibus excecandū & illud dū tradidit. **I**ud
xvi. q̄ non ē audienda qz sicula ē. & sanguis-
ga duas habens filias insaciabiles scz gulaz &
luxuriā. s; ut dicit. p̄. xxx. in sicco aride diete
dimittenda. & sic uincit ut piscis a thobia tho-
vi. **I**tem hec est iezabel fluxus sterq̄linii q̄ p̄cu-
rat q̄ sanguis naboth iuste effundat. p̄ ozto
uoluptatis acq̄rendo. iiii. re. xxi. q̄ nō est i alti-
tudine supbie & uanitatis dimittēda s; ad hu-
militatē deicienda & cōculcanda. iiii. re. ix. **I**tem
h ē uasti in cōuiuio delectiaz inobediēs sūmo r̄-
gi q̄ nō ē i dñio admittēda s; deponēda. **h**est.
i. **I**tem h est athalia q̄ interfecit omē semē regiū
bonaz affectionū. q̄ mortificanda ē nō i tem-
plo cōtemplationis dimittēda regnare. iiii. re.
xi. **I**tem h ē herodias p̄curans filie sue. i. imagi-
nationi. uel delectationi corpali. caput iohan-
nis. i. gratie dñi amputare a spū. **M**atth. xi. **I**tem
hec ē ancilla hostiaria q̄ habet custodiaz sensu-
um q̄ fecit petrū. i. spm̄ negare xpm̄. **M**athei
xxvi. **N**otandū autē q̄ q̄tuoz modis tēptat ca-
ro. **P**rimo timoze hūano adūsa nimis timē-
do & horrendo. qz suadet ut illo timoze q̄ sūt
cōtra salutem aīe faciat. uel q̄ sunt ad salutem
omittat. ne aduersa incurrat. **C**ō hoc deb; ho-
mo inferni supplicia sibi opponere. uel graui-
ora sibi intentare. ut libenter sustineat min⁹
dura. **U**enit qdam frat̄ minor q̄ cū tēptaret i
hyeme p̄op̄t frigus ab ozdine recedē. surrexit
de nocte & habitu relicto nudus p̄iecit se in
magnū cumulu; niuis uolutans se ibi. **C**ū au-
tem caro diu afflicta fuisset ibi. q̄siuit ipse. **O**-
dñā caro accipietis uos mō & amodo unā tui-
cam paciencē. **C**um autē carnalis uoluptas diu
post rñdiffer q̄ sic. resumpto habitu rediit. &
de illa tēptatione postea i pace remāsit. **A**d
h facit q̄ habet sup. de timoze hūano. **S**cōdo
tēptat ex eo q̄ nimis amat blāda et suauia
& delectabilia sibi. ut p̄ ea suadeat spūi ut p̄ci-
at se in foueam peccati ut eua q̄ pomū uetitū
uiro suo porrexit. hōi suasionē sequēdo. **I**tem
le q̄ uoluptates carnales sequit̄ similis ē urso.
q̄z uolēs rusticus cape. ponit ut dicit̄ uas mel-
lis sup ramū gracilē. & supioz arboris a quo
dimittit distillare p̄ arbozē aliqd̄ de melle faci-
ens ad pedem foueam in quā cū ursus mel de
ramo i ramum insequit̄. dum appetit plen⁹ i
uenire. in foueam cadens capitur. **S**ic q̄ uult
sequi carnis uoluptates cadit i foueam pecca-
ti capitur a dyabolo. & occiditur. **I**tem cū q̄
dam puer tradereē cuida; seni i lecto iacēti ut
abigeret ab eo muscas. et datum fuisset dicto

puero lac ad comedendū accepit quatuor scu-
tillas. easq; liniens lacte posuit sup̄ quatuor co-
nos lecti ut muscas infestantes eū ibi cōcurrē-
tes caperet et occideret q̄ flabello non poterat
& sic eas cepit. Sic dyabolus homines immū-
dos capit p̄ uoluptatez carnis. quos nō potest
capere uel occidere cum flabello alterius temp-
tatiōis. quatuor scutelle possunt uocari. gula.
luxuria. mollicies uestiū. & ocii requies. **T**er-
tio tēptat ex eo q̄ oppressa uel afflictā penitē-
cia uel tribulatione ad murmur et impacienci-
am sp̄m̄ puocare laborat. & oīra reclamāt. sic
Iud. xvi. Videns samson afflictionē dalile af-
fensit ei & reuelauit ei secretū suum cū audir̄
eam cōtra eum murmurantē q̄ fecit eum dor-
mire in gremio suo. & totuudidit eum. & tradi-
dit eum phylisteis illudendum & excecandum.
Sic thamar magis murmurauit de eo q̄ ab a-
mon abiecta fuit. quā de eo q̄ fuit corrupta.
ii. re. xiii. **I**te cū quidam lothozing⁹ iret ad
forum. emit quandam anguillam. cū autē re-
diens quiesceret iuxta fluuium. uidet dictam
anguillā ī sacco afflictam in quo posuerat eā
& ob hoc uoluit eam recreare & tenēs eā māi-
bus misit in aquā. & stringens eam ne euad-
ret dicebat. bibe pulchra bibe. & illa subito re-
sumptis in aqua uiribus ab eius manibus est
elap̄sa. sic caro afflictā p̄ penitentiam. dū hoc
ei nimis cōparitur. dum in delicias immergit
cito in peccatum elabatur. **Ite** fabulose dicit̄ q̄
cū homo p̄ desertū iret inuenit serpentem fri-
gore afflictū iacentem quasi mortuū quē ei o-
passus in sinu suo fouit. et calefactus circum-
uoluit eū resūptis uiribus eū intoxicans. **Q**ui
cum serpentem argueret de ingratiudie. **R**e-
spōdit. **T**u scis q̄ nātā mea ē q̄ non noceo ni-
si calefactus. s; tunc cum caleo. uenenū effun-
dere nō habeo. nō inculpes me. si scōm̄ meā
naturam feci. s; tibi imputa q̄ me calefecisti &
fouisti. **Q**uarto tēptat p̄ cōtumaciam q̄ ni-
mis īpinguatur. & delicate nutritur. **p̄. xxix.**
Qui delicate a puericia sua nutrit seruus suus
postea sentiet euz otumacē. **Sic** fuit de miphys-
boeth & seruo suo syba. q̄ cōtēpsit eum & im-
pediuit eum ne dauid regem sequeretur. et eo
p̄curante amisit hereditatem suam. sic legiē.
ii. re. xvi. & xix. **Sic** & leprosus nimis opatiē
asino suo subtrahit ori suo panes de quo pas-
cit eum. & ip̄e īpinguatus cōtēpnit dñm suū
& p̄cipitans eum in lutum fugit ab eo. sic ca-
ro sp̄m̄. **Ite** ut dicit̄ accipit q̄ nimis est īpin-
guatus non uult ad dñm suū uenire. nec gal-
lina ad dñam suā. sic nec caro obedire sp̄i. **Ite**
agar uidēs se plenā. cōtēpsit dñaz. **gen. xvi.** **Ite**
dicit̄ q̄ q̄dam diues īpinguauerat arietē quen-
dam ita q̄ p̄ pinguedine i omnes inuitantes eū
cornibus īpingebat. **Cū** autē semel dormitaēt
dñs ad ignem uidens aries eū frequēt̄ incli-
nantem & dep̄mentem caput. credidit q̄ euz
inuitaret ut in ip̄m̄ īpingēt. **Ip̄e** autē aries ita
fortit̄ ī dñm suū irruit. q̄ eū occidit. **Sic** facit
caro sp̄i negligentī. & eam nimis īpinguā

et. **Q**uarto tēptat dyabolus cuius totus stus
diū exercitiū & conatus est hoies tēptare. p̄-
ter q̄ anthonomacice dicit̄ tēptatoz. **Matth. iiii.**
Et accedens tēptatoz. **Circa** cuius tēptationes.
Primo dicendū ē de ei⁹ malicia & crudelitate
& diuersis modis tēptationū. **Secūdo** de hiis
q̄ dant occasionem tēptandi. **Tercio** de reme-
diis & adminiculis oīra tēptationes. **Quarto**
de tēptationū utilitate. **De** diuersis mo-
dis tēptandi. **Circa** primū sciendū q̄ dyabo-
lus cū sit intellectu subtilissim⁹. malicia astu-
tissimus. experientia longissimi t̄pis usitatissi-
mus. audacia p̄caciissimus. discursu uelocissi-
mus. infatigabilis ad nocendum. īfacibilis
ad pdendum. īplacabilis ad p̄cendum. horribi-
lis ad meditandū. intolerabilis ad sustinēduz
inuisibilis ad intuentū. prop̄t̄ has omnes cōdi-
tiones pessimas sūme timend⁹ est. **De** multis
ōditionibus demonū. **Req̄z** sup̄. de inferno.
de purgatorio. & de morte. **Sciendū** est autē q̄
cū sit astutissimus diuersos hēt modos & ar-
tes tēptandi. **Vñ** tēptat multipliciē. cū sit uēa-
toz & piscatoz diuersa hēt artificia p̄ q̄ homies
capit. trahit. decipit. & inuoluit. **Vñ** leo papa.
in quodam sermone. **Non** desinit hostis anti-
qu⁹ deceptionū laqueos ubiq; p̄tendere & ut
quoquomō fidem credentiū corrupat instare.
Nouit cui adhibeat estus cupiditatis. cui gule
illecebras ingerat. cui apponat incitamentuz
luxurie. cui īfundat uirus inuidie. **Nouit** q̄z
meroze cōcutiat. quē fallat gaudio. quē metu
opprimat. quē admiratione seducat. **Omniz**
discutit oīuetudines. uētilat curas. scrutat̄ af-
fectus. & ibi quez̄t causas nocēdi. ubi quez̄t
uiderit studiosius occupari. **Cum** religios⁹
quidam arreptus esset a demone alius q̄dā ad-
iurando demonē interrogauit quō uocaret̄.
Qui r̄ndit q̄ mille artifex uocaret̄. qz mille ar-
tes hēbat hoies seducēdi. & ut scias ait q̄ ue-
rū dico. ego sum q̄ d̄cipio magnos theologos
decretistas. legistas. phisicos. bazones. milites
p̄positos. mercatoēs. et cepit singuloz̄ modos
gestus. ūba & officia representare. usq; ad do-
micellas q̄ seruiūt in chamberis dñaz. blādiē-
do. adulando. & molliter alloq̄ndo. **In** uit. pa-
legiē. q̄ abbas theodoz⁹ cuidam fratri dñi si-
bi. frat̄ quidam reuersus est ad seculū. **R̄ndit**
Non mireris sup̄ hoc. s; de hoc mireris si quis
euadere potuit de oze & laqueis inimici. **Itez**
temptat gñaliē omēs & omī gñe tēptamēni.
omī t̄pe & omī loco. si a dño p̄mittatur. **Vñ**
sic dicit̄. **bn̄.** **Null⁹** est locus securus. **Abaē. i.**
Totuz ī hamo subleuauit. traxit ī sagma sua
cōgregauit ī rethe suū. **Nulli** parit̄ etati. dig-
nitati. statui uel sexui. sanctitati. nec etiā īpli-
dño. sic patet. **Matth. iiii.** & **Luce. iiii.** ubi nota
de triplici eius tēptatione. **Ideo** d̄r̄ ad heb. **ix.**
Temptatū autē p̄ omīa. **Licet** autē gñaliē omēs
tēptet. tñ libenci⁹ & studiosi⁹ tēptat maiozes.
& sanctiozes. et o deiectione eoz̄ āpli⁹ gliaē.
In uitis patrū. dixit quidam senex q̄ cū es-
set puer fili⁹ sacerdotis ydoloz̄. ī eoz̄ templo

intrauit eum patre suo ubi uidit de nocte excita-
tus principem demonum in solio sedentem & exerci-
tum eius assistentem ei. quem unum adueniens ado-
rauit. Requisite unde uenisset & quod egisset
dixit quod in illa puincia ubi fuerat multas guer-
ras concitauerat. & multam sanguinis huma-
ni effusione procurauerat. Requisite in quanto
spatio temporis. Respondit in xxx. diebus. & multum fla-
gellari iussus est. Post hunc uenit alius & idem fa-
ciens dixit quod multas naues in mari subme-
serat. & homines occiderat in spatio xx. dierum
& similiter iussus est flagellari. Tertius autem uenit
& similiter faciens dixit quod fuerat in nuptiis
ubi in spatio x. dierum multa prelia concitauerat.
& multos cum ipso sponso occiderat. et similiter
iussus est flagellari. Venit quartus postea qui
cum adorasset eum requisitus de factis suis. Re-
spondit se uenire de heremo. ubi per xi. annos.
monachum temptauerat & uix tandem tamen fecerat
quod in una fornicationem ceciderat. hic per ceteris
honoratur. corona regia ei imponitur. & ita
theatrat. et ab aliis adoratur dicentibus omnibus
quod maximum quid fecisset. **I**tem simile habetur
in dyal. vii. de iudeo qui uidit in templo ydolorum
demonem assistere in modum regis ut super &
illum demonem commendante & honorante. &
ut inceptum proficeret suadente quod procurauerat mul-
tis episcopis quod andreas fundane ecclesie episcopus sancti
monialis quondam manu ad posteriora proteret.
quod audientes demones gaudebant. et ut profice-
ret inceptum rogabant. **I**tem in uita. pa. legi-
tur quod quidam heremita ductus ab angelo ad locum
quendam ubi erat congregatio monachorum uidit
omnes officinas plenas maxima multitudinis de-
monum uolitantium ad modum muscarum. ueniens
autem ad ciuitatem ubi erat foris uidit ibi unum so-
lum demonem satis ociosum super portam ciuitatis
stans. heremite miranti et causam istorum qui-
renti. Respondit angelus. quod in ciuitate omnes uolu-
tates dyaboli faciebant. ideo unum ibi sufficebat.
In abbacia uero quia omnes eos turpiter expellebant
& rebelles erant eis. ideo ibi multi erant & mo-
nachos acriter impugnabant. **Q**uoniam enim aliquis ca-
strum suum tenet pacifice & possidet ad uoluntatem
suam sufficit ibi unum castellanum qui castrum
custodiat. sed quoniam rebellat ei. tunc illud obsidet cum
exercitus multitudinis copiosa donec subiuga-
uent eos sibi. **V**n. i. mach. i. Ascendit anthio-
cus cum multitudinis graui intrans sanctificatio-
nem sancte religionis. **I**n uita. pa. abbas moyses
ita improbe temptatus fuit. quod in cella sua stare non
poterat pro temptatione carnis & fugit ad abba-
tem ysidorum. qui facta oratione dixit ei. quod ascendens
in superiora celle sue respiceret ad occidentem. Quo
facto uidit infinitam multitudinem demonum
furentium & fremantium ad prelium. & ignea tela
periclitantium contra ipsum. dixit ei abbas ysidorus. **N**oli
timere quod plures nobiscum sunt quam cum illis. **R**e-
spice ad orientem. **Q**ui respiciens uidit infinitam
eam multitudinem angelorum & gloriosum celi exer-
citum super lumen solis splendentem. **Q**uia uisio
ne confortatus. ad cellam suam rediit confortatus

Item dyabolus redivus est & improbus. ideo
temptat improbe & peccatiter sicut musca. quia se-
pe repulsus sepe redit. sicut canis impudens per unam
partem expulsus redit per aliam. **T**emptat ergo fre-
quenter & assidue. **A**ssidua temptatione tem-
ptat. ut saltem redivo uideatur. **C**ircumdederunt
me sicut apes. que sunt improbissime. & quoniam in
hac improbitate diutissime perseuerat. sicut patet
de heremita quem annis xl. temptauit. **I**tem quod dya-
bolus crudelissimus est. cuius crudelitas est insacia-
bilis ad nocendum. ideo temptat crudeliter. quia
sicut in bellis. est insaciabilis homicida. cuius crudeli-
tas apparet quod bonis inuidet & eos persequitur
quantum potest. tamen ipse sicut primos parentes. & **I**ob
quam per suos. sicut filios israel per pharaones. phy-
listeos. nabugodonosor. & alios multos innocentes per
herodem. per mitium ecclesiarum per nerones. & ali-
os tyrannos. christum & per ipsum & per iudeos. **H**ic
est draco ille magnus & ruffus qui uolebat de-
uorare masculum mulieris quoniam cito peperisset. **I**tem
in hoc apparatu eius crudelitas quod de malo gaudet
& maxime de ruina & damnatione bonorum.
Sicut infra patet de peccato. **I**tem in hoc apparet eius
crudelitas quod de conuersione eorum dolet. sicut pa-
tet infra de penitentia. **I**tem quod bonos & omnia bona
temptando impedit sicut orationem & alia bona.
sicut per israhel. de oratione. sicut etiam in israhel de beato fransisco
& de beata clara prebit. **I**tem de beato fransisco le-
gitur quod sepe demonum pugnas horribiles sustine-
bat quod manu ad manum cum illo durissime confi-
gentes. nitebantur ipsum ab orationis studio per-
turbare. **I**tem de beato martino legitur quod cum or-
dinatus iret ad patriam ad uisitandum & con-
uertendum parentes suos. apparuit ei dyabolus
dicens. quod aduersaretur ei in omnibus factis
suis. **C**ui respondit. **D**ominus mihi adiutor non timebit. **E**t
Item in uita. pa. legitur in uita beati anthonii. quod uo-
catus ut uideret. raptus uidit demonem horribi-
lem. et terribilem habentem caput usque ad nu-
bes. & quosdam uolare ad celum nitentes quam-
tunc poterat impediabat. quosdam manibus re-
hebat. quosdam ad terram manibus collidebat.
quosdam autem non poterat. sed supuolabat. **I**dem
faciebant demones nouitio ascendenti per sca-
lam & sequenti beatum benedictum qui uidit in quolibet
gradu scale duos demones. alii eum retraherent
alii eum impingebant. alii eum suffocabant. tamen
beatus benedictus adiutorio euasit. **I**tem non solum
ex malignitate bonos impedit. sed etiam in quantum
potest omnia bona persequitur & extinguit. **V**n. 9
patet eius temptatio aqiloni. de quo. ecci. xliii.
Tepestas aquilonis congregatio spiritus. **E**t
post. **E**xuret desertum & extinguet uiride sicut ig-
nem. **H**ic est uentus uehemens a regione deser-
ti opprimens omnes liberos **I**ob. ii. **H**ii sunt ma-
dianite & amalechite qui intrantes terram israhel
nihil ad uitam primens ibi relinquunt. **I**ud.
vi. **I**tem ex malicia sua omne semen regium inter-
munt. **V**n. eorum temptatio similis est aethalie qui omne
semen regium interfecit. iii. re. xi. **I**tem sunt uolu-
cres celi deuorantes semen dei **Matth. xiiii.** **I**sti
sunt sicut mergi fluminum sicut dicit beatus martinus qui

semper insidiat̄ incautis. incautos capiūt. cau-
tos deuozant. faciariq; nesciūt deuozatis. **Tē-**
ptat autē acrius eius dñium fugientes. qz sic
ait. gg. Illos dyabol⁹ tēptare negligit. quos qz
eto iure possidere se sentit. Sic qñ aliq; tenet
aliū in suo carcere cōpeditū. sufficit ei unus q
eū custodiat. & sepe uideat. s; cū fugiens eua-
dit. tūc post eū mittit magnam multitudinē
dicens. Persequimī & cōprehendite eū. **Aug.**
Coridianis discim⁹ experimentis illos q cōu-
ti deliberant acrius temptari a cōcupiscencia
carnis. & eos grauius in opibus luti lateris et
paleaz premi q egiptū egredi & pharaonē fu-
gere moliunt. **Ideo. eccl. ii. Eili** accedens ad s
uitutem sta in iusticia & timore. & prepa ani-
mam tuā ad tēptationez. **Iob. xl. Constringit**
caudam. & ibi. gre. **Dū** behemoth a corde ex-
pellitur acriozes tēptationū aculeos infligere
molitur. ut eius tēptationis cōflictus mēs ab
eo impugnata sciat. quos prius possessa ne-
sciebat. **Exēplū** ifra. de bēo bñdicto. **Ite** exm̄ o
bēo francisco quē i cōuersionis sue pncipio p̄-
retrahere nitēbatur. **Ite** exēplū de bēa clara cu-
ius parentes i multitudine ogregati uolentez
ad se retrahē et ad domū patris reducere cona-
bant. **De** quadruplici gñe tēptationis.
Qui aut mille sit artifex dyabolus ut dictū
est. & omnes artes suas exerceat in temptā-
do. tñ omnes modi tēptationū eius reducūtur.
ad quatuoz. q notant̄ i. ps. **Non** timebis a ti-
moze nocturno. & ibi dicit. glo. q ē qdā tēp-
tatio leuis & occulta. q notat̄ cū dicit̄. **A** timoē
nocturno. alia leuis & aperta. q notat̄ cū dicit̄
tur. a sagitta uolante i die. **Quedāz** grauis &
occulta. q notat̄ cū dicit̄. **A** negotio p ambu-
lante itenebris. alia grauis & manifesta q no-
tat̄ cū dicit̄. **Ab** incurfu & demonio meridia-
no. **Leuis** et aperta dī qñ dyabol⁹ i aliqua
uisibiles similitudines se transfigurans hoīm scz
uel aīaliū uiros sanctos puocat ad aliquas le-
uitates. **Sic** i uita bēi dñici legiē q ozanti dya-
bolus i spē fratris apparēs puocabat euz ad si-
lencii fractionē. quē uir sanctus dyabolū esse
cognoscens. adiurauit euz ut dicit̄ de quo fra-
tes tēptabat i chozo. **Qui** rñdit. facio eos tar-
de uenire in deuote psallere & cito exire. Inter-
rogatus de quo tēptaret eos in dormitório dī-
xit. facio eos nimis dormire. tarde surgē. & o-
diuino officio remanere. & iterdū imūdas co-
gitationes hīe. **Ductus** ad refectoriūz saliens
sup mensas plus & min⁹ sepi⁹ repetendo dice-
bat. qz scz quosdā faciebat nimis comedē ut de-
linqrent. alios nimis abstinere. ut in dei serui-
cio debiles essent. **Ductus** ad loquutorūz lin-
guam crebro reuoluens. & cōfutionis mirabi-
lis sonū pzomens. ait. **Hic** locus totus me⁹ ē.
cū enī fratres ad loquēdū ueniūt ipos tēptatē
studeo ut cōfuse loquant̄ & multis se uerbis i
utilibus immisceāt. & unus aliū nō expectet.
Dniqz ductus ad capitulūz. stans ante ostiūz
dixit. **Hūc** locū nūquā ingrediā. qz locus ma-
ledictionis et infern⁹ mibi ē. qz qcqd possum

in locis aliis acq̄rere. hic amitto. **Sepe** dyabos
lus tēptat hoīes de leuibus. ut ad grauiora per-
ueniāt ut de uerbis ociosis ex qbus frequēt ad
noxia plabūt. gre. vii. mox. c. i. **Dū** ociosa ū-
ba caue negligim⁹. ad noxia puenim⁹. ut p̄
aliena loqui libeat. & postmodūz detractiōib⁹
eoz uitā de qbus loqm̄ur ligua mordeat. quā
doq; aut usq; ad asperas cōtumelias erūpat.
Hinc semmatur stimuli oriūt̄ rixe. accendūt̄
faces odioz. pax tota extinguit̄ cordium. **Sepe**
etiāz ex iocosis actibus modica occasione sub-
orta pueniūt hoīes ad ūba otumeliosa. & a ū-
bis ad ūbera. nōnūquāz etiā ad gladios & ad
mortē. qz a modica scitilla auget̄ ignis. eccl. x.
Ite ē tēptatio leuis & occulta. exo. x. uēt⁹
urens leuauit locustam & picieit in mare. **De**
mones cōpanē uēto pzopē uelocitatez. s; uent⁹
urens. qz grām deuotionis exsiccant. **Tūc** au-
tez uent⁹ urens leuat locustas qñ demones de
loco ad locūz leuūt̄ discurrētes ad aliqua leuia
ūba uel facta excitant leues mentes. s; ad hoc
eleuāt ut piciant̄ i mare. i. i. amaritudinē ifer-
nalē. **Aliqñ** enī demones ex uelocitate sua sub-
ito p̄nunciant q i remotis pibus facta fuisse
uiderūt. ut i aliis credat̄ eis. & ut credat̄ esse i
uelatio q ē tēptatio **Dyabol⁹** similis ē cuidam
aīali mōstruoso. q dī māicoza. q facit̄ h; ho-
mīs. sibilūz serpentis. cozp⁹ leonis. caudā sco-
pionis. uelocitatē auis uolantis. tres ordies dē
ciū habet. carnes humanas appetit ad edēdūz
Caput habet homīs & sibilūz serpentis. qz pri-
mo temptat rationabilit̄ & subtiliter. de trib⁹
scz de ocupiscencia carnis. cōcupiscencia oculo-
rum. & supbia uite. **Isti** sunt tres ordines den-
cium. **Corpus** habet leonis. qz decimet fortit̄.
Caudā scozpionis qz in fine pugit̄ nequit̄. uo-
latū auis. qz discurrit uelociter. **Hoīm** carnes
appetit. ut carnales uozet atrocit̄. **Tēptat** ergo
dyabolus leuiter & occulte qñ inuisibilit̄ tēp-
tat de leuiozib⁹ ut ad grauiora pducat. **In**
uit. pa. legiē qd cū quidā fratres uenissent ad
bēm anthoniū. ut ab eo q̄rerent de qbusdā re-
uelationib⁹ sibi factis. p̄dixit eis qdā q fece-
rant et aciderant eis i uia. **Mirantibus** autē il-
lis & querentibus quō hoc sciuerat. **Rñdit** q
hoc reuelauerāt ei demones q hoc uiderāt ue-
locit̄ decurrentes. & q hoc q ipsi credebant eē
diuīas reuelationes. erant demonū deceptōes
q ex hoc hūiliat̄ & edificat̄. a bēo anthonio i-
cesserūt. **Item** est tēptatio gūis. et ista est
duplex. occulta uidelicet & patens. **Nā** dyabo-
lus crudelitatem suā exercere uolens in nobis
grauit̄ tēptat q dictū est. **Sed** qz scōm augu-
ipe leo & dracho est. leo apte irascit̄. dracho oc-
culte insidiatur. ideo tēptat patent̄ ut leo. i. pe-
v. **Aduersari⁹** n̄ dyabol⁹ tanq; leo rugiēs cir-
cuit̄ qrens quē deuozet. **Et. ps. in** psona xpī lo-
quētis de iudeis q instigati a dyabolo xp̄m pz-
sequebant̄ ad mortem. ait. **Aperuerūt** sup me-
os suū sic leo rapi. & rugi. **Tēptatio** ergo gra-
uis & patens est qñ dyabolus apte temptat q
fit multipliciter. **Vno** modo res cozpozales et

uisibiles & appetibiles oculis offerendo. **S**cdo modo seipm i cozpozearu reru similitudines trans formando. **T**ertio psonas xpi angeloz uel sa ctioz mendacit representando. **Q**uarto modo p secutiões & pugnas sensibiles p se uel p suos atrocit inferendo. **P**rima ergo tēptatio sensua lis ē qñ dyab. 19 oñdit oculis cozpalib⁹ res uisi biles q possunt aīm uidentis allicere ad sui cō cupiscenciā. **S**ic fecit bto frācisco oñdens ei in uia bursam magnā qsi pecunia multa plenaz quā cū socius eius suadēt accipi. & inde elemo sinas multas fieri. sc̄tus p̄hibuit sentiens ma chinamentū dyaboli. s; cū socius non q̄scceret falsa pietate delusus. p̄misit sc̄tus. ut uidēt so cius maifeste dyaboli falsitatez. quā leuāte frē exiuit inde serpens. & postmodū cito dispuit **S**imile fecit bto anthonio sic legiē i uita ei⁹ cū fugeret seculū et iret ad heremū. i uia here mi inuenit discū argenteū. quē cum recusaret accipere dicens eē insidias dyaboli. ut fumus euauit. **P**ostea apparnit ei in ipsa uia massa ueri auri q̄ uelut incendiū fugit. **S**imiliē cum obicit aliis sensibus sibi delectabilia sensualis potest dici illa tēptatio. ut qñ sonoza auditui. odores olfactui. sapores gustui. suauia tactui **P**er portas urbis atemptat cape ciuitatem. ut abymelech de quo iudi. ix. dicit. **A**ppropinquas porte urbis ignē apponere nitēbat. i. rez. cōcu piscenciam. **I**tez similis ē dyabol⁹ obsidenti ci uitatez q̄ cernit quō inueniat i muro debilius. **I**tez lupo uel leoni q̄ circuit ouile si inueniat ali quā aperturā aut foramē p q̄ intrēt et deuoēt i. pe. v. **V**igilate qz aduerfarius ur. &c. ubi di stinguit. glo. viii. gñ a temptacionū dices. **C**ir cuit tanqm hostis obsidens muros clausos ex plozat an sit aliq̄ ps muroz mī⁹ stabilis. cui⁹ aditū ad iterioza penetrēt offert oculis formas illicitas et faciles ad uoluptates. ut uisu destru at castitate. **A**ures p canoza tēptat ut molliat xpianū uigorē. linguā cōuicio puocat. manū iniuriis lacessentib⁹ ad cedē instigat. honores tēnos p̄mittit ut celestes adimat et cū latē nō potest fallē. addit aptos terzozes. i. pace sub do. i. p̄secutione uiolēt. q̄ quē animus de bet eē patus ad impugnādū. **S**ecūdo modo impugnat sēsus se tñ figurādo i diuersas re uz similitudines extra. ut eos quos ludificat sub spē mulieruz. ut cū trāffigurat se i spē mu lierū q̄ dicit uulgaritē facete uel striges. uel q̄ de nocte cōueniūt & chozeas ducūt. uel quan do appet p adiuratiões nigromanticoz i diū sas rez similitudines. uel qñ simplicib⁹ ut equi tes hastiludia agētes. uel ut fanni & saciri. ut uel familia q̄ dicit gallice herlequin. p q̄s tñs figuraciones maxie simplices decipe i multis locis solebant. añqz denudarēt p pdicationis frequētiā. **T**ertio mō ludificat sēsus & tē ptat tñ figurādo se i similitudinē xpi & aplozuz & āgeloz et alioz sc̄toz. ut sic mētiendo illos i cautos seducat. ii. cor. xi. **A**ngel⁹ sathane tñs figurat se i āgeluz lucis. **I**n uita bti martini legiē qd dyabol⁹ apparuit ei indut⁹ purpura

& corozna aurea coronat⁹. dices ei q̄ esset xpc q̄ ad trās descendēs p̄mo uoluit ei apparere et adozari ab eo. **Q**ui rñdit q̄ dñs ihs xpc nō p̄ miserat se uentuz i hitu regio & purpura. & q̄ nō recipet xpm nisi i ea forma i q̄ passus fu erat & p̄ferentēz sue stigmata passionis. **Q**uo audito. dyabol⁹ cōfusus abscessit. **I**tez in uie pa. cū apperet i magna claritate i habitu r̄gio cuidā p̄m dices q̄ ad hoc uenēat ipse cū esset xpc ut eū adozaret. & de hoc lucrū maximū r̄ portaret. **R**ñdit sc̄tus. xpm meuz cotidie ado ro sic ipse scit. tu aut q̄s es. q̄ audies ipse euau it. feda relinques uestigia. **I**te cū altei p̄m si milit & i forma simili appareret. & similia di ceret. ille clausit oculos dices. fuge xpm nolo h uidē. sufficit mihi si eum uidere possum i celo & similitē fugit. **A**d h̄ facit q̄ h̄t infra de oō ne. de pachomio. **I**tez i qdam ciuitate fuit q̄ dā mulier sic seducta. **I**ncepit ipa aliqn apud se cogitare q̄ eēt mūda mulier & talis q̄ esset digna q̄ dñs aliq̄s sibi daret uisibiles cōsolati ones. & cū aliqn esset sola i chamera sua de h̄ cogitans. uisus ē ei fulgoz maxim⁹ in chame ram suā intrare. & cū eo qdam rex pulcherrimus cōstipat⁹ multitudie. xii. uel religiofozuz pluriōz hoīm. dices ipi horreti q̄ nō timeret. qz ipse erat ihs xpc cū discipulis suis ueniēs ad cōsolandū ipam. cui cū multa blanda dixisset et multa ei p̄misisset si i eius amoze p̄seuerat & ipa hoc ei se facturā p̄mitteret. recessit pro mittens q̄ eam sepe uisitaret. similitē i sequēti nocte uenit ad eam sol⁹. sollicitans eaz ad am plexus & federis cōmixtionē. **Q**ua cōsentien te. fecit eam iurare q̄ non reuelaret alicui fa miliaritatez qm ostēdebat ei plurimā p̄mittēs **T**ertia nocte uenit i minus spetiosa forma & habitu. post i forma militis. post clerici. post rustici. post monachi. post goliardi. **C**um aut uidens se deceptā fugisset ad p̄fessionē. ueniēs ad eam sequēti nocte se insānre uidebatur. & mimans ei. s; nō poterat eā opprimē uel extin guere ut uolebat. **Q**uocienscūqz aut peccabat uenialiter graui⁹ magis ad eam accedebat & magis eam terrebat. qñ aut cōfessa erat & cō munionē recipiebat q̄ erat ei singulare reme dium & cōsolatio. tūc dyabol⁹ alonge stabat nec accedere poterat. nec turbare usqzquo i ali quo excessisset. **I**te in uie. pa. legiē q̄ bto. oz. apparuerūt demones sub spē celestis milicie q̄ si de celo descendentes i curribus igneis quē dam adducētes cū magna pōpa euz dices esse xpm regez. q̄ ait. postquā omnia p̄fecisti. unū restat tibi faciendū. ut adozes me & tollā te sic helyā i curru igneo te eleuans ad celum. q̄ rñdit habeo regem meuz quē cotidie adozo. tu nō es ille. quo dicto. tota illa multitudo di sparuit. **I**te quidā nouici⁹ in religione mul tum erat sollicitus de salute sua. de nocte aut cū alii dormirēt uigilans deuote rogauit deū et beatā uirginem q̄ reuelaret ei de matre sua defuncta i quo statu esset. credens q̄ dignus esset q̄ fieret ei reuelatio pro eo q̄ aliis i lecto

suo dormientibus hora dormitionis uigilaret. cum autem sic uigilasset; fere usque ad matutinas apparuit ei dyabolus sub specie beate uirginis quam omnes matres suam sub pallio suo dicens eam eius precibus liberatam. **I**tem cum secunda nocte similiter usque ad dictam horam uigilasset. apparuit ei in minoris decenti similitudine. et ad ultimum feda relinquens uestigia. eum ad turpia puocabat. & ad tantam ex hoc deuenit uigilantiam & capitis debilitatem. quam nisi fuisset ei discretorum consilio subuentus. grauius periclitari potuisset in anima & corpore. **I**tem in figurat se in spiritum sanctorum apostolorum aliquem. sic habet in miraculis beate uirginis. & de iuvene quem dyabolus decepit sub specie beati iacobi. **I**tem sub specie angelorum sic in passione sancte iuliane legitur quod cum ipsa post multa flagella esset in carcere cathena maxima ligata. apparuit ei dyabolus in specie angeli monens eam ad consensum perfecti ne paret multas suasiones ei faciens & dicens quod erat angelus sibi ad hoc a domino destinatus. cum autem illa turbata gemeret. facta est secreta uox ad eam dicens eum esse dyabolum & quod eum caperet & flagellaret donec ei diceret quod esset. quod ab ea adeo est cum cathena flagellatus & pedibus depressus usque diceret ei ueritatem. quod esset princeps demonum quod eos mittebat ad subuersionem christianorum. a quibus cum uicti essent flagellabat eos. dixit etiam ei quos & quantos triumphos. et a quibus & quantis personis habuerat. ipsa autem ligata eum cathena manibus retro dorsum. eduxit eum in mane secum eum uocaret ad certamen usque ad foras. ubi cum eam argueret de maxima crudelitate dicens christianos debere esse misericordes. ipsa in maximam laetiam eum periecit. **I**tem in uita patris. legitur quod demones multis annis seduxerunt quendam fratrem in similitudine angelorum; multa ei secreta reuelantes. ad ultimum cum pater suus ueniret ad uisitandum eum secum ferens bipennem ad scindendum ligna quod rediens deferret secum. puenit eum demon dicens quod dyabolus debebat uenire ad eum transfiguratus in similitudinem patris sui ferens bipennem; ut eum impugnaret & occideret. consuluit ergo ei ut eum pueniret cum alia bipenne. & hoc de eo faceret quod de ipso dyabolus facere cogitabat. quod cum ipse fecisset preter occiso. dyabolus qui factus ei consulerat tam enorme suffocauit eum. **I**tem sub specie episcopi & sacerdotis. supra de purgatorio. de milite temptato. **I**tem infra de oratione quomodo temptauit in specie sacerdotis deferentis eucharistiam. **I**tem in specie iuuenis. supra de eo quod secutus est aquilam. **I**tem in forma moysi. sic legitur in fine epistole hylari. quod quidam dicens se moysen missum ad liberationem iudeorum. infinitos seduxit iudeos. congregans eos de diuersis locis faciens aliqua signa eis apparentia. & duxit eos super cacumem prupere ruppis. promittens eis quod sic traduxerat eos per mare rubrum. ita duceret eos per magnum mare ad terram promissionis. quod cum credidissent ei & uendidissent omnes possessiones suas & uenissent ad terram ubi dictum est cum uxoribus & filiis suis. iussit eis ut promitterent se & sua labi in mare per decliuum ruppis. quod cum fecissent alii a rupibus

alii a fluctibus necati sunt. **Q**uidam autem negocia toes superuenientes et eos necatos inuenientes. ascenderunt ad eos quod nudum collapsi fuerant nunciantes eis necem aliorum. illi autem requireres actores sceleris. non potuerunt eum occidere. quod subito euauit. unde multi eorum uidentes se a dyabolo deceptos baptizati sunt. **Q**uarto dyabolus. quoniam non potest alliciendo blandiendo. promittendo. mentiendo seducere. tunc per flagella. uerbera. per secutiones seditiones apertas tam per se quam per suos perturbare conatur. per se quidem sic apparet de Iob per suos uero sicut in principio nascentis ecclesie fecit per eos quod martires occideret. **A**dhuc etiam sepe mouet contentiones & lites inter homines. seditiones in urbibus guerras inter regna. tempestates in mari & submersiones hominum. ut quos non potest occulte temptando uincere. possit frangere flagellando. **I**n uita beati francisci legitur. quod cum uenisset arenam ciuitatem. & seditione inter ciues exorta propinquum imminebat excidium ciuitatis. uidit sanctus demones exultantes. ciues illos contra se inuicem succedentes. **C**um autem uir sanctus mandasset per socium quod ex parte omnipotentis dei & sui demones omnes recederent. subito miro modo ciues omnes unanimiter in pacem assenserunt. **Q**uo autem ipsum sanctum demones affligerunt. ut ipsum ab orationis studio perturbarent. dictum est super. **I**dem patet de beato anthonio quod cum in uersione sue principio in quodam sepulchro intrasset se ibi solitariam uitam agens. demones eum multipliciter temptauerunt apparentes ei sub diuersorum animalium speciebus. **A**d ultimum non ualentes eum deuincere. durissime flagellauerunt eum adeo ut a fratre qui ministrabat ei ad congregationem fratrum quasi mortuus portaretur. **C**um autem frater ad celebrandas ei exequias uenissent. aperiens oculos & uidens ubi erat. rogauit ut ad locum portem de nouo deferretur. ubi cum nec aliis temptationibus posset a demonibus superari. uertit se in deformes similitudines flagellantes eum usque ad mortem. & cum sic esset immobilis. uicti fugerunt. **C**ui crius apprensus cum maximo lumine. & uires eius repansus confortauit eum. **C**ui dixit anthonio. **U**bi eras o bone ihesu cum me sic demones flagellaret. **R**espondit ihesu ei. **T**ecum eram. de tuo certamine & de uictoria tua & demonum confusione gaudens. **I**tem est temptatio grauis et latens uel occulta quam sanctus demon ex crudelitate sua temptat. grauius. sed ex astucia sua uirus iniquitatis sue & deceptionum laqueos mira subtilitate occultat. ut seducat. **P**er. **I**n uia hac quod ambulabat abs. la. mibi. **I**tem insidiat in occulto quasi leo in spelunca sua. habet autem fit multipliciter. primo in uisionum ymaginaria diuersas species rerum uel ymagines presentando. **S**ecundo in memoria. **T**ertio in intellectu siue operatione rationis. **Q**uarto quoniam fit cum negotiatio rationis. **P**rimo itaque modo dyabolus operatur in ymaginaria imprimens in ea diuersas rerum ymagines in quas ipse dyabolus se transformat sic in speculo imprimunt ymagines rerum extra. **U**nde augustinus in libro de diuinationibus demonum **D**emones inquit teneorum amatores malefacta

inadent miris & inuisibilibus modis p subtrili
tatem suā hoīm cozpa nō sententia penetrant
do. & se cogitationib⁹ eoz p quedā ymagma
ria immiscendo. siue uigilantiū siue dormien
tiū. Ludificat aut hoīes tripliciter. s̄m uim yma
ginariū uel fantastica. ut uideant homibus
res exteriores i aliaz rerū spēs t̄nsmutate. uel
ipī homīes uideant sibi ipīs i aliam rerū specie
t̄nsmutati. Sic qdam incantatores artificio de
monum faciūt. & nigromantici p adiuratōes
demonum. **¶** Vnde d̄r q quidam incantatoz
sic adiurabat demones q ipī imprimebant i
fantasia hoīm q uidebat eis q unus gall⁹ q
filo traheret festucam. traheret maximaz tra
hem cū magnis funibus. & cū incantatoz mo
dicam ligaturaz feni diuideret p plures pricu
las. uidebatur aspicientib⁹ q diuideret equuz
suum p frusta. & cū eis mitteret dicta frusta. p
hospicia eis receptis postea recedente illusionē
nihil inueniebant nisi modicas ligaturas feni
Ludificat aut sic hoīes i fantasia eoz impri
mens ymaginem auis uel alteri⁹ aīalis. ut ho
mo sibi esse uideat illud aīal qd̄ impressit. Sic
patz infra de cypriano. de cōfessione quō mu
tabat se & alios i diuersas species. Et sic p̄t̄
i passione eius & iustine uirginis. nec tamē
oculi uirginis ludificari poterant uel ei⁹ yma
ginatio. uel ei alius qz esset appere. **¶** Itē i uī
tis p̄m legitur d̄ machario egyptio q cū qdā
homo adamaret uxorez alteri⁹. nec posset eaz
ad illicitū coitū flectē. fecit p maleficos ut mu
tata uideat i equā quā uir suus capistro liga
tam adduxit ad macharium. q adductores et
discipulos suos arguit de h̄ q dyabol⁹ eozum
oculos ludificauerat. qz i muliere nullā uide
bat imutatōez. Vngēs aut eoz oculos oleo bñ
dicto. uiderūt mulierē i priozī & naturali effi
gie quā habebat. Idem fere refert b̄tus aug. i
li. de. ci. d. & de. doc. xp̄ia. **¶** Secūdo mō tem
peat ludificando. se i diuersas rez spēs trans
mutando. et ymaginationi se interius presen
tando. Vñ i ipa tanqz i speculo resultāt quasi
diuerse spēs i quib⁹ se transformat & diuersi
gestus siue i oratione aut alibi. h̄ntibus etiaz
oculos clausos. Sic dicit̄ infra de oratione quō
b̄to machario dem̄rati sunt homines diuersi
mode ludificantes ozantes. & q extra p̄senta
bant m̄ i corde resultabat. **¶** Tertio modo
ludificat & tēpat i fantasia p ymagines s̄p
moz p diuersas uisiones aut mulierū. aut ali
ozū p q illud i s̄pno uideant dormientes. Sic
fecit forsitā ille spūs q missus ē ad decipiēdū
achaz. q dixit Ero spūs mendax i ore oīm pro
phetaz ut submerat alia. **¶** In uic. pa. legiē.
q cū qdam fratres indiscrete abstinentes uī
derent uisiones. uenerūt ad abbātē anthoniū
ut q̄rerēt de uisionibus suis. quoz asin⁹ mor
tuus est i uia. q pueniens eos dixit eis de moz
te asini sui. et cū quererent quō h̄ sciret dixit
q dyabolus h̄ ei reuelauerat p somniū. dicens
q eoz uisiones erant nō dei reuelationes sed
demonū illusiones. **¶** Itē i uic. pa. legiē q de

mones quendam fratē sic illudebant. q quā
docūqz fr̄es debebant cōmunionē cozpis & sā
guinis dñi recipe. apparebāt ei demones s̄p
niando i specie mulieruz illudentes & pollue
tes eū. Cū aut cōsuleret p̄res qd̄ sibi sup h̄ eēt
faciendū. inq̄rentes de statu eius & inuenien
tes q h̄ non accideret ex cibi et pot⁹ supfluita
te. s̄ ex dyaboli illusionē iudicauerūt hoc fieri
Et cū cōsuluissent ei q nec p̄zopē h̄c causam
coicare dimitteret. dyabol⁹ ei postea nō illudit.
ex h̄ manifestans q hoc faciebat ut eū ab om
ni bono impediret. Itē legiē i uita b̄te marie d̄
oigen. q demō meridian⁹ cuidā amico suo de
nocte apparebat i lucis angelū se trāffozmās
de qbusdam uiciis eū reprehendens. & qdam
bona suadens primo. & multa uera p̄dicens.
postea uero stringens caudam uehemotb. ad
miserabilem conclusionē fratē illū adduxit
nisi ancille xp̄i fuisset h̄ reuelatū. Cū ipa dice
ret h̄ esse dyaboli illusionē. ille contra dicebat
esse spūs sancti reuelationez. q tot bona ei sua
ferat. Cum autē illa se transtulisset ad solitam
orationem. cū ozaret de nocte i cella sua. asti
tit ei dyabol⁹ falso lumie obūbrat⁹. Cui cū di
ceret imp̄rita. qz es tu. aut quo noīe uocaris. il
le intuens eam tozuo uultu. ait. Ego sum ille
quē tuis p̄cibus ad te uenire fecisti. cui amicū
meū astulisti q sompniuz uocoz. Ego enī sum
q maxime religiosi i s̄pnis appeo. multa eis
reuelo. ut lucifer appeo. multas falsas consola
tiones adhibeo. ut mihi credant & obediāt. et
i elationē incidant. q. digni p̄ aliis diuis con
solationib⁹ & reuelationibus. & angelicis col
locutionibus. Illū aut amicū meū ab omni bo
no proposito deuiassem. & de eo uoluntatem
meā fecissem n̄ tu eū mihi abstulisses. **¶** Secū
dus grad⁹ temptacionis ē i memoria. qñ dya
bolus pcurat qd̄ i memoziā ueniāt p̄terite des
lectationes. uel p ymaginatioā uel alit. uel ea
q homo audiuit uel uidit p̄terito tpe. q possūt
hominē mouere ad aliq̄ peccatū opis ul̄ dele
ctacionis. sic facit s̄pniare esurientē q come
dat. ut exp̄gefactus magis esuriat. & uigilās
q appetit ad mentez reducat. sic d̄. ysa. xxix.
Sic tēptabat filios israhel. exo. xvi. dñtes. Vti
nam mortui essem⁹ i egypto. qñ sedebam⁹ su
per ollas carniū & comedebam⁹ panē i sa
turitate. similit̄ Nūi. xi. Quis dabit nobis ad
uiscendū carnes. recordamur pisciuz quos co
medebam⁹ i egypto. i mentez nob̄ ueniunt
cucumeres & pepones porriqz & cepe & allia.
&c. Reducit aut dyabolus ad memoziā res
factas aut mulierū species aliquādo uisitarum
¶ Sic faciebat b̄to bñdicto. ii. dyal. ii. ca. Cum
b̄tus bñdictus fugisset seculum & esset sol⁹ i
heremo. dyabolus temptauit eū sub sp̄e meru
le auis. q uultui eius ipoztune insistebat. quā
cū fugasset facto signo crucis aue recedente.
subsecuta ē maxima carnis tēptatio. & impro
bissima d̄ quadā muliere quā aliqñ i seculo uī
derat. ita q fere uictus ad seculū uolebat redi
re. Sed respectu diuine gratie ad se rediens et

nudatum se inter urticas et uepres proiciens
 p uulnera carnis curatus est a uulnerib⁹ me-
 tis. **I**tem in uic. pa. abbas moyses ita improbe te-
 ptatus fuit. q^o in cella sua non poterat stare p
 temptacione carnis. s; fugit ad abbatē ysiō. q
 facta orōne sua dixit ei q^o ascēderet. &c. ut sup.
Item i uita bti Iero. legit q^o cū ipse esset i ua-
 stissima heremo adberēs tē et mēbra eius tē
 adherentia. & pre ieiuniis pallida & q̄si mor-
 tua & frigida. & caloze solis q̄si adusta sola
 libidinis temptatio improma eū quiescere n̄ si-
 nebat. Sed cum ipse esset ibi socius ferarū &
 scozpiōnū solus. uidebat ei sepe q^o ipse esset in
 ter chozos psallentiū puellaz. **I**tem in uic. pa.
 de bto arsenio legit q^o cū quedam mulier ro-
 mana diues & nobilis uenisset ad ipm uiden-
 dum i desertis egypti. & uix potuisset obtinē
 ab eo alexandrinus p̄riarcha ut eā uellet uide-
 re. cum ipsa arguta ab eo q^o p uidēdo ipm cō-
 sumpsisset tātū labozem. rogaret i recessu suo
 ut eius memoziāz haberet. rogauit sc̄us ea au-
 diente. q^o deus deleret de corde suo i perpetu-
 um eius memoziāz. q^o p hoc uerbo q̄si despe-
 rans. confortata est a theophylo alexandrino
 episcopo ei asserēte q^o hoc dixerat sc̄us arseni-
 us. ne eius memoziā esset occasio feminee co-
 gnitionis. & carualis temptacionis. **T**er-
 tius gradus tēptacionis est quādo intellectus
 humanus accipit a fantasia similitudines rer-
 rum. quas ei dyabolus fantasia mediante mi-
 nistrat. uel forte qz dyabolus p subtilitatē na-
 ture sue. intellectū suū plenū formis reruz ap-
 plicat humano intellectui. q^o est sicut speculū
 susceptibile oīm formaz q^o applicant ei. sic est
 de duobus speculis sibi inuicem oppositis for-
 ma q^o est i uno resultat i alio. Sic potest esse in
 anima q^o formas & species q̄s uult ei dyabol⁹
 presentare. exhibet i intellectu suo. Sic etiam
 potest esse in aīa q^o dyabolus uolens ei rep̄sen-
 tare species aliq̄s ad temptandum. intellectū
 suū applicat q̄ntuz potest humano intellectui
 tanquā speculū speculo. ut in ipō resultent ita
 subtiliter ut uideat homini q^o sint cogitatio-
 nes sue. **C**assianus in libro collationū. Nō est
 mirū spiritū insensibiliter cōiugari aīe ad sua
 dendū q^o placita sunt ei. Est enī inter eos sicut
 inter homines q̄daz similitudo substātie et co-
 gnatio. Nunquā aut sibi simul uniri ita ut al-
 ter alterius sit capax possibile est. h̄ enī soli dō
 conuenit. Hanc aut applicacionē sui cum aīa
 forte facit dyabolus. q̄n temptat de reb⁹ pure
 spūalibus q^o non apprehendunt ymaginatōe
 cozpozali utpote de fide & spe. **H**ec aut tēpta-
 tio cōtingere potest duob⁹ modis. **V**no modo
 q̄n temptat ipse dyabolus sine opatione ratio-
 nis homis. **A**lio modo cū quadā ratiōtatiōe
 & argumentatione. **P**rimo modo temptat
 simplices q̄n scz dyabol⁹ applicans se hūano
 intellectui cū q̄dā obscuritate umbrosa obscu-
 rat eum & obnubilat. ut in maximaz tristitiāz
 ueniat. uel accidiam. uel nīmū timozē. uel ob-
 liuionem eozuz q^o sciuit. uel q^o scire debet. sic fit

in euerguminis. q^o mente patiunt. **V**nde cassi-
 ubi supra. **E**uergumini q̄dam sic a demonib⁹
 uexant. ut ea q^o gerūt & loquūtur nequaquā i-
 telligant q̄dam uero nozūt & postea recordā-
 tur. **I**tem quozūdam intellectū sic obnubilat. ut
 faciat eos hesitare in fide & i hiis q^o ad fidem
 ptinent. **A**lios inducit i tantā amaritudinē tri-
 stitie uel mezoziis. ut n ullaz cōsolationē recipi-
 ant. sic fit q̄nqz cōtra melācolicos. & ifirmos.
 q̄bus aliq̄n uideat q^o omēs cōspirauerūt i moz-
 tem ipōz. & illi q^o salutem & pacem eoz toto
 posse pcurant. **I**tem alii sic inuoluunt i omi-
 bus factis & dictis ut semp timeant se pecca-
 re mortaliē & uix uolūt uel possunt credē uel
 fidem adhibere consiliis melioz. **A**lii sic se dō
 reputant in omnib⁹ displicere q^o in nullo me-
 ritū habere se credūt. uel nunqz posse salutem
 acquirere. **A**lios in desperationē inducit & ex
 despeztacione semetipos interimūt. submergūt
 suffocant. uel suspendunt. Sic patet de chaym
 & iuda. & achitophel. **Q**uo aut dyabolus etiā
 uiros sanctos nitit i desperationē inducē. p̄tē
 p hoc q̄o i uita bti anthonii legit. **V**bi dicit q^o
 cum oraret uidit se raptū & p aera deduci ab
 angelis. & uidit infinitos demones ei occurrē
 & p̄tā adolescentie replicare & augmentare.
 & eum de hiis accusare. & cum ecōt angeli dī-
 cerent. ea p dei misericordiaz sunt sopita. s; si
 quid haberent ex quo factus fuerat monach-
 us illud obicerēt. ipi multa falsa imponebāt
 s; cū angeli librū cōsciencie uel consensus ei⁹
 euoluerent. & de hiis q^o obiciebant nihil inue-
 nirent. cōfusi & obmutescētes demones recesserunt.
 ipse aut anthonius inuenit se ut prius
 erat. **I**tem i uita bti. bñ. legit. cū ipse graui infir-
 mitate laboraret. uidit se raptum aīe summuz
 iudicē. cui cum presentaret. affuit sathan mul-
 tis accusationibus eū improbillime pulsans.
Cum aut omia quecūqz habebat sathanas cōt
 sanctū dixisset. nihil p̄terit r̄ndit. bñ. fateor
 non sum dignus. nec p̄priis meritis possū ob-
 tinere regnum celoꝝ. s; duplici iure obtinet il-
 lud dñs meus ihc xpc. hereditate patris & me-
 rito passionis. altezo sibi content⁹ est. & alte-
 rum mihi donat. **I**tem quicqz agant merita mi-
 hi. misericordia dñi sup uitas. h̄ autē audiens
 sathanas. confusus recessit. **I**tem in uita beati
 martini. cum āgeli ducerēt animam sancti i
 paradysum. occurrerunt infiniti demones eum
 accusantes & eum detinere uolentes. s; cū ni-
 hil suum inuenirent i eo. confusi recesserunt.
Item alios cōtra caritatē inducūt. alios i amari-
 tudinē odii. inuidie uel rancoziis. Sic iudeos
 dicentes de dño. **G**rauisimus est nobis etiam
 ad uidendū. q̄n dissimilis est aliis uita illius.
Exemplū ad hoc q^o aliqui de fide cōtra fidem
 temptant. **V**ir quidam l̄ratus et bon⁹ religio-
 nem ingressus. i nouiciatu suo sic fuit tēpta-
 tionis laqueis inuolutus. ut cogitaret utrum
 mundus esset aliqd nisi sompniū. utrū ipse
 animā haberet. utrū etiā deus esset. de hiis do-
 lebat ad mortē. et p hoc feze in desperationem

caedebat. uel ad sui occisionē uidebat induci. nisi saniori consilio credidisset dicenti sibi q̄ ex quo illa cogitatio q̄ ē dyaboli temptatio displicebat. sibi potius erat martirium q̄ culpa. qm̄ sicut ait. gg. **Temptatio** cui non consentitur non est p̄ctm. s; materia exercende uirtutis.

Que mulier quedam nobilis ad heretice prauitatis inquisitorem accedēs. petiuit ut cōbuereret tanq̄ heretica pessima deterior om̄ib; illis q̄ p̄o ifidelitate uel heresi cremabant cū laicis q̄ p̄o ifidelitate uel heresi cremabant cū laicis q̄ p̄o ifidelitate uel heresi cremabant cū laicis q̄ p̄o ifidelitate uel heresi cremabant cū laicis

Respondit. q̄ potius uellet esse mortua. & bene uolebat cōburi. ut ab istis posset penitus liberari. Cū autē diceret ei q̄ ista cōtempneret. et cor suum transferret ad alia cogitanda consolationem recipiens plene fuit ab om̄ibus liberata.

Item q̄q; sit hec temptatio in memoria cū argumētatione. uel ratiōnatōne. puta q̄a dyabol; probat p̄ aliqua uerba scripture q̄ prima frōre uident̄ fidei repugnare. uel p̄ aliqs naturales & phylosophicas rationes impossibile esse sic ut fides tenet circa articulos fidei & ecclesie sacramenta uel q̄ n̄ ī anima ē sit repletus malaz cogitationū rōne p̄ dyaboli p̄ocurationē alicui occupata. uel nō corrigente. uel negligente reprimere seu repellere differente.

Item q̄n̄ probat aliquibus uerisimilibus rationib; uel auctoritatib; aliquid ī q̄o debeat intellectus facult̄ assentire. sic dñs quē rationabilem iudicabat. quicq̄ ei suggererat auctoritatibus cōfirmabat **Mat̄. iiii. & Luce iiii.** Sicut etiā legitur. in passione cypriani & iustine quomō dyabolus in specie uirginis apparens hęc iustine probabat auctoritatib; noui & ueteris testamenti matrimoniū meli; esse uirginitate.

Item in hystozia iofaphath et bazlaam dicit̄ q̄ cū rex auēnyr nō posset iofaphath filiū suū a xp̄ianitatis p̄posito reuocare. cōsilio theo de magi seruientibus q̄ ei m̄strabant expulsis. posuit cum eo puellas spēo sissimas. q̄ cor eius emollirent. & ad amorem suū ipm̄ allicerent. theodas etiā adiurans de mones misit qui euz interius inflammarēt. & mulieres exterius. int̄ quas una nobilior ceteris. & speciosior filia regis suadēdo ei p̄mittēbat q̄ fieret xp̄iana si cōsentiret ei matrimonio copulari. & dyabolo linguam ei; mouente probabat auctoritatib; no. & ue. testi. optimum esse m̄moniu; dicens uerba apl̄i. honorabile 9nubium. &c. cui tñ iofaphath nō assensit.

DE OCCASIONE TEMPTANDI
DISTINCTIO .VII.

Via nosipi sepe demonibus occasionem damus nosmetipsos tēptādi. ideo expedit ostendere quibus modis. ut nobis diligentius caueamus.

Primū est ociositas. Quē enī non inuenit dyabolus occupatum in ope diuino. libenter occupat in suo. **I**ero. **S**emp aliq̄d

boni facito. ut te dyabol; inueniat occupatū.

Secundo dat occasionem temptādi amor uane glorie. uel laudis humane. Sic habet̄ exemplū. ii. palī. xxxii. de ezechia. q̄ gloriabatur de portēto solis. p̄cipiens autē a nūtiis regis babilonis ad ostētationez oñdit eis oīa bona sua.

Vn̄ ibi dicit̄. Dereliquit eū dñs ut tēptaretur & non fierent om̄ia q̄ erant in corde suo ecci. xxviii. **N**e collaudes uirū. s; enī est temptatio hominū.

Tertio p̄sumptio eoz q̄ sunt ī cōiugio q̄ p̄sumunt posse cōtinere p̄ se. cum nō possint nisi deus dederit. ii. cor. vii. **R**euertimini ī idipm̄ ne uos tēptet sathanas. &c. **U**el p̄sumptio ē causa temptandi & cadendi. **S**icut infra de oratione patebit de monacho arrepto.

Quarto occasionē temptandi dat sōpnolentia & pigritia. **V**n̄ multoties excitabat dñs aplos. & incitabat ad orationū uigilantiā & instantiā immente tēptatione **Mat̄. xxvi. & Mar. xiiii.** **V**igilate & orate ne intretis ī tēptationē.

Quinto nimia securitas eze. xxxviii. dicit dyabol;. uenient ad securos & q̄scientes **Iudic. viii.** **I**nterabimus ad securos. **I**ero. **T**unc maxime oppugnaris. cū te impugnaz nescis.

Sexto nimia implicatio & dilectio terzenorum. **gen. iiii.** **S**erpens supra pectus suum graditur. q̄ solebat ire erect; q̄rens deuozare eos q̄ adherent terre. **ysa. lxxv.** **S**erpenti puluis panis eius.

Septimo curiositas sensuum. & in cautela exponendi eos. Sicut patet ī p̄ma temptatione. **gen. iiii.** **V**idit mulier lignū. **D**yabolus est ut abymelech q̄ appropinquans hostio ignem supponere nitēbat. **eze. xxxviii.** **A**scendam ad terram q̄ est sine muro. **I**ez ī cautela alios male & indiscrete iudicandi & aspernādi dat occasionez temptandi. Sicut fecit senex ille qui in expertus temptationibus mouit iuuenem usq; ad desperationem dicens. q̄ esset indignus habitu monachi. eo q̄ temptaretur turpiter a spū fornicatiōis. de quo dicē infra de indiscretionē.

Octauo boni p̄positi fractio. & asperitatis assuete emollitio **Mat̄. iiii.** **D**ic ut. la. i. pa. fi. **H**oc dixit dñs temptator. q̄ d. **D**ura tibi mollifica. aspa relaxa. **H**ostes q̄n̄ uident aliquā fracturam in muro castri p̄ illā ingredi molliunt. **V**n̄ super illud. i. pe. ulci. **T**anquam leo rugiens circuit. &c. dicit. glo. **N**ō audet dyabolus aggredi homines duros & asperos aspitate penitētie inuolutos. s; molles & dissolutos ut aqua. **N**ono dat occasio nē temptandi hominis instabilitas. et motu;

exteriorū leuitas per que iudicat dyabolus de interiori leuitate. & q̄ leuiter poterit hominē ad malum inclinare. Si homo est leuis ipse est uentus q̄ cito secū rapit leuia. exo. x. Ventus urēs leuauit locustas. ps. Sicut puluis quē p̄icit uēt⁹ a facie trē. Leuis ē et leues rapit. et per naſe sue leuitatē leuit dca uel facta cognoscit. Orig. sup illud Job. iii. Circuui terrā tanquaz spūs uolans. et ea q̄ dicunt uoce extra audiet. uel que in operibus fiunt cuncta sciens & uident ea uero que in corde tractant nesciens. In coll. p. casb. ipsas cogitationes quas demones ingerūt. utrum suscepte uel quō suscepte sciunt non p̄ ip̄ius anime naturam. non p̄ ip̄ius anime motū ī medullis latentē. s̄ ex motibus iudiciisq̄ corporis deprehendunt utputa si castrimargiam suggerūt suadent monachum ad fenestram. uel ad coquiam curiosius aspectare. si audierit eum de cibo loquentes. fornicationem suggerūt. si uiderint eā carne commotum petulanter aspicere aut loqui. aut tangere. et similit̄ ī ceteris uitiis. qd̄ etiā aliqñ a uiris prudentib⁹ deprehendit. Cogitationes aut̄ q̄ ī int̄imis anime sensibus nundū p̄o dierūt. adire uel cognoscere oīno nō possunt.

DE REMEDIIS CONTRA TEMPTATIONES.

Uo de tēptationibus & de hiis que dāt occasionē temptandi. uidentū est de remediis cōtra tēptationes. Necessē ē enī animam esse munitā ad se sollicitē defendendum. sicut hostes nostri multas habent artes ad nocendū. Sicut ait paulinus ep̄us ad aug. Hostis noster qz mille habet artes nocendi tā uariis repugnandus est telis qz uariis nos ī pugnat īfidiis. De turre dauid. i. ecclesia turrita. dicit̄ can. iiii. Mille clipei pendēt ex ea omnis armatura fortū. Isti clipei sunt munitamenta. **P**rimū ergo munitentū p̄ qd̄ uincitur temptatio est fides. sic docet primus pastor ecclesie. i. pe. v. Aduersarius ue. dyabolus tāquā leo. ru. cir. q̄. quē. deuo. cui resistite fortes ī fide. Item apo. ephe. vi. In omnib⁹ sumētes scutum fidei. in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguerē. heb. xi. Sancti p̄ fidem uicerunt regna. Eides habens crucifixū p̄o uexillo ostendit militi uel pugili coronaz p̄o mercede & patibuluz inferni. gen. i. ysachar asinus fortis habitās inter terminos ex una parte respiciēs premiū. ex alia suppliciu. ii. pa. xx. Confortamini & non dissoluant manus uestre. ē enī merces op̄i uestro. **S**cōm ē spes diuine misericordie. et cōfidentia de adiutorio dei. ps. Ad te dñe leuauī animam. m. d. m. ī te confi. &c. uniuersi qui te expectant non confundēt. exo. xiiii. Dñs pugnat p̄o nobis. i. pali. xx. Non est pugna uestra s̄ dñi. sequit̄. State confidenter uidebitis auxiliū dñi sup uos. Vbi ponitur exemplū elegans de uictoria hostiū p̄p̄ cōfidentia iofaphat ysa. xxx. In silentio. & ī spe erit fortitudo nostra. Tertium est timor sollicitans. Quando enī tēpta

tus timet. ne si uictus fuerit offendat deum. dampnetur. & ab hostib⁹ cōfundat̄. pugnat uiriliter. & deus illuz adiuuat. ecci. xxxiii. Timētibus deū non occurrunt mala. s̄ ī tēptatione deus illū cōseruabit & liberabit. De hac materia supra. Timoz. Itē sup. de timendo iudicio. **Q**uartū est uiriliter uelociter resistendi. Poeta Principis obsta sero medicina parat. Cū mala p̄ longas cōualuere moras. Quācūto latrunculus incipit intrare domū resistēdū est ei & nō debet homo p̄mittere qd̄ domū effodiat. Pugil quācūto uidet aduersariū suum uelle ip̄m p̄cutere. obsistit ei. beatus enī ē q̄ alidit paruulos suos ad petram. Qui uult serpētem occidere caput eius uelociter atterit. ī nūctium temptationis. Gre. mox. Lubricus ē antiquus hostis q̄ nisi capite teneat. totis uisceribus illabitur. ephe. iiii. Nolite locum dare dyabolo. Jacobi. iiii. Resistite dyabolo & fugiet a uobis. Notandum tamen qd̄ quāqz uincitur tēptatio fugiēdo. specialiter temptatio carnis. i. coz. vi. Fugite fornicationē. ecces. vii. Qui timet deum effugiet illam sc̄ mulieres. p̄ qz signatur concupiscentia carnis. oportet enī effugere omnes occasiones. Nota. temptatio de diuiciis habendis. uincitur diuicias cōtempnendo. q̄ fir p̄ molestias. patiēdo. q̄ per delicias. fugiēdo. Quātū est oratio. tam p̄pria. quā bonoz. Oratio q̄dem p̄pria sicut docet saluator. Math. xxvi. Vigilate & orate ne intretis in temptationem. i. pe. iiii. Vigilate in orationibus. Euidētissimum exēplum habem⁹. exo. xvii. d̄ oratioe moysi. De hac materia. ifra. Oro. Item. oratio bonoz fugat tēptationes demonuz. Sap. xviii. Terigit autē iustos temptatio mortis. s̄ non p̄manit. p̄perās enī homo sine querela. &c. **I**n uita marie de oīgn. legit̄ qd̄ dyabolus quandaz sanctionialem simplicē tēptauit. p̄mo immudis cogitationibus. & ad ultimū blasphemosis. ita qd̄ se omnē amisisse fidem credebatur. & omne fastidiebat desperata. nec confessionez peccatoz poterat facere. nec eukaristiam recipere. nec uerbū predicationis audire. quā cū alie sāctimoiales adduxissent ad dictam mariam. & p̄o illa orasset. nec liberationem sic obtineret. cogitauit fortiori potētie fortis remediū adhibendum. et qd̄ hoc gn⁹ demonū ut dñs dicit non eiicit nisi ī ieiunio & oratione. fortius se afflixit uirgin cōpatiēs p̄. xl. dies nihil manducans nisi bis uel ter ī septimana. ī oratione et lacrimis se mactauit. & relicta uirgine ille teterrim⁹ spūs cū multa cōfusione compulsus est ab angelo uenire coram ea miserabiliter ut uidebat̄ afflictus. Videbatur enī ei qd̄ euouisset omnia interiora sua. et qd̄ portare compelleret̄ omnia intestina sua super humeros suos. Omnipotens enī deus aliqñ uult ostendi p̄ signa exteriora uisibiliter q̄ fiunt interioris inuisibilit̄. Rogabat autē eam ut eius misereretur & ei quācūqz uellet penitentiam iniungeret. qz ad eam p̄ficiendā cogebatur. Sup hoc aut̄ requisito consilio a

quodam magistro eius consiliario q̄ ei dicebat q̄ in desertum euz emitteret. alius feruentior superueniens dixit. non sic euasurū illū p̄zoditorem. s̄ mittendum esse in infernū. Cū autē ipsa illuc eum mitteret. et sic cum ululatu maximo descenderet. infinitum clamorē malignorum ipsa in spū audiuit ad ruinam illius magni principis. virgo autē predicta liberata. facta confessione animo libenti. et recepta commūone ad suum monasterium est reuersa. **S**extū est scripture sacre lectio. & sacroz uerboz recitatio. Dñs enī temptatoz noluit fortitudinem supare. s̄ auctoritatib⁹ uicē. **M**ath. iiii. & luce. iiii. Sap. ii. Melior est sapientia q̄ uires. **E**t. vii. Sapientiam non uincit malitia. **E**t. ix. eiusdem. Cercamen forte dedit ei ut uinceret & sciret quoniam potentior omnium est sapientia. hoc temptatum iustum non dereliquit. **S**eptimū est cōfessio. ad hoc multe auctoritates. rationes & exempla adducuntur. infra. **C**ōfessio. **O**ctauū est cordis humilitas & operis. **L**uctator ad hoc se inclinat ut aduersarius suū uincat. & deiciat. **S**ic hūilis. **I**n uic. pa. uidit anthoni⁹ mundū plenū laqueis dyaboli. & cū clamaret ad dñm. quis eos euaderet. **R**esponsum est ei q̄ sola humilitas. **I**tem i uitis patrum. cuidam fratri apparuit dyabol⁹ trās formatus in angelū lucis et dixit ad eum. ego sum gabriel missus ad te. ille respondit. **V**ide ne ad aliū mittaris q̄ non sum dignus ut angelus mittatur ad me. **I**tem ibidē. cū uellent demones seducere senem quendam dixerūt ei. uis uidere xp̄m. ait. **A**nathematizo uos & ipsum de quo dicitis. q̄ xp̄o meo credo dicenti. **S**i dixerint uobis ecce hic est xp̄c. nolite credere. q̄ confusi disparuerūt. **I**tem in uitis patrum. q̄dam senex litigabat cū demonib⁹ uidēs eos manifeste. & uincens temptantes. & cū transfuratus dyabolus diceret. ego sum xp̄c. & ille responderet claudens oculos. xp̄m nolo hic uidere. s̄ in futura uita. confusus dyabolus disparuit ad hec uerba. **I**tem de illo fratre qui cum p̄tridū prostratus flens orasset. & diceret ei cogitationes sue q̄ magnus effect⁹ esset. clamabat dicens. **U**bi sūt nūc peccata mea q̄ ego feci. si autē replicarent ei suas negligentias. dicebat q̄ p̄pter puū seruitiū dei pietas misericordiam ei faceret. cui apparuerunt demones dicētes se turbatos. in eo q̄cū eū extolleret. ipse se deprimebat. & cū eum deprimeret ad altum misericordie dei ascendebat. **N**onum est cōsideratio exēploz. **I**n preliis solēt militibus pugnantib⁹ recitari p̄obitates p̄decessorum tuoz. ut ad preliū animenē. **I**aco. v. **E**xemplū accipite fratres exitus mali longa nimitatis. labozis & paciētie p̄phetas. **D**e cimū ē labozis occupatio. **P**oeta. **L**aboz improbus omnia uincit. **V**n̄ hominī post lapsum. inditum est labozis exercitiū. **g**ene. iii. **I**n uic. pa. cū temptationes fornicationis impugnarēt quendam fratres. arte figuli finxit in lutum formam mulieris. dicēs. ecce uxor tua. opoz

tet ergo te in duplo plus labozare q̄ ante ut habeas unde pascas eam. q̄ cum fecisset. supposuit q̄ uxor illa peperisset ei filiam. et sic triplicauit labozem. & sic demceps usq̄quo deficeret non ualens ferre tantū labozē. & tunc dixit cogitationi sue. **S**i non potes hunc labozē sustinere. neq̄ mulierē requiras. **V**idens autē deus eius feruens p̄positū. eum a temptatiōe liberauit. bñ. ad frēs de mōte dei. **R**usticus habēs duos neruos fortes laceratos exteriora non sentit. hoc facit usū. usus facit exercitiū. exercitiū uires in omni laboze subministrat. **V**ndecimū est discipline rigoz. bñ. **Q**uid mirum si hoste debilitato p̄ disciplināz tu fortior efficeris. ideo sancti mirabiliter fuerunt rigidi in custodia discipline. **S**ic patet de sancto anthonio. hylarione & aliis. **D**e b̄o benedicto legit q̄ cum sensisset temptatiōem in carne. nudū se proiecit inter uepres & urticas. ut per uulnera carnis extingueret ardoz mentis. **D**e b̄o francisco legit q̄ cū temptatiōnis motū modicū presensisset. cū corda sua durissime se uerberans. dicebat corpori suo. **E**ya frater asine. sic te decet atteri. sic durum subire flagellum. postmodum in ortū exiens. nudum se uolutabat in niue. & compingens septem massas de niue dicebat. **E**cce ista ē uxor tua. iste q̄ruoz sūt duo filii & due filie. iste due alie seruus et ancilla. omēs istos festina induere q̄ frigoze moziunt. **S**i autē tanta te sollicitudo molestat. potius unī soli dom̄o serui. **Q**uo facto. temptatoz uict⁹ abcessit. & uir sāctus sic plene uictoz extitit. q̄ nūq̄ demceps aliqd̄ tale sensit. **I**n uic. pa. cum quidam iuuenis grauitē temptaretur. nec aliquo modo posset flammāz extinguerē. abbas monasterii precepit cuidam uiro graui & aspero. ut eū in sectaretur. uerbis. uirgis. iniuriis. & querimoniam deponeret cōt̄ eum. & testes aduersus eum loquerent. **I**deo iuuenis flebat quotidie maxime p̄ eo q̄ nullus ei credere uel cōpati uidebatur. cum autē post annū interrogaret q̄ liter esset ei. **R**espondit. pape. mihi uiuere nō licet. & luxuriari licebit. & sic per artes abbat̄is suppressa libidine saluatus est. **D**uodecimū ē feruoz caritatis. **C**an. viii. **F**ortis est ut mors dilectio. &c. **A**que multe non potuerūt extinguerē caritatē. **P**oeta. **O**mnia uincit amor. **G**re moz. **Q**ui caritate adheret ueritati. nullo modo potest subici uanitati. **N**ota. **M**usca nō audet insidere super ollam feruentem. aut super scutellam nimis calidāz. **I**nfra de feruozē oziationis. **T**redecimū est spūalis iocūditas maxime q̄n̄ tēptat dyabolus de molestiis. i. mach. iii. **I**udas machabeus p̄liabatur preliū israhel cum leticia et uincebat. **I**n uita beati anthonii legitur. q̄ cum dñs ostendisset beato anthonio diuersas artes & fallacias dyaboli. subiunxit. **V**na est ratio uincendi inimicum. spūalis letitia. **Q**uartūdecimū est uirtus passionis xp̄i & sancte crucis. **Q**uintūdecimū ē eucaristie sacramentum. ec̄. xliii. **M**edicina omnium sup-

temptationum in festinatione nebule obuians
ros ab azdoze ueniēti. Nota dyabolus fallax
ausus ē decipere quandā mulierē sub spē xp̄i.
que post pceptionē corp̄is xp̄i multū robur ob
tinuit. **DE UTILITATE TEMPTATIONVM**

DISTINCTIO .VIII.

Dostremo uidendū est de temptatō
nū utilitate. Nā ad multa sūt uer
les & multa bona faciūt illis q̄ su
stinent patienter. sic patet multis
auctoritatib⁹ & exemplis. **Primū bonū qd̄**
facit temptatio est peccatoꝝ purgatio. p̄opte
rea nō solum sustinebat patienter. s; etiā tem
ptationem petebat. ps̄. dicens. p̄oba me dñe
& tempta me. Et aperit quare petebat tempta
ri cū. subiungit. ure renes meos & coz meum
.i. purga delectationes cordis & cozpozis. qm̄
misericordia. t. añ oculos. m. ē. i. scio q̄ miseri
corditer assistis tēptatis. et purgas misericordi
ter a peccatis. **Secundū ē cordis humiliatio**
& humilitatis cōseruatō. **Gre.** Dum uicia nos
temptant. p̄oficientes in nobis uirtutes hūili
liant. Hmc est. q̄ israhel iebuseum tollerat. ut
humana mens de se humilia sentiat. Idem. tē
ptari p̄mittit deus ut dum p̄ temptationē ho
mo concutitur. imbecillitate cognita ī deo for
tius solidetur. **In uitis patrū.** narrabat qui
dam pater pascho nomine cuidam spū forni
cationis grauius tēptato. q̄ post. l. annos eta
tis sue. & postquā in heremo in cella sua man
ferat sollicit⁹ de salute anime sue. p. xii. ānos
die ac nocte non cessauit eum impugnare spi
ritus fornicationis. cum autē crederet se a deo
derelictum eligens magis uozari a bestia. qm̄
tam bestialem sustinere passionem. exiuit cir
cuiens fere totam solitudinem. & ueniens ad
speluncam leonū. nudum se exposuit in ea ia
cere. ut cum ueniētes bestie uozarent. cū autē
p̄ totam diem ibi iacuisset. ī nocte ueniētes
leo & leena odorantes a capite usq; ad pedes.
& postea recedentes cesserunt ei. cum autē cog
itaret q̄ deus ei pepercisset ad cellam redire.
post paucos dies temptatio ualidior surrexit.
uenit dyabolus in specie puelle ethyopisse qm̄
aliqñ in messe uiderat. q̄ super genua sua stās
multum eū ad peccandū cōmouit. q̄ cū a se re
pelleret. dans ei de pugno. & alapas in maxil
lis. fugauit eam. & per biennium fetozem ma
nus de qua eam tetigezat ferre non poterat.
Cum autē pre tristitia fere desperaret & defice
ret tabefactus. audiuit uoces dicentē sibi. **Va**
de pascho. certare. p̄opte rea p̄misit tibi deus
eas temptationes. ut non alū de te sapias. &
ne quasi de uirtutibus extollaris & infirmita
tē tuā recognoscas. rediit ad cellā. reliquos pa
cificos habens dies. ii. corin. xii. **Ne mag. re.**
ex. m. da. ē mibi sti. &c. **Tertiuū est doctrina**
lis instructio. Facit enī in homie experientia.
& experientia sapientiam. ex hoc nāq; cogno
scit homo fragilitatem suam uel uirtutem. &
multi antequā temptent. estimant se multuz
patientes & fortes. uel industrios uel cautos.

qui superueniente temptatione deficiunt. &
defectum suū cognoscunt. Sicut patet de be
ato petro qui dicebat. **Math. xxvi.** Dñe tecuz
paratus sum & in carcerem & in mortem ire
Et iterum. **Si** oportuerit me mori tecum non
te negabo. q̄ tamē ad uocem unius muliercu
le xp̄m denegauit. Quis petro fidelioꝝ. q̄s eo
feruentioꝝ. quis eo inter xp̄i socios & amicos
maioꝝ. & tamen modico impulsu temptatiois
cecidit. Quis audeat de se confidere. q̄s immi
nenti graui temptatione debeat non timere.
nisi iam in temptationibus sit expertus. **Itē**
in temptationibus cognoscit homo mūdi ma
licias. & demonum insidias. astutias. & artes
eoz innumeras. quas non expedit ignorare.
Item experitur homo dei misericordiam assi
stentem. **Ideo. ecci. xxxiiii.** Qui non est expe
qualia scit. uir expert⁹ ī multis cogitabit mul
ta. &c. **Iud. iii.** Hee sunt gentes quas dimisit
deus ī terra ut in eis erudiret israhel **Quar**
tum est meritoꝝ acquisitio. qd̄ bene figuraliē
est ostensum in iob. cū post temptationes om
nia reddita sūt duplicata. **Itē. gen. xxii.** post q̄
temptauerat deus abraam. dixit ei. **Benedicaz**
tibi & multiplicabo te. **Ista benedictio est me**
ritoꝝ cumulatio qz sicut dicit. **p̄. x.** Benedi
ctio dñi diuites facit scz diuitiis meritoꝝ. **In**
uitis. pa. dicitur de abbatisa sara. q̄ p. xxiiii. ā
nos fuerit grauissime temptata spiritu forni
cationis. nec uq; peccit se semel liberari ab eo.
sed semper dicebat. da mibi fortitudinem dñe
deus meus. **Itē** in uit. pa. dicebat abbas pas
cho de abbate iohanne breui. q̄ rogauerat do
minum ut auferret ab eo omnes impugnatō
nem. qd̄ ipse fecit. **Et** cum ipse retulisset hec cui
dā seni q̄ quiesceret securus ab omni impug
natione. & h se precibus obtinuisse. arguens
eum ille senex. cōsuluit ei q̄ peteret a dño ī se
moueri pugnam. qz m pugna perficit anima
qd̄ cuz fecisset. pugna rediit nec postea ozauit
ab eo auferri pugnam. s; q̄ deus daret ei eam
tolerādi uirtutem. **Item** discipulus cuiusdam
senis tēptabat graui. & resistebat. & se gra
uiter affligebat. **Senex** uidēs h ait. **Vis** fili q̄
rogem dñm ut auferat a te hanc temptatio
nem. **Qui** rñdit. **Non** pater. qz sentio ex ea in
animo meo p̄fectum. qz occasione huius ā
plius ieiuno. uigilo et ozo. ueruntñ oza p̄ me
ut deus det mibi fortitudines. **Qd̄** audiens se
nex cōmendans eum gauisus est. **Quintuz**
est in amoze dei confirmatio. p̄obatur enī deus
amicos suos ut app̄obet. & ī amoze suo cōfir
met. **ecc. xxvii.** **Vasa** figuli p̄obatur fornicax. &
homines iustos temptatio tribulationis. **tho.**
xii. **Quia** accept⁹ eras deo. necesse fuit ut tem
ptatio p̄obaret te. **Iud. viii.** **Abraā** pater nos
ter per multas temptationes p̄obatus est.
Sextum est proximoꝝ compassio. ut scz ho
mo sciat compati aliis ī temptationibus eozuz
Multi enī q̄ non sunt experti temptationes.
nesciunt compati. **Sic** habetur exemplum in
uitis patrū. q̄ cū quidam iuuenis temptatus

ualde grauer a spiritu fornicatiōis a quodā
 sene consiliū & solaciū requisisset. senex iu-
 uenem fere in desperationem immisit dicens
 ei. q̄ deus oderat eum. & q̄ non erat dignus
 habitu monachi. nec societate factōz fratrū.
 quibus uerbis commotus redibat ad seculū.
 nisi prouidente deo alius compassus ei conso-
 latus esset eum. & ad monasteriū reduxisset.
Vnde propterea permisit deus beatum petrū
 temptari ut ipse futurus pastoz ecclesie discerz
 peccatoribus misereri. **A**mplius ipse dñs tem-
 ptari uoluit. ut sciret compati tēptatis. **S**ic ex-
 presse dicit ap̄lus. heb. iiii. **N**on habemus pon-
 tificem q̄ nō possit compati infirmitatib⁹ nō-
 stris. temptatū autē per omnia pro similitudi-
 ne absq; peccato. **F**e heb. ii. **I**n eo enim i quo
 passus est. & temptatus potēs est. & hiis q̄ tē-
 ptantur auxiliari. **D**idicit ergo per experiēti-
 am compati temptatis. **S**icut medicus per sim-
 plicem noticiā artis sue scit compati infirmo.
 si infirmatus scit uel didicit compati per expe-
 riētiā infirmitatis sue. & hoc dat nobis mag-
 nam fiduciam obtinēdi misericordiā apud eū
Ideo sequit. **A**deam⁹ cū fiducia ad thronum
 gratie ut misericordiam consequamur & gra-
 tiam inueniamus i auxilio oportuno. **S**epti-
 mum est optanda perfectio. per temptatōnes
 enī consequit homo pfectionem. ideo non so-
 lum patienter s; etiam gaudenter debem⁹ eas
 sustinere. **I**ac. i. **O**mne gaudiū existimate fra-
 tres cum in temptationes uarias incideritis.
 sciētes q̄ tribulatio patientiam opatur. pati-
 entia aut opus perfectūz habet. ut sitis pfecti
 & integri in nullo deficientes. **P**ropter hoc be-
 atus paulus & alii sancti uiri gloriabantur in
 tribulationib⁹. **N**ota de beato fr̄isco. q̄m̄io
 cunde & cū gziarū actione sustinebat dolo-
 res illos uehementissimos. in om̄ibus mēbris
 suis. & non dolores uocabat eos s; fozozes.
Octauū est diuina protectio. **T**ēptatōs enī
 deus seruat et protegit. sicut dicit. eccl. xxxiii.
Timentis deum non occurrunt mala. futura
 s; & eterna. qz sine dubio iusti multa mala p-
 sentia uel transitoria patiunt. s; in temptatōe
 deus illū cōseruabit. ne cadat ne p impatiēti-
 am frangat. & liberabit a malis. i. a malo cul-
 pe. & a malo pene. **N**onū est diuina conso-
 latio. **N**am qui temptationes in mundo susti-
 nent merent a dño & angelis uisitari. & dul-
 citer consolari. **I**n exemplū huius. **M**at. iiii.
 legitur. q̄ cōpleta om̄i temptatōne reliquit eū
 dyabol⁹. & ecce āgeli accesserūt et ministrabāt ei.
Ad h sunt infinita exempla. **D**e b̄a katheria
 Agnera. **C**ecilia. & aliis martirib⁹ factis utri-
 usq; sexus. **D**ecimū est exēplaris ostensio. p
 fectos enī dat deus & proponit aliis in exem-
 plum. **t**hob. ii. **H**anc temptationem pmisit de-
 us euenire illi ut posteris daretur exemplū pa-
 tientie. **S**icut & sc̄i. **J**ob. **E**t de eleazaro dicit.
 ii. **m**at. vi. **M**emoziam mortis sue exemplūz
 uirtutis & fortitudinis derelinquens. **V**n-
 decimū est dei gloriificatio. **N**ā qui sustinēt

patientes sicut proximos edificat p exemplū.
 ita deum gloriificant. i. pe. i. **I**n deo exultabitis
 modicū nunc si oportet cōtristari in uariis tē-
 ptationibus. ut probatio fidei nre multo pre-
 tiosior auzo qd̄ p ignem probatur inueniat in
 laudem & gloriāz & honozem in reuelationē
 ihu xpi. **D**uodecimū est diuina retributio.
Deus enī illis retribuit. & in presenti nomen
 eoz & famam diuulgando. celebre & honora-
 bile faciēdo. **S**icut de abraam dicit eccl. xliiii.
In temptatione inuentus ē fidelis. ideo dedit
 ei gloriā deus i gentē suā. **I**tem in uita be-
 ati anthonii legitur. q̄ cum demones diuersi
 mode temptantes eum fingētes diuersas uo-
 ces & similitudines serpentum & ferarū. nec
 preualere possent. dom⁹ eius pietibus patefa-
 ctis atrociter irruentes in eum uerberauerunt
 eum usq; ad mortem. **C**um aut se eleuans o-
 culos aperiret. uidit lucis radiū desuper ueniēte
 cuius splendore om̄is doloz ab eo penitus &
 demones effugantur. domus eius & omnis
 ualido corporis omnino repantur. **S**entiēs
 autē dei presentia. ait ei. **V**bi eras o bone ihu
 cum me sic demones flagellarent. **Q**uare nō
 a principio affuisti. **R**ndit. hic eras. s; expecta-
 bam certamen. t. nunc aut qz fideliter dimica-
 sti auxiliaboz tibi. & in ozbe toto te faciam no-
 minari. **I**tem in futuro gloriificat eos deus et-
 naliter. **I**ac. i. **B**eatus uir qui suffert temptatio-
 nem. quoniā cum probatus fuerit accipiet co-
 ronam uite. **I**te luce. xxii. **V**os estis q̄ permā-
 sistis mecum in temptationibus meis. & ego
 dispono uob sic disposuit mihi pater meus reg-
 nū. ut edatis & bibatis sup mensā meā i reg-
 no meo. **D**E VERBO DEI. **D**ISTINCTIO. IX.

Quartum q̄ multū ualet ad prefer-
 uandum hominem a peccato. ē di-
 uini uerbi retentio studiosa. **M**ul-
 tum enī est efficax dei uerbum qd̄
 siue cogitatum interius. siue prolatum exteri-
 us siue celitus inspiratum. dum mō sit reueren-
 ter susceptum. memoroziter obseruatum. & fide-
 liter operi mancipatū. preferuat hominem ef-
 ficaciter a peccato. **I**deo expertus. ps. dicebat.
In corde. m. abs. e. t. ut non peccē tibi. **E**t. eccl.
 xxiiii. **Q**ui operantur i me nō peccabunt. **E**st
 ergo uerbum dei diligenter audiendum. deuo-
 te suscipiendum. memoroziter retinēdū. sollici-
 te custodiendum. & fideliter exequendū. & h
 multiplici ratione. **P**rimo propter eius exi-
 miam dignitatem qz oziginaliter deziatur a
 uerbo increato. eccl. i. **F**ons sapientie uerbum
 dei in exelsis. **A**tende cum quanta reuerētia
 auditer uerbum alicuius regis uel principis.
Sicut dicit eccl. xlii. **D**iuēs locutus est & om̄s
 tacuerūt. et uerbū illi⁹ usq; ad nubes perducēt.
 quanto magis ergo qm̄ nobis loquitur deus.
 uerbum eius debemus reuerenter audire. reti-
 nē medullitius. & inuolabiliter obseruare. ido
 commēdat ap̄lus aliquos. i. thess. ii. **S**uscepi-
 stis inquiens illud non ut uerbum hominū.
 s; ut est uere uerbū dei. **S**ecūdo. propter ei⁹

pretiositatem. **A**ccede q̄s sollicitè custodiè thesaurus. et quāto p̄ciosior. tāto vigilantius custoditur. uerū autē dei thesaurus ē infinitus. quo q̄ vsi sunt. participes facti sūt amicitie dei. **N**ota qui thesauruz t̄palē dñi sui custodiunt. si illo utuntur. si ex illo amicos acquirunt. fures sunt & infideles dño suo. & dñm suū dānificant. nec illo possunt uti. ul' amicos acquirere sine domini sui damno. nō sic de isto. qz quanto plus thesauro isto usus fueris. quāto in plures disperferis. & inde amicos acquiris. tanto maiorē dei amicitia obtinebis. **N**ec mirū quia infinitus est thesaurus hominū nō deo. i. ad utilitatem non dei sed hominū. tam ip̄ius cui seruandus cōmititur. q̄m illoz omnium quibus cōmunicatur. **N**ota. Religiosi libenter thesauros magnoz hominū in depositum recipiunt. scientes quia ubi est thesaurus tuus. ibi est & cor tuum. **M**ath. v. Ita nos thesaurum sapientie dei libenter custodire debemus. ut eius & multoz alioz amicitia acquiramus. **T**ertio prop̄ eius sanctitatem. **N**ota si sudorem q̄ fluxit de corpore xp̄i. uel lacrimam de oculo. uel stillam sanguinis de quocūqz membro possemus habere. cū magna reuerentia seruaremus. quāto magis uerbum qd̄ de cordis ei⁹ intimis emanauit. p̄s. **E**ruclauit cor. m. ū. bo. **H**oc in quā uerbum de dei corde productum p̄ legem p̄phetas. & ap̄los nobis missum. immo & per ip̄m dei filiū. uerbu. s. carnem factū nobis audibile. uisibile. et legibile uerbaliē p̄p̄matū. ut saltem uerbu eius contere non possemus. **V**n̄ ysa. xi. **V**erbum misit deus in iacob. p̄s. **M**isit uerbum suū & sanauit eos. &c. **I**gitur a quocūqz p̄feratur ūbum dei. non est attendendū a quo. s. cuius. qz. **M**ath. x. dicit. **N**on uos estis qui loquim̄i s. spirit⁹ patris ur̄i q̄ loquitur in uobis. **Q**uarto prop̄ eius multiplicem utilitatē. **S**ane innumera sunt bona que uerbu dei facit in aīa. **S**au. viii. **V**enerit mihi omnia bona pariter cum illa. s. sapientia. & innumerabilis honestas per manus illius. &c. **D**e multis autē pauca recitabim⁹. ut demus aliis materiā cogitandi. **P**rimo uerbu dei pascit & sustentat. **S**icut enī ūbū dei eternū est pabulum angeloz in celo. ita ūbum dei est pabulum sanctaruz aīarum in terra. **V**n̄ dixit dyabolo. qui ieiunus erat h̄ cibo. **M**ath. iiii. **N**on in solo pane uiuūt homo. s. in omni uerbo qd̄ procedit de ore dei. **S**icut enī aues pascūt & nutriūt filios suos cibo que eis emittunt de ore suo. sic deus suos uerbo suo. **J**ob. xxxviii. **Q**ui preparat coruis escam. quādo pulli eius clamant ad dñm. ibi dicit glosa. qz pullos coruoz deus rore celesti pascit. quoz usqz nigrescant. & de eis patres eoz curaz habeant. q̄ non prouident eis in aliquo quādiu uident eos habere plumas albas. qui dicūt fatue. s. quācito nigrescant eos quasi nō degeneres s. sibi similes pascunt. **S**ic deus pascit ūbo suo. quos mūdus abiicit. **S**ap. xvi. **N**on fructus natiuitatis pascunt illos. s. sermo tu⁹ ho-

mines. **V**nde in uitis patrū. legit. qz quidaz frater. uidit in eadem mensa alios mel comedētes. alios panē. tertios sterco. & ozanti pro reuelatione. uox ait. p̄imi sunt qui semp ozāt alii qui gratias agunt. tertii q̄ murmurant & cibo detrahunt. **S**ic in eodem sermone alii reficiunt ibi affectū. alii intellectum. tertii detrahunt nel murmurāt predicatori. uel uerbo dei. **I**tem h̄ cibo beata maria magdalena reficiebatur ad pedes domini audiēs sic uerba ozis ei⁹. ut obliuioni traderet cibū uentris. **S**ic duo fratres de quibus in uitis patzū dicit. qz cū parassent refectionem post ieiuniū inceperūt loqui de deo. & usqz i crastinus ita loquendo de deo assidue pseuerauerunt qz cibū corporis accipere obliti fuerūt. **S**ed mirabantur si comedissent. **S**ecundo potat & inebriat. qz ē fons uite ad quē serpens uenenū effundendo. ceruus cornua deponēdo. **A**quila plumas rostrū & ungues immutādo renouant. p̄s. **Q**uē ad. desi. ē. ad fo. a. **I**dem renouabitur ut aquile iuentus. t. **A**po. xxi. **E**go scienti dabo de fonte aque uite gratis. hoc uerū ē spiritualiter. qz uerbum dei fons est. cuius uirtute subito anime spiritualiter immutant. & innouant. ut ad modum serpentis maliciōsus euomat uenenū malicie. inobediens & rebellis cornua inobedientie. ad modū cerui. auarus ungues tenacitatis & rapine. et plumas conuersionis antiq̄. ad modū aquile. & rostrū uerbi mali. **N**ō solū aut potat. s. etiam potando inebriat. **I**ere. xlii. **F**actus sū sicut uir ebrius. & quasi homo madidus a uino a facie uerboz dei. **S**ic erāt apostoli ebrii. q̄ quasi pice inebrietate nō poterāt se continere ab huiusmōi locutione. s. i diuersas uoces i assuetas linguas suas transformabāt. **V**n̄ eos ebrios iudei reputabāt. **H**oc iebriati martires se rebus t̄palibus denudabāt. uulneta & cruciatus corpoz p̄o nihilo ducebāt immo ad mortem alacritē p̄perabant ut uincētius. agatha. & alii corpus i taberna martiriū pignozantes. **A**po. **S**cio cui credidi. &c. bñ. **Q**uē talis gustus inebriauerit. ad omne op⁹ & omnem labozē hylarescit. labozat. nec lacessit. festinat nec deficit. dolet et non sentit. laceraet & nescit. irrideet & non aduertit. **I**deo de sacra scriptura dicit. **C**an. i. **M**eliora sunt ubera tua uino. **E**t post. ubera tua assimilata sunt botris. i. duo testamenta. p̄. v. **V**bera eius inebriēt te omni tempe. **T**ertio edificat. **J**o. xlii. **S**i q̄s diligit me ser. m. ser. **E**t post. **E**t ad eum uenimus. ego filius. pater. & sp̄. s. & mansionem. i. domū ad manendum. apud eum faciemus. **H**ic competit exemplū. qd̄ ponit. **M**ath. vii. **O** sapiente edificante supra petram. **V**n̄ ibi dicit. **Q**ui audit uerba mea et facit ea. similis erit uiro edificanti domū supra petram. &c. **E**ph. ii. **S**uperedificati supra fundamentū ap̄loz & p̄phetarū. &c. **Q**uarto rigat & fecundat. **Y**sa. lii. **Q**uē admodū ymber et nix descendit de celo. & inebriat terram. & infundit eam. & gemitare eā facit. &c. sic erit uerbu qd̄ egredietur

ex ore meo. ubi multiplex eius effectus notat. **Deo xxxii.** fluat ut ros eloquium meum. **Ideo.** exo. xvi. & **Nu. xi.** dicitur quod cum manna descendere ros pariter descendebat. **Semini** comparat. quod secundat. **Matth. xiii.** Semen est uerbum dei & semen totius boni quod si aliquando diu latet in corde. aliquando post tempus multa germinat. & coalescit in fructum. **Vnde** cum quidam argueret quendam ribaldum de hoc quod frequentabat sermones. **Rndit.** **Etsi** modo statim non immutetur. tamen semen recipio quod aliquando coalescet in fructum. & erit mihi deo dante uerbum quod modo audio salutis causa & emendationis. **Quo** do sanat. **ps.** Misit uerbum suum & sanauit eos. **Sap. xvi.** Non enim herba neque malagma sanauit eos sed omnipotens sermo tuus domine qui curat omnia. **Non** alio medicamine herbe uel radicis usus est dominus ad curationem infirmorum nisi uerbi sui. **Matth. viii.** dixit leproso. **Mundare** et munda tus est. & sic de aliis pluribus. **Vnde** dixit ei centurio. **Mar. viii.** Dic tantum uerbo & sanabitur puer meus. **Et** bene omnipotens dicitur quia magne uirtutis dicebat aliqua confectio de multis. si cum multis sumptionibus haberet unum hominem ab uno morbo curare. **In** uno autem sermone omnes quotquot audiunt illud & obediunt. curantur ab omni infirmitate spiritualiter. & aliquando etiam corporaliter. ut fiebat in sermonibus apostolorum & domini frequentem. **Sexto** uerbum dei uiuificat. unde fons uite dicitur. **pu. xvi.** Fons uite eruditio possidentis. **i. xpi.** de quo fluunt quatuor flumina paradisi. **pu. x.** **O**si iusti uena uite. **h. v.** Omnes qui in monumentis sunt audient uoces filii dei. & qui audierint uiuent. **Eodē** post. **Verba** que ego loquar spiritus et uita sunt. quod conferunt uitam nature. gratie & glorie. **Nam** cum dominus suscitauit puellam. adolescentem. lazarum. eos uerbo uocando uiuificauit. dicens. surge. & ueni foras lazare. ad cuius uocem continuo surrexerunt ad uitam nature & gratie. **Item** ad unam uocem eius surgent omnes. mali solum ad uitam nature. non gratie nec glorie. **Jo. v.** Omnes qui in monumentis sunt. &c. **Huius** exemplum habemus. **Eze. xxxviii.** De capto pleno ossibus mortuorum. ubi dicitur. **Eili** homines uaticinare. **Et** dices. **Audite** uerbum domini. &c. **Ece** ego inuermittam in uos spiritum & uiuetis. &c. **Et** accesserunt ossa ad ossa unumquodque ad iuncturam suam. & ingressus est spiritus in ea et uiuerunt. **Per** uerbum incarnatum uiuunt omnia. sicut in epistola didascalii bragmanorum ad alexandrum imperatorem grecorum continetur. & in hyst. transf. maria. **Scriptis** enim iter alia multa alexandro & suis hec uerba. **Vos** omnes sensum uerum in lingua uestra habetis. & tota sapientia uestra in ore uestro consistit. nostra autem sapientia in ore dei consistit. & per hoc homo similis est deo. quod quod uerbum est. &c. et per illud deus mundum creauit. & per hoc uerbum uiuunt omnia. hoc colimus. a domino amamus. nam deus spiritus & mens est qui non amat nisi mundam mentem. **Hoc** autem uerbum immo & dei uerbum prolatum non so-

lum uiuificat. sed continue sumptus uitam comitatur. ut lignum uite. **pu. iii.** **Sapientia** est lignum uite. **Septimo** seruat a casu materiali et spirituali. **Sic** fundamenta firmant domum. **Thom. iiii.** **Verba** mea quasi fundamenta in corde tuo construe. **Hoc** exemplum dominus ponit. **Matth. vii.** **De** edificante supra petram. & harenam. **Item** seruat a casu spirituali. **In** miraculis beati andree legitur. de nicholao sene compositante euangelium in sinu ad scozum. **Eccl. xii.** **Verba** sapientum quasi stimuli. ad erigendum a casu. & qui si clauis in altum defixi. ad retinendum a casu peccati. **Item** seruat seruantem se ab hostibus materialibus & spiritualibus. **pu. xix.** **Qui** custodit mandatum. custodit animam suam. **In** miraculis beati andree legitur. cum beatus andreas conuertisset concubinam cuiusdam prepositi in predicatione sua. dedit ei euangelium. ut illud portaret. & ut eius memoria & uirtute ipsius a peccato sibi caueret. **Vxor** autem dicti prepositi ad huc habens eam suspectam. fecit eam capi & ad lupanar trahi. & lenonibus tradi ut ab eis ludificaretur. et cum accedebant ad eam predebant uires suas. **Cum** autem uestes eius scinderet unus ex eis & eo de sinu eius cadente. uellet uim inferre. illa clamante ad dominum leno suffocatur. et angelus apparuit ei confortans eam. & liberans. **Vxor** autem dicti prepositi balneans se cum ad uulterum suo a dyabolo suffocatur. tamen ad preces dicte mulieris uterque suscitatur. & conuersi sunt ad dominum. **Item** in passione beati thome dicitur de translatione corporis eius. quod fuit translatum ab India in edessenam urbem quod olim dicta fuit rages ab alexandro imperatore petentibus syris. in qua regnauit quondam abgarus qui scripsit domino. & dominus ei epistolam suam que ibi seruat. ex quo nullus hereticus iudeus uel paganus potest ibi uiuere. **Si** obsideat ciuitas. infans nuper natus legit epistolam super portam ciuitatis. & eadem die aut pacem faciunt aduersarii. aut bello uincuntur. **Item** conseruat in uita. **Vnde** similes sunt homines castoribus qui non possunt diu uiuere nisi prope aquas. **Similiter** et piscibus. **ysa. lv.** **Coputrescent** pisces sine aqua. & moient in siti. **Sic** homines sine doctrina. & maxime claustrales. **Item** conseruat a mortis casu. **pu. xiii.** **Lex** dei fons uite ut declinet quis a ruma mortis. **Nota** quod in ciuitate cuiusdam regni magne erant nundine. filius autem regis cum sociis suis iuit per nundinas uidere diuersitatem mercium si forte ibi uideret quod ei placeret. et cum per asiret. uidet domum mirabiliter ornatum & paratam pannis sericis & deauratis. tamen intus uacuum. admiratus intrauit nihil uidit intra nisi senem cathedra sedentem. & in manu librum tenentem. & legentem. a quo quesuit quid sibi uellet. **h. q. rndit** ei. quod domus illa erat in qua uendebatur preciosiora. & utiliora que essent in nundinis maxime hominibus qui alios habent regere. & si ipse uellet emere uenderet ei. **c. libratas.** & dixit quod merces eius erant sapientia & prudentia. **Ipsē** emit. **c. libratas.** et senex scripsit

in cedula b. **I**n omnibus factis tuis considera anteq̄ facias ad quē finē inde uenire ualeas. asserēs q̄ si h̄ sēp haberet pre oculis. plus posset ei ualere q̄z unum regnum. **I**uuenis autē mortuo patre rex factus uerba illa scripsit in mensis et mappis. et in aliis rebus quibus uti poterat. **C**ū autē bazonēs eius cōspirassent cōtra eum fecerūt pactum cū barbitonfoze ei⁹ q̄ eum occideret. **C**um autē hoc uellet facere. & raderdo barbā guttur eius amputare. legit qd̄ erat scriptum in mappula. & incepit stupe re. fremere. & tremere. **Q**uod rex aduertēs fecit eum teneri. et urgeri usq̄ dum diceret ueritatem. qui proditores suos capi fecit. & ipse a morte liberatus est. p̄. iii. **M**elior est negotiatio ei⁹ acquisitione auri & argenti. **O**ctauo uerbum dei penetrat. **H**eb. iiii. **V**iuus est sermo dei & efficacax. & penetrabilior om̄i gladio ancipiti. qz non solum penetrat corpus et eius sensus. s; & spiritū usq̄ ad cogitationēs. affectiōes. et intentiones. ut ibi dicit. **I**tem penetrat uitē & supauit beatos martires quos materialis gladius supare non potuit. **N**ono dicit. p̄. x. **Q**ui indocti sunt. i. cordis egestate erūt benedictio autē dei. i. bonadictō diuites facit. **S**ap. vii. **V**enerūt mibi om̄ia bona parit cum illa. qz spiritus sanctus replet corda audientiū. & bona spiritalia dat. **I**deo dicit. **A**ct. x. **A**d huc loquente petro cecidit spūs super om̄es q̄ audiebant uerbum. & plenitudo eorū paruit. qz loquebant̄ linguis. &c. **D**icit uulgariter. q̄ habet rusticum habet predam. & q̄ habet spiritum sanctū. habet communionē bonorū suorū. **S**ap. vii. **S**cio qz cōmunicabit mibi de bōis suis. **A**poē. iii. **B**ēus iohānes episcopus q̄ se iactabat diuitē. dicit esse pauperes. qz erat sine auro celestis doctrine. **E**t subdit. **S**uadeo tibi emere aurū ignitū probatuz ut locuples fias. qz facit hominem sibi sufficere ut sit diues. **D**ecimo incēdit. p̄s. **I**gnitū elo. t. uehe. **I**dez **E**loquiū dei inflāmauit eū. **I**ere. xxiii. **N**ūqd̄ uerba mea sunt quasi ignis ardens. p̄. xxx. **O**mnis sermo dei clipeus ignitus. **I**deo de helya dicit. **E**cē. xlviii. **S**urrexit quasi ignis & uerbū illius quasi facula ardebat. **I**deo dabat̄ spūs sanctus in linguis igneis. **A**ct. ii. **P**rop̄ ignitū eloquiū designanduz. **D**e beato dñico dicit in legenda eius. qz uidebatur matri eius pregnantī. qz habebat in utero catuluz facē in ore portantem. et inflammātem mūdum. qd̄ fuit ei signū. qz filiū haberet q̄ lupos. i. hereticos impugneret. gregem seruaret. dormiētēs i uitiis latraret. & linguam medicinalem haberet. & facem igniti eloquiū portaret. quo mundum illuminaret. & inflāmaret. **V**ndecio eorū mollificat. **C**an. v. **A**nima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. **I**ud. ii. **C**ū loqueretur angelus dñi filiis israhel uerba dñi fleuerūt. **S**imile exemplū habet. **N**ee. viii. **E**leuit omnis popul⁹ cū audiret ūba legis. **I**te **M**ath. xxvi. **F**leuit petrus gallo cantante. & dicit qz quicunqz audiebat gallū cantare mouebat̄ ad

lacrimas recolens peccatū suū. **I**te in uitē pa. dicitur. qz cū quidā quereret ab abbate iohāne. de duritia cordis. **R**ndit **Q**uid durius lapide. quid mollius aqua. & tñ gutta sepe cadendo lapidem penetrat. **S**ic uerbū eorū durum aperit ad timozem dei. ibi etiā ponit̄ exemplū de homine immutato. et in lacrimis resolutō cū audiuit uerbum. **V**sa. i. **L**auamini &c. **D**uodecimo illuminat. p̄s. **L**ucerna pedibus. m. &c. **I**de. **D**eclaratio sermonū tuorū illuminat. &c. **I**dem **P**receptū dñi lucidū. &c. p̄. vi. **L**ucerna mandatū. & lex lux. **H**uius exemplum ponitur. **L**uce. xxiiii. qñ discipuli cognouerūt dominū i fractione panis. **S**ed multi sunt ut noctue odientes lumē hoc. **I**o. iii. **Q**ui male agit odit lucem. **I**te ut hely q̄ non poterat uidē lucernā dei. i. **R**e. iii. **T**redecimo mdulcat et delectat. p̄s. **Q**uādul. fau. me. elo. t. sup mel. o. m. **C**an. iiii. **E**loquiū. t. dulce. p̄. xvi. **F**auus melis uerba composita scz cum gratia posita. **H**ac dulcedinem non sentiūt q̄ habent palatuz ifectum a febre iniquitatis. **S**ūt enī multi ut rusticus purgator latrimaz q̄ transit āte apothecas apud montē pessulanū nō ualens ferre bonum odorē. corruit ut mortuus. cū autē medicī appozarent ei electuaria confortantia non gustauit. nec surrexit. **V**nde cū ad consiliū cuiusdā dicitis. qz confortatē affluētissimis. deportassent naribus ei⁹ stercoz qd̄ affueat surrexit confortatus. **S**ic est de peccatoribus & uerbis. **E**cōtra. eze. ii. & iii. **V**olumen ezechielī traditū factū est i ore eius tanq̄z mel dulce. **D**icit qz buffo non potest sustinere bonū odorem uimee florentis. **S**ic nec peccator uerbum dei. **D**e hoc supra. de comedentib⁹ mel in mēsa in signū dulcedinis uerbi dei. **I**n os ambrosii paruuli dormiētis apes edificauerūt examē et fauuz. qz os eius fuit mellifluū dulcedine ubi dei. hoc dictum est patri stupētī miraculuz. hoc legit̄ i principio uite eius. **V**erbū dei simile est manne habentī dulcedinem et gratū saporem. scōm qd̄ homo afficiebatur i gustu illi⁹. **S**ap. xvi. **H**abebat omne delectamentum. & omnis saporis suauitatez. **E**t post. **D**ulcedinez tuā quā in filios hēbas. ostendebas deseruiēs uniuscuiusqz uoluntati & ad qd̄ quisqz uolebat cōuertebatur. **D**ecimoquarto erudit & i format. **R**o. xv. **Q**uecūqz scripta sunt. ad nostram doctrinam scripta sunt. ii. **T**hy. iii. **O**mnis scriptura diuinitus ispirata utilis ē ad docendū ad arguendū. ad corrigenduz. & erudiēdum in iustitia. p̄. xvi. **E**ruditus i uerbo reperiet bona. qz bene aptus. qz extra ruditatem positus. beatus a spiritu sancto dicit. p̄s. **B**ēus homo quē tu erudieris dñe. ut nouitios & discipulos facias pfectos & bēos. de rudib⁹ tibi fecisti apostolos uerbo tuo instructos. **M**ath. v. **A**periens os suum docebat eos dicens. **B**eati. &c. **D**eu. viii. **S**icut homo erudit filiū suū. &c. **E**cōtra dicit. p̄. xxix. **S**eru⁹ uerbis non potest erudiri. **H**ac lima massam rudem & indigestaz. & cōfusā dñs extra ruditatē posuit.

diuidēs elementa et sepans ordinās et ornās.
 Dixit enim & facta sunt mandauit & creata
 sunt. ps. Verbo dñi celi firmati sūt. &c. **D**e
 cimo quinto. armat ut gladius. Heb. iiii. pene
 erabilior omni gladio auci. &c. **E**ph. vi. Gladiū
 spiritus quod est uerbū dei. ps. Accingere gla
 diū. r. sup. fe. r. po. Non ut iocultrices q̄ por
 tant gladiū i labiis. ps. Gladius i labiis eozū
 quonā quis audiuit. Sed ut milites salomōis
 qui tenentes gladios i manibus sunt ad bella
 doctissimi. **C**an. iiii. De hoc gladio habem⁹ ex
 emplū elegans. ii. **M**ach. xvi. de uisione iude
 cui apparuit **I**eremias promittens ei uictoriā.
 & porrigens ei gladiū aureū & dicens. Accipe
 gladium sanctum munus a deo in quo derici
 es aduersarios. Quod & fecit. **I**tem eiusdē. iiii.
 dicit. Armavit iudas suos non clipei uel haste
 munitione. s; sermonibus optimis. **I**te armat
 ut triangularis clipeus. ps. Scuto cir. re. ue. e.
 pū. xxx. Omnis sermo dñi ignitus clipeus ē
 sperantibus i se. **D**ecimo sexto pugnat cōtra
 malam uoluntatem. quia est aduersarius cui
 debemus consentire. **M**ach. v. **E**sto cōfenciēs
 aduersario. r. q̄s diu es i uia. &c. **S**ap. xvi. Om
 nipotēs sermo dei dicit durus bellator. qz pu
 gnat contra homiēs & repugnat mal. **D**eci
 mo septimo. mūdificat. hec est ablutio celestis
 q̄ facta sunt uasa celestis gratie mūda recepta
 cula. **I**o. xv. Mundi estis propē h̄monē quē lo
 cutus sū uobis. **H**eb. i. **V**erbo uirtutis sue pur
 gationem peccatorū faciens. **I**n uitis pa. legi
 tur. qz quidam pater cuidam dicenti sibi. quid
 ualebat ei audire uerbum dei. quia licet libentē
 audiret illud. cito tradebat obliuioni q̄ audie
 bat. eradidit ei calatū immundū. & fumo
 nigrū & fuligine plenū. dicens ut i fonte il
 lum immergeret & plenus ei deferret. **Q**uod
 cū attemptaret facere. semp cū aqua plenū ex
 traheret de fonte. aqua exibat. **Q**ui cum uide
 ret se nō posse aquam deferre in eo. rediit tri
 stis eo qz inuiliē laborasset. **C**ui dixit pater.
Esti aquam non detulisti. tñ calatū hūc mūda
 sti. **S**ic est de corde p quod transit uerbū dei.
 qz p illud mūdā. **D**ecimo octauo. confortat
 & confirmat. **S**ic pater. ii. mach. xi. & x. **P**ost
 predicationem iude. sui conualuerūt animis.
 non solum aut homines. s; & bestias ferocissi
 mas. & muros ferreos penetrarūt. leonū moē
 cū impetu ruentes i hostes. **E**t confortat ut ci
 bus & confirmat. ut sit frequenter fortior bez
 lia. ut i fortitudine cibi illi⁹ uadat. aliqñ audis
 to uno bono sermone. nō p. xl. dies. s; p. xl. ā.
 nos aut plures usqz ad montem padyfi p uia
 penitētie. **I**te confortat ad modū dulcissimi car
 minis musici. **E**ze. xxxiii. **S**ermo meus ē quasi
 carmen musicū qd̄ dulci suauiqz sono canit.
 ps. **C**arabiles mihi erāt iusti. r. i. lo. pe. m. **M**ir
 rabiliter sūt plusqz asini q̄ in tādulci carmie
 non recipiunt cōsolationē. quidā duriores et i
 deuotiores sunt illi qz asinus ad liram. **A**sin⁹
 qñ audie sonū cithare aures erigit. **C**ign⁹ ut
 dicit ysid. cū cithare sono cōcimit. & gestus le

uicie ostendit. **B**estialior est bestiis q̄ ut legitur
 in passionibus b̄toz mamētis & blasii ad eos
 cōueniebāt. & quasi mansuete ūba dei ab eis
 audiebant attente. **D**ecimo nono. liberat hoīez
 a piculo mortis. **I**o. viii. **V**eritas liberabit uos
 ps. **M**isit uerbū suū & eripuit eos de interitio
 nibus eoz. **H**ic est angelus liberans petrum a
 carcere & umculis & mortis periculo. **A**ct. xii.
Angelus dñi astitit et lumen refulsit. **E**t. **N**o
 ta supra de rege p uerbū quod emerat libera
 to a morte. **V**icesimo. obstat & uincit maxi
 me temptationes dyaboli. **V**n **M**ach. iiii. scu
 to triāgulo sacrescripture. s. reppulit dñs tres
 temptationes gnāles. sic ibidem patet. & dya
 bolum temptantem repellēdo deuicit. ps. **S**cu
 to. cir. re. ue. e. &c. **A** sagitta uolāte. &c. **N**ota
 hystoriā eldre. ii. ca. iiii. de trib⁹ fortib⁹ quos
 uicit ueritas. ubi dicit. **M**agna est ueritas. &
 fortior pre omib⁹. **F**r post. **V**eritas nāqz & i
 ualefcit in eternū. & uiuit. & obrinet in secula
 seculoz. **V**icesimo primo. mutat. ut p̄z i illis q̄
 missi fuerūt ad capiendū dñm. **I**o. viii. **A**udie
 res uerba eius capti sunt. & redeūtes dixerūt
 iudeis querentibus q̄re non adduxerāt eum.
 nūqz sic locutus est homo. **S**ic saul audiens p
 phetas mutatur i uirū alterū. i. re. xxxi. **V**i
 cesimo secūdo. saluat. **I**ac. iii. **I**n māsuertudie sus
 msi. ū. qd̄ sal. po. a. u. **V**icesimo tertio. fructi
 ficat. & facit mozi i pace. **Q**z aut fructificet ha
 be. **C**ol. i. **V**erbum ueritatis euangeliū. qd̄ p
 uenit ad nos fructificat i nobis & crescit. &c.
 pū. iiii. **P**rimi & purissimi fructus eius. **P**ri
 mi quantū ad gratiā. purissimi quantum ad
 gloriā. **I**bidē. viii. **M**elior est fructus meus
 auro. & omni lapide precioso. &c. **M**ach. xiii.
Qui uerbū dei audit & intelligit. fructum af
 fert. & facit aliud centesimum. &c. **I**n uitis
 patrū legi. qz cum effrem esset puer sanctus.
 uidit somnium qz de lingua sua exibat uitis
 totam terraz implens. cuius fructus cum am
 plius comedebant uolucres celi. amplius abū
 dabant. **I**tem ibidem. quidam sanctus ui
 dit ordinem angelicū descēdentem de celo fe
 rentem librū scriptū totū intus & foris. & di
 cebāt ad iudicē cui tradendus erat. & cū mul
 ti multos nominassent sanctos. dixerūt uni
 formiter. licet omnes noiati spūs. sancti sine
 & boni. nō potest tñ tradi nisi effrem. & hūc
 ei derulerunt. **S**enex aut cui facta fuit hec re
 uelatio. uidit in mane effrem uerba dei docē
 tem quasi fontem ebullire. & cognouit. qz qd̄
 uiderat sancti spūs opere factum erat. **H**uius
 modi aut uerba lecta. multū in ecclesia ferunt
 fructū. **I**tem facit mozi in pace. **L**u. ii. **N**ūc di
 mittis seruum tuū do. se. ū. t. i. pace. **L**egitur
 in uis. pa. qz cum abbas mustius uisitaret quē
 dam fratrem laborantem i extremis. & uiderz
 eum horrere & pauere remordente conscien
 tia. ait ei. **S**urge. datur tibi spatiū penitētie
 trium annoz. q̄ statim sanus factus uixit p
 tres annos cum dicto patre quasi angelus do
 mini. & cum expleto h̄ tempe p̄dicaret dictus

pater de fructibus penitentie. frater ille quasi
 suauiter dormiens migrauit ad dñm. **V**ice
 simo quarto gratiã impetrat i presenti & glo
 riam in futuro. pñ. xv. Doctrina bona dabit
 gratiam. Quod patet i act. i. multis locis i pre
 dicatõne apostolorũ. **L**uc. xi. Beati qui audiunt
 uerbũ dei. & c. iiii. **R**e. x. Beati serui cui q̄ stant
 coram te semp. et audiunt sapientiã tuã. **H**ec di
 xit regina sabba de seruis salomonis. **L**egit̄
 in uis. pa. q̄ cũ quidam audiendo & legendo
 sacra uerba non sentiret in eis p̄fectum. acce
 dens ad quendam senem dixit ei. q̄ omnia au
 dita uel lecta obliuioni tradebat. tũc senex ha
 bens duos potos nouos. precepit alterũ imple
 ri oleo pluries & refundi. ad ultimum dixit.
 oleo effuso. q̄ sentiret i utroq̄. & dixit ille q̄
 iste suauior erat in quo fuerat oleũ. & pingui
 or q̄ alter. **S**ic est cor quod sepe suscipit uerba
 dei fit deuotius & patius ad omne bonum.
Ite q̄dam pater impetrauit i oratione q̄ nũ
 q̄ dormiret in predicatione. uel cũ dicerent̄ u
 ba edificationis. cum autẽ dicerent̄ uerbũ ocio
 sum. uel aliud non pertinens ad edificationem.
 statim dormiebat. cũ autẽ aliqui fratribus loq̄
 retur de diuinis. omnes dormierunt. quod adũ
 tens inseruit ex industria uerbũ ociosũ. & om
 nes excitati sũt. Quos arguis ostendens decep
 tionem dyabolicam. **I**te ibi dicit̄ q̄ cum fra
 tres conuenirent ad audiendũ uerbu dei. uel
 orandũ uel psallendũ. quidã p̄ uidit puulos
 ethyopes eorũ oculos claudentes. & ad dozmi
 endum eos incitantes.

PARS SECUNDA DISTINCTIO. I.

Dostqm̄ ostendimus quatuor esse
 remedia q̄ preseruare possunt ho
 minẽ a peccato. tractauimus etiã
 de suggestionibus peccatorũ. i. tẽ
 ptationibus. & de radicibus peccatorũ. i. cogi
 tationibus. & de progressib⁹ eorũ. i. de pctis li
 gue. & de occasionibus eorũ. i. de quinq̄ sensi
 bus q̄ plerũq̄ prebent occasionem. uiam. et ma
 teriã ad peccandũ. consequentẽ considerandũ
 est de istis peccatis. **E**rit autẽ h̄ consideratio bi
 p̄rita. qz primo considerabimus de peccatis in
 generali. **S**ecũdo de singulis eorũ in speciali.
Circa peccata i gnali sex cõsideranda occur
 runt. **P**rimo quidem de pctis & uitiis s̄m se.
Secũdo de distinctõe eorũ. **T**ertio de cõpatõe
 eorũ adinuicem. **Q**uarto de subiecto peccati.
Quinto de causa eius. **S**exto de effectib⁹ ei⁹.
Circa primũ cõsideranda sunt sex. **P**rimo
 utrũ uitiũ cõtrariet̄ uirtuti. **S**ecũdo utrũ uitiũ
 sit cõtra naturã. **T**ertio qd sit peius utrũ
 pctm̄ uel actus uitiõsus. **Q**uarto utrũ act⁹ ui
 tiõsus possit simul esse cũ uirtute. **Q**uinto utrũ
 i omni pcto sit aliquis actus. **S**exto de diffini
 tione peccati quã ponit aug. xxii. cõtra faustũ
Ad primũ. s. utrũ uitiũ cõtrariet̄ uirtuti. di
 cendũ q̄ circa uirtutẽ duo possumus cõsi
 derare. s. ipsam essentiã uirtutis. & id ad qd ẽ
 uirtus. **I**n essentia quidẽ uirtutis aliquid potest
 cõsiderari directe. et aliquid ex cõsequenti. di

recte q̄dem uirtus importat dispositionẽ q̄n
 dam alicuius conuenientẽ se habentis s̄m mo
 dum nature sue. **V**n phũs dicit. i. vii. phis. q̄
 uirtus est dispositio p̄fecti ad optimũ. datio
 aut p̄fecti qd est dispositio s̄m naturã. **E**x con
 sequenti aut sequit̄ q̄ uirtus sit bonitas q̄dã.
In hoc enĩ consistit uniuscuiusq̄ rei bonitas.
 q̄ conuenientẽ se habeat s̄m modũ sue nature
 id aut ad quod uirtus ordinaẽ. est actus bon⁹
Scõm hoc ergo tria inueniunt̄ opponi uirtu
 ti. quoz unũ est pctm̄. quod opponit̄ sibi ex p
 te ei⁹ ad qd uirtus ordinaẽ. **N**am peccatũ pro
 prie nominat actũ inordinatũ. sicut actus uir
 tutis est ordinatus & debitus. **S**ecũdũ aut qd
 ad rationẽ uirtutis consequit̄ q̄ sit bonitas q̄
 dam. opponit̄ uirtuti malicia. s̄m id qd dire
 cte est de ratione uirtutis. opponit̄ uirtuti uir
 tiũ. **V**itiũ enĩ uniuscuiusq̄ rei esse uidetur q̄
 non sit disposita s̄m qd conuenit sue nature.
Vn aug. dicit in tertio de liber. ar. **Q**uod p̄fe
 ctioni nature deesse p̄spexeris. id uoca uitiũ.
Et nota q̄ sic dicit tullius i. iiii. de tuscul. q̄sti.
Mozbi & egritudinis sunt partes uitiõsitas
 In corporibus enĩ mozbu appellat̄ torius cor
 poris corruptionem. puta febrem uel aliqd hu
 iusmodi. egritationem uero mozbu cũ imbec
 illitate. uitiũ autẽ cũ p̄tes corporis inter se di
 scozdent. & q̄muis i corpore qnq̄ sit mozbu
 sine egritatione. puta cũ aliquis est male di
 spositus interius. non tñ exteri⁹ p̄pedit̄ a soli
 tis opatiõibus. in animo tñ ut ipse dicit h̄ duo
 non possunt sũ cogitatione secerni. **N**ecessẽ
 est enim q̄ q̄ncunq̄ aliquis est interius male
 dispositus habens inordinatũ affectũ. q̄ ex h̄
 imbecillis reddatur ad debitas opationes ex
 ercendas. qz una q̄q̄ arbor ex fructu cognoscit̄
 tur. i. homo ex ope. ut dicit̄ **M**at. xii. **S**ed ui
 tium animi ut ibidem dicit̄ tullius. est habitus
 aut affectio animi in tota uita inconstans. &
 a seipsa disentiens. **Q**uod quidem inuenitur
 etiã absq̄ mozbo. ut puta cum aliquis ex in
 firmitate. uel ex passione peccat. **V**n in plus se
 habet uitiũ q̄ egritatio uel mozbus. **S**icut
 etiã uirtus in plus se habet q̄ sanitas. **N**am
 sanitas etiã quedam uirtus ponit̄ in. vii. phis.
 & ideo uirtuti conuenienti⁹ opponitur uitiũ
 q̄ egritatio uel mozbus.

Ad secundũ scz utrũ uitiũ sit cõtra naturã.
 dicendũ q̄ sic dicit̄ aug. in. iiii. de li. ar.
Omne uitiũ eo q̄ uitiũ est cõtra naturã est. qz
 sicut dictũ est uitiũ uirtuti contrariet̄. **V**ir
 tus aut uniuscuiusq̄ rei consistit in hoc q̄ sit
 bene disposita s̄m conuenientiam sue nature
Vnde oportet q̄ in qlibet re uitiũ dieat̄. ex
 eo q̄ est dispositum contra id qd cõuenit na
 ture. **V**n & de hoc una q̄q̄ res uitupaẽ. a uis
 tio aut nomẽ uitupationis detractum credit̄.
 ut dicit̄ aug. in. iiii. de li. ar. **S**ed consideradũ
 est q̄ natura uniuscuiusq̄ rei potissime ẽ for
 ma. s̄m quã res speciem sortitur. homo autẽ i
 specie constituitur p̄ animã rationalẽ. & ideo
 illud quod est contra ordinem rationis p̄prie